

Pyhän Lutheruksen
Catechismus!

Lyhykäisest

Pyhän Raamatun ja lken sel-
tetty ja kokonpandu Kysymysten ja
Vastauksen Causa.

Niin myös

Tarpeellinen neuwo ja Tarkisteleminen/
niille hywäxi / jotka Ripille ja HERRAN
Ehtolijelle Päydä aikoivat / ynnä K. Davidin Ca-
tismus Psalmien ja muiden hyödyllisten Ca-
tismus Rucousten ja Kirjos. Sanain
cansa.

Jumalalle Cunniaxi / ja hänen
Seuracunnallens ylösrakenneurxi
sijaa Christillisessä Opissa.

Rijasa / Brändätty Johann Georg Wil-
kida / Cuningakisselda Kirjain. Brändtä-
jäidä / Wuonna 1695.

141
m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m

m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m

m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m

m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m

m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m
m m m m m m m m m m

Sinä näet että jospäiwä niin
monda onnettomuista tapahet / ja ih-
miser Cuolewat / costä se tule?

Synnistä.

Jer. 2 / 19. Sinun pahades tähden sinua nuhdellat /
ja sinun tottelemattomudes tähden sinua curitetat.

2. **C**usta syndi tule?

Ei Jumalasta / waan (1.) Perkelestä joca
caickia ensin Synsiä tehnyt on. (2.) Ihmiseltä /
joca ihens hywällä ehdolla Satanaalda Synsin
wrietellä ja ylöskehoitta anda.

Psalm. 5 / 8. Et sinä ole se Jumala / jolle Jumalatoim
meno telpa: joca paha on / ei se pysy edesäs.

1. Mos. 3 / 4 / 5 / 6. Rärme lanoi Waimolle: Et
suingan widä teidän cuolemalla cuoleman / waan Jumala
tiätä / että jona päiwänä te syötte siitä (kielestä puu-
sta) ankenawat teidän silmän / ja te tuletta niincuin Ju-
mala / tietämän hywän ja pahau. Ja Waimo näki siitä
puusta olewan hywän syöddä / ja että se oli ihana nähdä
ja suloinen puu andaman ymmärysen: ja otti sen hedela
wäst ja söi / ja andoi myös miehelleus siitä / ja hän söi.

Rom. 5 / 12. Niincuin yhden ihmisen cautta on Syn-
di mailman tullut / ja Synnia cautta cuolema / niin on
cuolema tullut caickein ihmisen päälle / että caicki owat
syndiä tehnet.

1 Joh. 3 / 8. Joca Synsiä teke hän on Perkelest: sil-
lä Perkele teke Synsiä alusta.

4. **M**itä Syndi on?

Caicki mitä Jumalan täskyä ja Lakia wastan

On: eoseä me sen hyvän kuin meille siinä kästetty
on/hyljämme/ ja kielttyä paha teemme.

1. Joh. 3/4. Jocaimein joca Syndiä tele/se tele myös
wäärpttä/ j/ Syndi on wäärp.

4. Cuinga Moninainen Syndi on?
Eahtalainen: Peri- ja Teo- Syndi.

5. Mikä Peri-Syndi on?

Se on eaihen hywyden puutos/ ja pahutta tes
keman himo/ jonga me sen Luonollisen Synhyms
sen kautta meidän Esivanhimmildam perinnet os
lemma.

Rom. 5/ 18/ 19. Niineuin yhden Synnin kautta on
eadotus tullut eaikein ihmisen päälle/ niina on yhden
wanhurscauden kautta elämän wanhurscaus tullut eaikein
ihmisen päälle/ Sillä niineuin yhden ihmisen eunlema-
tomuden tähden monda ovat Synhysepi tulleet: niina
myös monda tulewat yhden euullaisuden tähden wanhurs
causi.

Ps 51/ 7. Eago/ minä olen Synnissä synhynt/ ja
minun äitän on synnissä minun sittänyt.

6. Mikä Teo-Syndi on?

Eaikei mitä me jocapäiwä/ ajatuylla/ sanoilla
ja töillä Jumalan Kästytä wastan teemme.

Math. 15/ 19/ 20. Synhämetä ulostulewat pahat
ajatuyet/ murhat/ salawuotendet/ huorudet/ warkaudet/
wää ät obisuyet/ pilkat. Nämät ovat ne joca saasuttas
wat ihmisen.

Math. 12/ 35. Minä sanon teille: jocaikest turhast sa-
wast/ euin ihmiset puhuwat/ pitä heidän lugun tekemän
duomtopäiwänä

7. Mikä me Synneilläns ansaitzem?

Jumalan wihan ja rangistuyen/ ajallisen euoles
man ja ijancatuisen eadotuyen.

Rom.

Rom. 2/ 8/9. Niille joca ei euule tottutta/ waan euo-
lewat wäärpttä/ on tulewa närläiys ja wiha: murhe ja
waiwa eungin ihmisen Sielun päälle/ joca paha tele.

8. Cuinga me tämän rangaisuyen
wäleekä taidamme?

Dikian Käändymisen kautta.

Ezech 33/ 11. Min jotta euin minä elän/ Eano
HERMÄ HERMÄ: ei minule kelpa jumalattoman euo-
lema/ murta että jumalatoim käännyis tiesläns/ ja eläis.

9. Cuinga monda Cappaletta Kään-
dymisen tarwitan?

Epsi:

(1) Caturwainen ja särjetty sydän Syn-
nin ylige. (2) Usco Christuyen päälle:
joca cahra se usi Euullaisus ja elämän parano-
mus seura/ niineuin hedelmä.

Marc. 1/ 15. Tehtät parannus/ ja uscolat Ewano
geliumi.

Math. 3/ 8/ 10. Tehtät parannuseu sorweltaa hebe-
mitä/ firmes on pandu puiden juurelle: sentähden jocato-
nen puu/ joca ei tee hywä hedelmä/ halatan pois ja tuo-
leen häitetän.

10. Taitako ihminen synhyins eawaa jos
ei hän niistä eunne?

Ei: Sillä synnin tundo pitä eaturmuyen edellä
känmän.

Jerem. 2/ 6. Jumala walitta: Ei ole ystän joca
satu pahuttans/ ja sano mitä minä tein?

11. Mikäs siis Syndi eutan?

Jumalan Kunnemesta Kästystä.

Rom. 3/ 10. Eain kautta Synnin tundo tule.

2 3

22. Cuff

12. Cuka on ne Kymmenen Kästyn andanut?

Jse Jumala.

13. Kenelle?

Caikille ihmisille.

14. Kenengä kautta?

Hänen Palwelians Mosfeyen kautta.

15. Cusa?

Corwesa/ Sinain wuorella. 2. Mos. K. 19/ 20.

26. Cuka Ensimmäinen Kästy on?

Et sinun pida pitämän wieraita Jumalita minun edesäni.

17. Mikä se on?

Meidän pida pelkämän ja rocastaman Jumalata/ yligen caickia Cappaleita/ ja hänen ainoan päällens uscoman ja turwaman.

18. Mikä meidän pida tekemän tämän Ensimmäisen Kästyn jälkeen?

Meidän pida (1.) Jumalata yligen caickia cappaleita pelkämän/ se on: caickinaista pahutta karttaman/ ajattellen: että Hän meidän joca paicas näke: ja jos me heikoudest epyimme/ niin ei pida meidän ennen lackaman/ kuin me Jumalalda armon saanet olemma.

Hebr. 4/ 1. Poljättäm/ etten me josens hänen leyons tulemisen lupausla hyljätis/ ja ettei kengän meisiä tacapesin läis.

1. Mos.

1. Mos. K. 39/ 9. Jos ph san oi. Entingr minä uisa paljo paha tehtin/ ja rikoihin Jumalata wastan?

Matth. 26/ 75. Pietari muisti Jesuren sanan/ joes oli hänelle sanonut: ennen cusa c. Koi laula/ eslmasti siinä min m. tiellät. ja hän meni ulos/ ja teki larterast.

Meidän pida (2) Jumalata yligen caickia cappaleita rocastaman.

1. Mos. K. 10/ 12. Nyt Israel/ Mitä HERRA sinun Jumaläs siulda muuta ano/ waan etidä p. Aläsi se HERRA sinun Jumalatas? ja waellasiit cuiks hänen teitäs/ ja rocastasiit händä/ ja palwelisiit HERRA sinun Jumalata caickia sinun Sydämäs/ ja caickia Sinun Sielustas?

Meidän pida (3) ainoastans Jumalan/ ja ei kenengän muun päälle/ meidän turwaa:n paneman.

Palm: 46/ 2/ 3. Jumala on meidän turwam ja wälewodem/ joca on sorweli s apu iustija/ Sentähden en me pelkä/ jos wiela maailma hueluis/ ja wuorei kettelä mä merta wajoisit.

Jer. 17/ 7. Se mies on sinuattu/ joca luotta HERRAan/ ja HERRA on hänen turwans.

Meidän pida (4) Kristin ja Wastoinkäymisen ala kärsimäiset olemän.

Jerem: W: W: 31/ 26/ 33. Hywä on olla lärsti wäijää/ ja HERRALda apu toiwos/ sillä ei häa Sydämes häns ihmisi curita/ eikä murhejeen saata.

Meidän pida (5) caikeit Sydänest nöyrät olemän.

1. Pet: 5/ 5/ 6. Mität teitän kijnästä nöyroteen/ sillä Jumala on niheitä wastan/ mutta nöyrielle onda hän armon: Nöyryctakät siis teitän Jumalan wälewän läden ala/ että hän teitä ajallans korotais.

Meidän pida (6) Syitä ahleroisemman/ että

me Jumalan hänen olemisensä ja tahtons puolesta
sikein tundeman oppisimme.

Joh. 17 / 3. Tämä on ijäkätkäinen elämä / että he
sinun ainoan totisen Jumalan tunnustit / ja jongsalhe-
tit Jesuren Christuren.

19. Mitä on Syndi Ensimmäistä Käskyä vastan?

1. Cosca ihminen vähän / eli ei ensimmäin Ju-
malassa tiedä / eikä tietämän oppia pyydä.

2. Cor: 4 / 3. Jos meidän Ewangeliumim on peitet.
19 / niin se on niille peitetty jotea cadotetan.

2. Cosca ihminen ilman Jumalan Pelwota päi-
wä päiwäldä suruttomudesa eli.

1. Eheb: 5 / 3. Cosca he sanowat: Nyt on rauha /
ja ei mitän hätä / silloin cadotus lange äkist heidän päät-
lensä / nyctuin rasean Woimon tipu.

3. Cosca ihminen Jumalalle ja Jumalille as-
sille wastahakoinen on.

Joh. 21, 14 / 15. Jumalattomat sanowat Joma-
lalle: mene pois meidän tyködäm / en me tahdo tietä sinun
tietäs. Cuca on se Caikimäldias / että meidän pitää händä
paltwelman? eli mitä meidän siitä hywä on / että me hän-
dä rucoilem?

4. Cosca ihminen racasta iheäns / eli muita
Maitmalisia Cappaleita enä cuin Jumalata.

5. Cosca ihminen sen cunnian cuin hänen Ju-
malalle pyrinäns andaman pidäis / niille osoita /
soille se ei sowi: Cuvia cumarta / edesmenneitä
pyhiä paltwele / Epäjumalille erinomaisilla ajoilla
uhra / Maa / äitiä eli maan alaisia ruceile / erin-
omaisia lakeupia ja puita mehäsä pyhänä pitä /
eli niiden päälle turwans pane. etc.

s. Mos.

7. Mos. R. 4 / 15 / 19. Marjeleat teidän Sieluan
fangen wistust: Sillä et te ole yhtäkan euwa nähnet si-
nä päiwänä jona HERAL puhui teille keste lbdä talda Ho-
rebis. Ettet sinä nostais silmiäs tawaisen päin / ja cakois
anringot / ja cuuta / ja tähdejä / ja caicke tawain sotajoucko /
ja luopuis miausta / cumarraisit ja paltwelisit heitä / jotea
HERAL sinun Jumalaks jaeauut on caikille Cansoillo
eoco tawain alla.

Joh. ilm. 19 / 10. Minä langesin Engelin jalkain eteen
händä rucoileman: mutta hän sanoi minulle: cago / ettes
sitä tee / minä ollen sinun / ja sinun welieis cans / paltwelias /
ja niiden ioilla Jesuren tobistus on: cumarra ja rucoi-
le Jumalata.

Hesek. 20 / 27 / 28. Puhu sinä ihmisen jotea Israelin
huonele / ja sano heille: näin sano HERAL HERAL:
teidän Isän owat wielä enämmin minussa poisluopuneet /
sillä cosca minä olin andanut heidän tulla siihen maahan /
jonga yltisen minä kätenti nostanut olin / että minun pitk-
sen andaman heille: Cusa he jocus näit corkian wuoren
caicke pornojoisen puun / siellä he ubraisit ubrias ja cannot
siune wihan kehoituren / ja suigutit siellä mafian hajuns ja
wuodatit siellä juomauhrins.

6. Cosca ihminen Kristin ja wastoinkäymisen
aikana kärsimärdin on-

Jerem. W. W. 3 / 39 / 40. Miçi ihmiset nurisewat
eläisäns? jocainen nurisewan sondejäns wastan. Turktis-
sam ja egikäm meidän menom / ja palaiteam HERAL
tygd.

7. Cosca ihminen Sydämesä / Käytöyisä eli
waatteisa ylpiä on / ja muita ylöncaço.

20. Cuca toinen Käsky on?

Ei sinun pidä turhaan lausuman
sinun

U 5

sinun **HERNUS** Jumalas nimee/
sillä ei **HERNU** pidä händä ran-
gaisemata / joca hänen nimens tur-
han mainitge.

21. Mitä se on?

Meidän pitä pelkämän ja rokastaman Juma-
lata / niin etten me hänen nimens caatta kiroille /
wäärin wannu / engä myös sen cautta noidu / wäl-
hettele eli ketän perä: mutta että me callis meidän
hädisäm ja tustisäm sitä auyemhuudam / rucotiam /
Eitäm ja ylistäm.

22. Mitä meidän pitää tekemän sen
toisen Käsyn jälkeen?

Meidän pitää (1.) Caikese hädäsä / Jumalata /
niinmein meidän omaa Jumalata / ja Christuyen
cautta lepytettyä Jhsää auyemhuutaman.

Mt. 50 / 15. Auyemhuuda minua hädäsäs / niin minä
tahdon autta sinua / ja sinua pitää cunniottaman minua.

Meidän pitää (2.) oitiasa uscosa Christuyen
päälle / ahkerasti rucotileman.

Luc. 18 / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8. **JESUS** sanoi wer-
tauren / että aina tule rucotilla / ja ei wäspä sonoden: yri
Duomari oli yhdes Caupungis / joca ei peljännyt Juma-
lata / eikä häwennyt ihmisiä. Niin oli myös yri Eest-
siinä Caupungis / joca tuli hänen tygöns / sanoden: auta
minua riitaweheldäni / ja ei hän tahlonut caubain aicua:
Mutta wiimein sanoi hän igellans: waicka ea minä Ju-
malata pelkä / engä häpe ihmisiä: Euitengin että tämä
Eesti waino minua tahdon minä händä autta / ettei hän
wiimein tulis / ja nurisse minua. Niin **HERNU** sanoi:

suul,

stuleat mitä tämä wäärä Duomari sano: Eitöskä Ju-
malan pidäis hänen walittuitans auttaman / joca: pötä ja
päinä händä huutawat / pidäiskö hänen sitä karsimän?
Minä sanon teille: hän autta heitä pian.

Joh: 16 / 23 / 24. Totifest / totifest sanon minä
teille: Mitä ikänäns te anotta Jhsäda minun nimeeni /
niin hän anda teille. Et te ole mitän minun nimeeni tä-
hän affiansnet: rucotileat / niin te saatte / että teidän ilow-
olis täydellinen.

Meidän pitää (3.) Hengellisen ja Ruumilisten
hyrjän tehoim edestä Jumalata kiittämän.

Col. 3 / 17. Caikci mitä te wette puheilla eli töillä /
niin tehkät caikci **HERNAN** **JESUYEN** nimeen / ja
kiittäkät Jumalata ja Jhsää hänen cauttans.

Meidän pitää (4) aina / Kristin ja Wastoin
Läymisengin aicana Jumalata cunniottaman.

Ephes: 5 / 18 / 19 / 20. Oleat täytetyt Wyhäällä
Hengellä: ja puhueat k:stenän Psalmeilla / ja laitos wir-
killa / ja hengellisillä lauluilla / wesiaten ja soitain **HER-
NALLE** teidän Sydämesän: kuttain aina Jumalata ja Jhsää /
jocaihen edestä / meidän **HERNAN** **JESUYEN** **CHRISTUS-
YEN** nimeen.

23. Mitä on Sondi Toista Käsiä
wastan?

1. Cosca ei ihminen tahdo Jumaluden totute-
ta tunnusta / waan sen pöstkielä wataan jo pel-
won tähden.

Matt: 10 / 32 / 33. Iwainen cuta minun tunnusta
ihmissen edes / sen tunnustou myös minä minun Jhāi es-
des / joca on taitwais: Mutta joca minun kiellä ihmi-
ssen edes / hänen minä myös kiellän minun Jhāi edes /
joca on taitwais.

2. Cosca ihminen Jumalisen elämäferran häpi-
ogilufe

äxi luke/ ja Christuksen kōyhän ja hyljättyn jäsenen
ylöncogo.

Matth. 25 / 45. Totisesti sanon minä teille: mitkä et
te tehneet yhdelle näistä vähimmistä/ sitä et te tehneet minulle.

3. Cosca ei ihminen ahkerasti tutkistele sitä loho
dullista armon listto/ josta Jumala Christuksen cauta
ta hänen canssans tehnyt on/ eikä itseäns siitä ilaui
ta/ ja osalliseksi tulla pyydä.

4. Cosca ihminen häädästä epäille/ niincuin ei olle
stän Jumalata joca autta taidais.

Esa: 51 / 12 / 13. Minä / minä olen teidän lohdute
jan / cucaisi siis sinä olet / ettäs cuolevaisia ihmisiä pel
kät? ja ihmisten lapsia / jotea cuvietan niincuin heinä? ja
unhotat HERAN joca sinun tehnyt on / joca totwat
lewittä ja maan perusta? Mutta sinä pelkät alati yli päis
wä waiwajan julmutta / cosca hän rupe huuttaman. ja
cuhunga jai waiwajan julmuus.

5. Cosca ihminen igens Jumalan armosta loho
dutta/ niin canwan cuin hän wielä cuolewaisten
Syndein palveluyesä elä.

Psalm: 50 / 16 / 17 / 18 / 19 / 20 / 21 / 22. Juma
laltomalle sano Jumala: Miksi ilmoitat minun sääty
jäni? ja otat minun listtoni suulles? ettäs curitustaw
hat / ja heität minun sanani tacas. Coscas warcan näet/
niins juoret hänen canssans / ja pidät yhtä huorintekijäin
cossia. Sinun suus sallit sinä paha puhua / ja kieles saas
ta petossa matean. sinä iskut ja puhut welsjes wasan: äti
tis poica sinä pilkät. Näität teet / ja minä olen wait /
niins luplet että minä olen sinun caltaises: mutta minä
auhtelen sinua / ja asetan näitä silmäis etten: ymmärtä
kät siis näitä te jotea Jumalan unhotatte/ Etten minä
joscus temmais pois / ja ei olle Wapastajata.

6. Cosca

6. Cosca ihminen Jumalan / Jesuyen / eli Yho
hän Colminaisuden nimen turhan mainise/ ne Yho
hät Sacramendit ynseydestä ja ilman nöyryyttä
suullens otta / niiden cautta kiroile/ ja lähimmäis
sellens paha toiwotta.

7. Cosca ihminen illiästä harjotuyesta kiroille ja
wannoo.

Syr: 23 / 9 / 10 / 11 / 12 / 13 / 14. Älä harjoita
suutas wannomau / ja lausuman turhan Jummalan nimeez
Sinä niincuin palvelella/ joca usein wigalla piestän / ei ole
ilman wandelta / niin ei myös se taida olla synnistä puh
das/ joca usein wannoo/ ja Jumalan nimeez turhan lausu /
joca usein wannoo / se usein syudiä teke / ja ei rangaisus
pidä hänen huonestans luopuman / jos hän wannoo / ja
ei ymmärrä sitä / niin hän cuitengia Syndiä teke. jos
hän sen ymmärtä ja caks plōu/ niin hän teke syudiä corifero
taiseft. Mutta jos hän turhaan wannoo / niin ei hän cusi
tengan ole ilman synnitä / ja hänen huoneis pitä cowia
rangaislaman.

8. Cosca ihminen plōn mielin / eli ilman ymo
määrystä ja Synnien harrasitusta rucoile.

Matth. 6 / 7. Cosca te rucoileta / niin älkät olco passio
puhuwaiset / niincuin pacanat: Sillä he luulewat heitäns
paljon puhens tähden cuultawan.

9. Cosca ihminen Jumalata pilka.

3. Mos. K. 24 / 16. Joca HERAN nimeez pilka/ seu
pitä totisesti cuoleman / caiken Causan pitä händä kiwittä
män.

10. Cosca ihminen noitu/ siunauyia sanele /
suoloja puhele/ eli Notain/ Ennustajain ja Elee
täten tykōnä apua egi.

5. Mos. K. 18 / 10 / 11 / 12. Ei yrillän pidä sinun seos
kas löpittämän / joca poicauis eli tyttäreus läpitiä tulen
läpigen ä

Äpigen: eli joca on ennustaja / pääväin walijia / eli tteä ja / eli weljo / eli tunoja / eli noita / eli kätten lakoja; eli joca jotakin cuolluilla kysy. Sillä jocainen cuin seacaltaisa teke / on HERALLE caubiflus.

3 Mos. R. 19 / 31. Ei teidän pidä läändämän teidän eleräitten tygö / ja ällät kysyö welhoilda / ettei te saastuis beiffä: sillä minä olen HERAL teidän Jumalan.

3. Mos. R. 20 / 6 / 7. Jos jocu sielu hänens noitain ja tietäitten tygö läändä / huorin tekemän heidän caustans, niija minä caswoni astatan sitä sielua wastan / ja häwitän sen Caustans. Sentähden pyhitäkät teitän / ja oleat pyhät: Sillä Minä olen HERAL teidän Jumalan.

11. Cosca ihminen igens waapi teke / ja ei cuitengat ole.

Matth. 23 / 27 / 28. Moi teitä Kirjanoyppinet ja Pha. rifeuret te ulocullatut / Sillä te oletta walji-ri siwuttain hautain caltaiset / jotea ulco cauntt owat / mutta sisäldä owat he täynnäs cuolluitten luita / ja caike riettautta. Niin myös te oletta ulco tosin nähde ihmiten edes hurfeat / mutta sisäldä te oletta täynnäs ulocullaisutta ja wäärutä.

12. Cosca ihminen on kytämättöin / ja ne hywät työt cuin hän Jumalalda nautise / sille huikende lewaiselle onnelle tygöluke.

Hof. 2 / 2. Israel ei tahdo tietä minna siri / joca häneläe annoin iymä / wijna ja olijo / ja että minä annoin häwelle paljon hopyata ja enba.

13. Cosca ihminen Eatoruudet / eli muut wahtingot / Perlelen ja noitain syyp / ja teoyi sanos joiden cautta Jumala meitä meidän syndelmäsähden rangaise.

Hagg. 1 / 9 / 10 / 11. Kyllä tosia te paljo toiwotte / waan se tule wähyi: ja wälkä te parhakkans cotta wälkittä /

että) niijn minä sen cuitengin puhalkan pots / (niijn cuin astatan) miipi niijn? sano HERAL Zebasth: minun huonemi tähden / että se on autiana: ja cufin teillä riendä oman huonens sanja. Sentähden on tainwäs teillä cussen pidättänyt / ja maa hedelmäs / ja minä olen poydan cugunut / jeta maan että wuorten päälle / jywän / wijnan / olijon / ja caiken päälle cuin maasta tule / ihmisten ja carjan päälle / ja caiken kätten työn päälle.

Mal. 3 / 9 / 10. Sentähden te oletta kirourella kirout / että te minun petätte caikli Cansa. Mutta toucat täydelsitet kytmeneket miuna aittaani että minun huonensand ruoca oliis: ja niijn coeteleat miuna / sano HERAL Zebasth / ellen minä myös awoja teille taitwan acunita / ja wuodata sielä runjasti sinuusia.

24. Cucca Colmas Kästy on? Muista ettäs pyhität Lepowäiwän.

25. Mitä se on? Meidän pitä pelkämän ja racastamyn Jumalata / niijn etten me saarna ja hänen sanans ylönsako: mutta pidämme sen pyhänä / mielelläm siä cuitellemme ja opimme.

26. Mitä meidän pitää tekemän sen Colmanen Kästyn jälken? Meidän pitää (1) Sunnundait ja muut asetatut Juhlat ja Pyhäpäiwät pyhänä pitämän.

2 Mos: R: 20 / 8 / 9 / 10. Miiska Sabbathin ykä / ettäs sen pyhitäiset. Cussi päiwä pitää sinu työdä tekemän / ja caiktafakes toimittaman; mutta seiges mendenä päiwänä on HERAL sinun Jumalas Sabbathi: ksoin ei sinun pidä työtä tekemän / eikä sinu poras /

eiä sinun tyttäres / eiä sinun palvelias / eiä sinun pijs
cas / eiä sinun juhtas / eiä sinun muusalais / joca si-
nun portifas on.

Meidän pitä (2) Jumalan sanaa mielellän
euuleman / ja siitä oppiman Jumalan ja igens
rundeman.

Hebr. 10 / 24 / 25. Ottacam waari toineu toise,
kam / että me ahleroihem meitän rakkauteen ja hywoijn
töihijn: ei plönandain yhteistä Seuraeunda / niñcain
muntamain tapa on / waan neuwoat teitän leffenän: ja
sita enämmän eua te näettä sen Väiwän lähestywän.

Meidän pitä (3) Eikest Sydämeist siitä ahles
roiheman / että me Jumalan sanan jälkeen elää tai-
daisim.

Jac. 1 / 22. Oleat sanan teliät / ja ei ainoastans
sunkiat / prettän teitän.

Meidän pitä (4) meidän sydämelisen riemum
ja lepom ainoastans Jumalasa esimän Christusen
cautta.

**Mitä on Syndi Colmatta Kästyä
wastan?**

1. Cosca ihminen Sunnundain / eli muut aso-
tetut Pyhä päiwät / työn teosa / ostamisessa / myy-
misessä / laiskudessa / plönshöymisessä / juopumisessa / lei-
kijemisessä / hyppäpöyissä / eli muissa senealtaisissa lu-
wattomissa astareissa culutta.

2. Mos. R. 31 / 14. Pitäkät Sabbathi: sillä se on
teille pyhä: joca sen ricko / hänen pitä tottimest euuleman:
sillä eua itänän silloin työtä teke / sen sielu pitä häwä-
teittäjän Cansans seast.

3. Cosca ei ihmisellä ole halua Jumalan sa-
nan

nan pywän / eiä igensä sitä hywällä mielellä ope-
ta anna / waan wastahatoisudesta / ja ilman Eai-
listä esteitä igens Seuracunnasta ja Jumalan pal-
weluyesta pois pitä.

Luc. 10 / 16. Joca teitä euule / se minua euule / ja jos
ea teidän plönicago / se plönicago minun: mutta joca mi-
nun plönicago / hän plönicago sen joca minun lähetti.

3. Cosca ei ihminen pyydä elää Jumalan
sanan jälkeen.

Hebr. 33 / 30 / 31 / 32 / 33. Sinä ihmisen poica / sinun
Cansas lapset puhuwat sinua wahan siellä ja täällä ea-
tuilla ja Owein edes / ja toineu sano toijellens: kähkäm
euuleman mitä HERM sano; ja he tulewat sinua ty-
gös seuraeundaan / ja isuwat sinun edes niñcain minun
Cansan / ja euulewat sinun sanas / mutta ei he tee ensingän
sen jälkeen / waan wiheldämät sinua / ja eläwät ahnes-
dens jälkeen / ja cago / sinun täyty olla heidän ilowirtens
joca he mielelläns lanlawat ja soittawat: niñ he sinu
sanas kyllä euulewat / mutta ei he tee sen jälkeen. Mutta
cosca se tule joca tulewa on / cago / niñ he saawat wäpöä
että Propheeta on heidän seasans ollut.

28. Tieljäs Kästy on?

Euniotta sinun Isäs ja Äitits / ee-
täs menestyisit / ja olisit viikkäjääl-
nen Maan päällä.

29. Mitä se on?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumas
lata / niñ etten me meidän Wanhimbitam / Esi-
woldaam ja Isändiam plönicago / engä wihotta:
mutta pidämme heitä eunnias / palwelem heitä /
olemma

Minna heille euuliatset / racastam heitä / ja pö
damme heitä meidän silmäim edes.

30. Mitäs eäsä Isän ja äitien kanssa
ymmärräs?

En alnoastans luonolista Isää ja äitiä / waan
mpos Isä- ja äiti-puolen / Apin ja Arouin / Elätys
Isät ja Holhojat / Esiwallan / Saarnamiehet / Os
petus / Ät / Perhenwanhimmat / ja caieki cunnit
alifet ijället ihmiset.

31. Mitä olet sinä welkapää tekemän
heille tämän Tielhännin Kästyn
jälken?

Minun pitä heitä cunnias ja arwoosa pitämän /
caiekinaisella nöyrydellä awullinen oleman ja pale
weleman / caieki asiois / cuin ei ole Jumalata ja
hänen Kästyns vastaan / Couleman ja racastaman.

Sor. 3 / 9 / 10 / 11. Cunnioita Isäs ja äitiäs työllä /
puhella ja kärimisellä: että heidän suunarens tulis siun
päädes; sillä Isän suunarens rakenda Kapille huonet / mui
ta äitien krouns ne maahan elustä.

Col. 3 / 20. Kapit / oleat euuliatset Wanhimmillen
saisija: sillä se on HERALLE hywin otollinen.

Rom 13 / 1 / 2. Joca-nen oleon Esiwallalle / jol
la walda on / alammainen: sillä ei Esiwalda ole muutoin
cuin Jumalalda: ne wallat joca owat Jumalalda ne sää
tyt owat; Sentähden joca-nen cuin igens Esiwalda wa
kan asetta / se on Jumalan säätys wast. n; murta ne jol
sa vastaan owat / saawat duominon päällens.

3. Ros. R. 19 / 32. Harmapään edes pitä sinun
souleman / ja cunnioittaman manha.

Ap: 1: 5 / 29. Enä tule cuulla Jumalata cuin ihmisiä.

32. Mi

32. Mitä owat Wanhimmat / Esiwallat /
Opettajat ja Isännät welkapää teke
män tämän Kästyn
jälken?

Heidän pitä Kasien / alammaistens / sanans
cuulioittens ja paleolistens edestä ahkerast Jumalata
rucolleman / ja heidän hengelistä ja tuumilista
paraastans esimän / että he sen cautta leroos es
laisit / cuikes Jumalaldues ja cunnialisdues.

Eph: 6 / 4. Isät / älkät yllöytäkö teidän Kapian rot
haan / waan caswattacat heitä cuitureja / ja HERALD
auhteja.

1. Tim. 5 / 2. Jos ei joca omistans / liatengin perhe
stans / murhetta pida / se on uskon tieidänyt / ja on paca
nata pahembi.

33. Mitä on syndi Tielhättä Kästysä
wastan?

1. Cosca ei Wanhimmat Kapians nuorudes
sta HERALD pelkoon totuta / waan heidän
niyneuin järjettömät luondocappalet ylöstaswata
wat / ja pääsijet omalla pahalla esimerkilläns ja
Jumalattomalla elämäkerrallans pahendarwat.

2. Cosca ei Esiwalda ja Saarnamiehet sijtä
ahkeroise, että Jumalan palvelus ja oileus Can
san seäs woimasa pidetäis.

3. Cosca ei Perhenwanhimmat totuta perhetäns
Jumalata paleleman; waan heidän sijtä
esiwäjä ja tarpeittien ajan Jumalaluden harjoittuitten
heidä pois tieidäwät.

B 2

4. Cosca

4. Cosca Perhenwanhimmat perhens ansatun palkan mayamata pitävät.

3. Mos. K. 19/13. Ei sinun pidä tekemän lähimmätelles wäärpittä / eli ryöväimän händä / sinun päiwämieshes palkan ei pidä oleman sinun tykönsä huomien asti.

5. Cosca ei Kapset / Alammaiset / Sanansa euuliat ja Perhe heidän Wanhimbains / Esimäls Dans / Sarnamistens ja Isändäins edestä Jumalata rucoile / eikä euuliaisit ole / waan heidän pöncahewat ja wihoittawat.

3. Mos. K. 20/9. Cusa ikänäs Isäns ja äitiäns kiros / sen pidä totisest cuoleman: että hän Isäns ja äitiäns kironnut on: hänen merens oleon hänen päällens.

Sal san. L. 36/17. Silmä josa häwäise Isäns / ja pöncaho totella äitiäns / sen corpit ojan tykönsä harkawat ulos / ja Costean pojat syöwät.

34. Cusa Wijdes Käsky on: Ei sinun pidä tappaman.

35. Mitä se on?

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumalata / uijn etten me meidän lähimmäistäm / ruumin ja hengen puolesta wahingoike / engä mitän wäärpittä händä wasian tee: mutta että me hänsä autamme / holhomme ja hengeu waaras warjelem.

36. Mitä meidän pitä tekemän sen Wijdenen Käskyn jälken?

Meidän pitä (1.) Racastaman meidän lähimmäistäm niincuin itse meitäm.

Matt.

Matt. 23 / 39. Sinun pitä racastaman sinun lähimäistäs niincuin itse sinuas.

Luc. 6 / 31. Niincuin te tahdotta / että ihmisten pitä teille tekemän / niin tehkät te heillekin.

Meidän pitä (2.) Lähimmäisellem / sairaudesa / Könyhydesä / eli muus hengen hädäsä Laupiuden osottaman / händä auttaman ja holhoman.

Sal. san. L. 24 / 11. Ätäs niitä joita tappa tahdotan / ja älä wedä sinnas pois niiden tykö / jota cuoletetan.

2. Mos. K. 23 / 4 / 5. Cosca sinä tohtat wiholises härjän eli Usin eryris: niin sinun pitä johdattaman sen hänelle jällens. Coscas näet wiholises Usin makawan cuoroman alla / sawata ettes händä jättäis / waan sinun pitä caiketi auttaman händä.

Meidän pitä (3.) Hiljaisit ja ystäwälliset oleman.

Sal. 5 / 22. Hengen hebelmä on: Rakkaus / Ho / Rauha / Wittämielisyys / Ystäwys / Hywys / Usko / Hiljaisuus / Puhtaus.

Meidän pitä (4.) Niille mielelläns andepi andaman / jota meidän wihoittanet owat / ja wihoistammekin racastaman.

Eyh. 4 / 32. Oleat pestenen ystäwälliset ja laupiat / ja andepi andacet toinen toisellen / niincuin Jumala teillekin Christusen kautta andepi andanut on.

Matt. 5 / 44 / 45. Racastacet wiholisian / sanacet niitä / jota teitä sadattawat: tehkät niille hywin / jota teitä wihawat: ja rucoilcat niiden edestä / jota teitä wainowat ja wahingoittawat. että te olisitte teidän Isäns ne pojat josa on fairwas: sillä hän salds aurigons coitta niijn pahain plige cuin hywäingin / ja anda sata niijn wäpöriille cuin wanburscaillekin.

B 3

Mei

Meidän pitä (5) Meidän pyynnettä lähimmäs
käm weljellisesti neuvoman; ja useolisen neuvon
hyväksi ottaman.

3. Mos. K. 19 / 17. Ei sinun pidä wihaman wel-
jes siann Sydämeäs / waan sinun pitä nähtelemän lä-
himmäistäs / ettes wikapääri tulis hänen tähtens.

37. Mikä on Synd: Wijdettä
Rästyä wassan?

1. Cosca ihminen omalle Ruumillens ylönpole-
tisella murhella / juorumisella / buorudella ja ylöns
annettomudella wahingota tele.

2. Cor. 7 / 10. Et murhejoca Jumalan wienen jäh-
ken tapattu / saatta eatumisen autuideri / jota ei yrtän
Jabu. murta Nailman murhe saatta euoleman.

1. Cor. 6 / 13. Wältötät buurutta. Caiki Syn-
nit ein ihminen tele / owat ulkona ruumisga. Waan jo-
ca huorin tele / se tele Syndiä omas ruumisgans.

Exr. 3 / 27 / 18. Joca mielelläns anda igens waaraan se
Jucku siinä / ja ylönannetun ihmisen läw lopulla pahoin.

2. Cosca ihminen lähimmäistäs tappa

(*) Sydämeellä: cosca hän lähimmäistäs wi-
ha waino / ja hänelle caickinaista paha toiwotta.

1. Joh. 3 / 15. Jocainen ein weljens wiha / hän
on murhaja: ja te tiedätte ettei murhajas ole ijancaikki-
nen lämä ylönpä.

(*) Suulla: cosca ihminen lähimmäistäs ka-
roie / pistä / panettele / naura ja häräise.

Matt. 7 / 22. Jocainen joca tyhmästi wihastu weljellens /
ohänen pitä duuuitosa wikapää oleman: mutta jocainen
nin sano weljellens Raha: hänen pitä Ruumya alla wikapää
oleman. Murta jocainen joca sano: siinä tyhmä / hänen
pitä helwetin tuleen wikapää oleman.

1. Pet. 3 / 9. Älkät paha pahalla costaco / eikä ki-
rousta

edulla kirourella / waan parammia siunatcat: etten / että
te oletta enghutut siunasta perimän.

(*) Käydellä: Cosca ihminen lähimmäistäs
ruumille wahingota tele.

3. Mos. K. 24 / 17 / 19. Jos joca hō jongun ihm-
sen / hänen pitä totisesti euoleman: ja joca tele jongun lä-
himmäistäs wihilliseri / hänelle pitä nijn teptämän / ein
hängin tehtant on.

(*) Käytorilla: cosca ihminen lähimmäs
stans uhka ja peljättä.

1. Mos. K. 4 / 6 / 7. OERRE sanot Cainille: mi-
rit olet wihainen? ja mi-ri kahmos muuntu? eikä se nijn
ole? jos hywin teet / nijn sondis anderi annettun / ja jolles
hywin tee / nijn sondi leyd owen edes / mutta älä salli hä-
nelle hänen tabtons / waan hakike siinä händä.

Eph. 4 / 26. Wihastucoat / ja älkät syndiä tehtö: älä
kät andoco auringon laste ylige teidän wihan.

3. Coscan ihminen wihainen / yrtainen ja lepy-
pymätöin on.

Eph. 4 / 26. Wihastucoat / ja älkät syndiä tehtö: älkät
andoco auringon laste ylige teidän wihan.

4. Cosca ihminen lähimmäistäs paha ajate-
tele / hänen wahingostans illoize / ja hänen myö-
denkäymistäs cadehdi.

Gal. san. 1 / 24 / 17. Älä illoize wihamiches wahingo-
sta / ja älkän sinun sydämes riemuitco hänen onnetto-
suubestans.

5. Cosca ihminen muille pahen uyen anda.
Matt. 18 / 6 / 7. Joca pahenda yhden niissä pienim-
missä / joca useowat minun päälläni / parambi hänen o-
lis / että myhyn kiwi ripakettainin hänen caulaans / ja
opotettaisii meren spwyten. Woi maailma pahennullen
täht.

Ohden: sillä pahennuget cummingin tulewat. Wo:
quitengin sitä ihmisiä / jonga cautta pahennus tule.

38. **Cuca Cuudes Käsky on?**

Ei sinun pidä Huorin tekemän.

39. **Mitä se on?**

Meidän pita pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin että me olemma puhtat ja cummallsiset/
ajatupis / puheisa ja toisa / ja että ikeucikin hänen
arviovuolisatans racasta ja cummasta pita.

40. **Mitä meidän pita tekemän sen Cuuden-
nen Käskyn jälkeen?**

Meidän pita (1.) Puhtast / cumntollisest / raitis
ja cohtulisest elämän / ulevna niin hyroin cuin as
triofästysälän.

Luc. 21 / 34 / 35. Cavahatagot teitän / ettei teidän sy-
dämen cosean raseanteta ylönshömisest ja juopumisest / ja
elaturen murhest / ja se pänsä tule ätist teidän päällen/
sillä se tule niineuin paula caikein ylige / jotea eoro maan
päällä asuwat.

1. Petr. 5 / 8. Ollat raitit / wolwoat: sillä teidän wt-
hollisen Werkele ymbärins käy / niineuin siljuwa Jalopen-
sa / ja egi kenen hän nielis.

(2.) Arvio-parin pita toinen toistans racastaa-
man ja autaman / sowinnos ja yymielisyydes eläs-
män.

1. Mos. 8. 2 / 18. HXKra Jumala sanoi: ei ole
hywä ihmisen yrinäns olla / minä teen hänelle awun / jo-
ca hänen tyhönäns oleman pita.

Eor. 25 / 1 / 2. Colme on caunista cappalda / jotea
Jumalalle ja ihmisille kelpawat: cosea welixeret ovat yri-
mielisest / kylänmiehet racastawat toinen toistans / ja mies
ja wosimo keskenäns hywin sopiwat.

41. **Mitä on syndi Cuudeetta Käskyä
wastan?**

1. Caieki irtaisest ajatureet / rietat puhet / luwat
tomat työt ja häpiälisest läntöyret.

Mat. 7 / 28. Minä sanon teille: jocainen joca eago
waimon päälle himoitapens häändä / niin hän teltjo huorin
hänen cansans sydamesänä.

1. Cor. 6 / 9 / 10. Ettekä te tiedä / ettei wäärät pidä
Jumalan waldacunda perimän? ällät erykö: ei huorinte-
riäm / eikä Epäjumaliden palmeliain / eikä salaworeisien /
eikä pehmiain / eikä miesten caussa makajitten / eikä wara-
ken / eikä ahnetten / eikä inomaritten / eikä pilkkaitten / eikä
raateliain / pida Jumalan waldacunda perimän.

2. Caieki mitä irtaisuteen hehoitta / niineuin
on: ylönshöminen ja juopuminen / irtaisest waate-
tet / hyppäyret / latuus / ja muut senealtaisest.

42. **Cuca Seigemes Käsky on?**

Ei sinun pidä warastaman.

43. **Mitä se on?**

Meidän pita pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin etten me meidän lähimnäisem roha ja
calua poisota / eli jallaeulla wääräydellä ja petoye-
la meidän tygön käyriä: Mutta että me autams
me ja holhome häändä / niin että hänen caluns ja
elaturens tulis enättyi ja warjellupi.

44. **Mitä meidän pita tekemän sen
Seigememen Käskyn
jälken?**

Meidän pita (1.) Ostamisessa ja myymisessä
olliudesta waarin ottaman.

1. Eheff. 4 / 6. Ei kenegän pidä sortaman ja pettämän weliens josacusa astas.

Meidän pitä (2.) Hywä ealua cohtulisen hinnan edestä myymän.

Meidän pitä (3.) Wirot ja uscolliset oleman niissä asiwis eum meidän halduum annetut orwat.

Luc. 6 / 10 / 11. Joca wähemmäs on uscollinen / se on myös pahos uscollinen: ja joca wähemmäs on wäärä / se myös pahos on petollinen. Jollet te sijs olette uscolliset siinä wääräs. Rammonas / cuea teille sitä usko eum oikia on.

1. Cor. 4 / 2. Ainoastans se huonenhalbian seas ekitän / että joca uscolliseri löyettäsin.

Meidän pitä (4.) Sorwisewalle mielelläns lainaman / ja lainan hywällä mielellä mayaman.

Luc. 6 / 35. Kacastacat teidän wiholisian / ja hywä tehlät ja lainacat / ja älkät mitän sitä toiwoco: niin teidän palckon on suuri / ja teidän pitä oleman ylimmäisen poisat: sillä hän on laupias lijetämättömiä ja pahos ja cohtan.

Psalm. 37 / 21. Jumalatsin otta lainan ja ei wara / mutta hursas on laupias ja runkas.

Meidän pitä (5.) Nuttaman meidän Eähimmästä sijnen eum häneldä cadonnut on / ja paljo enämmän ihe jäl lens andaman mitä me löwtäset olemma.

2. Mos. K. 22 / 1 / 2 / 3. Jos joca warasta häwjän taicda lamban / ja tenrasta eli myy sen / hänen pitä andaman wiissi härlä yhdestä härjällä / ja neljä lammas yhdestä lambasta. jos waras lästetän / cosea hän ihuus siälte caugotta / ja hän lyöhdän euoliari. niin ei pidä tappajan werren wikapään oleman; Waan jos auringo on nojuun hänen pligenis / niin pitä tappajan euolemaan

lemaan wikapään oleman: eiketi pitä hänen jäl lens maapaman / jollet hänellä ole wara / niin myötäkän hän waracaudens tähden.

Meidän pitä (6.) Meidän Eähimmäsem warhingon ja waaran eaitella ahlerudella pois polstaman.

Meidän pitä (7.) wähdällä tytyrwäiset / hywän sydämelliset ja lästämäiset oleman.

Hebr. 12 / 5. Teidän meun olcon ilman ahneutta / ja tytyrlät nijsin eum teillä on. Sillä hän Jumala on sanonut: en saingan minä sinua ydänanna / engä itänäns sinua hohjä.

Meidän pitä (8.) Wäärin saadun ealun mieledäm jäl lens andaman eli mayaman.

Luc. 19 / 8. Zachäus sanoi Herralle: eago Herras / puolen minun tawaratani annan minä waiwosiille: ja jos minä joagun pettänyt olen / sen minä neljäkeräisest jäl lens annan.

45. Mikä on Syndi Seigemettä Kästytä wastan?

1. Caicfinainen warkaus / jonga cautta ihmisen Eähimmäisens julkisest räärdellä / eli sala petopella / ontasudestans paigi saatta.

1. Cor. 6 / 10. Ei warasen / eikä ahnetten / eikä juomaritteen / eikä pilkaitten / eikä ratelain / pidä Jumalan waldacunda perimän.

2. Zihneus / tytyrwättömys / himo äristrickari tulla / ja ylonpalkinen castroon pyyhdö.

Exod. 12 / 13. Joca anda eaitwolla / ja otta wolkto: ydäitako hänen elämän? ei hänen pidä elämän: mnt. ja että hän seucaltaisen cauhisuxu tehuyston / niin hä

nen

nen pitää totisesti euoleman / hänen werens pitää häneen päällens oleman.

1. Tim. 6 / 6. Se on suuri woitto / olla Jumalaks uen / ja tyytä onnens.

3. Caickeinainen wääritys / petos / laiskus toisä / ja petos caupoisa.

2. Ebed. 3 / 10 / 11 / 12. Jos ei joca tahdo tydä, älä tehdä / niin ei hänen syömängän pidä; Sillä me emme lemme / että muutammat teidän seajan tawattomasti wael. Dawat / ja ei tee työtä / waan joutilaisna owat : mutta sencaletaiha me leskemmä ja neuwomme meidän HERran Jesuren Christusin cautta / että he hiljaisudes työtä te. kist / ja oma leipäns söist.

4. Cosca ihminen hänen wiraasans laiska / hidas ja huolimaton on.

5. Cosca ihminen lainaxi otta / ja ei maya.

6. Cosca ihminen cahtalaiset mitat ja punda. rit pitää.

8. Mos. 8. 25 / 33 / 14 / 15 / 16. Älä pidä cah. talaista waaca sinun sätkiäs / suurembata ja wähebätä. Sillä myös pidä sinun huonesas oleman cahtalainen mitta suurempi ja wähempi : mutta sinulla pitää oleman täysi ja oikia waaca / ja täysi oikia mitta : ettäs olisi pika. ijällinen siinä maasa / joaga HERRA sinun Jumalaks sinulle anda : sillä jocainen joca näitä teke / on HERRAL. te sinun Jumalalles cauhistus / caicki jotea wäärityttä teke. wät.

7. Cosca ihminen kätte warastetun calun / ja falaa mitä hän löyriänyt on.

46. Eua Cahdexas Käsky on?

Et sinuu pidä wäärä todistusta sa. noman sinun lähimmäistäs wastan.

47. Mi

47. Mitä se on?

Meidän pitää pelkämän ja racastaman Jumalata / niin etten me meidän lähimmäisem päälle wael. hettele / engä vetä ja panettele händä / ei saata paha sanomata hänen päällens : mutta että me wastam hänen edestäs / hywin hänestä puhum / ja caicki asiat parhain päin käännäm.

48. Mitä meidän pitää tekemän sen Cah. dexennen Käskynjälten?

Meidän pitää (1) Caikisa meidän puheisam ja toisiam toivutta racastaman / ja oikein tekemän. Walm. 15 / 1 / 2 / 3. HERRA / eua asu sinun majasas? eli eua on psymätäinen sinun pyhälle wuorellas? joca waelda waacana / ja teke oikeuden / ja puhu totuden Sydämessäs. Joca ei kielelläs panettele / eikä lähimmäist. sens, mitän paha tee / ja ei häwäise lähimmäistäs.

Meidän pitää (2) Waikeneman ne salaisus. det / cuin meille joldaculda usteot ja sanotut owat.

Gal. san. 8. 23 / 9. Toimita afias lähimmäises cauf. ja / ja älä ilmoita toisen salaisutta / ettei se joca sen euo. le / sinua häwäisis / ja ettei sinun paha sanomas laeta.

Meidän pitää (3.) Lähimmäisem tietyn wiattos. muden ja cunnian edestä wastaman / cosca händä panetellan.

Gal. san. 8. 33 / 8 / 9. Awa suus mykän edestä ja an. ta hyljättöin afiata / awa suus ja duomige oikein : ja pelas. sia waimainen ja kōnhä.

Meidän pitää (4.) Niin paljo cuin meidän wickam ja omatundom myöden gnda / meidän lähy

Lähimmäisestän hyvin puhuman / hänen tekons
parhain pain ulostoimittaman / ja hänen wiikans
veittämän.

Matth. 7 / 1. Mikä duomiteo / ettei teitä duomi-
tais.

49. Mikä on syndi Cahdepetta Kästys
wastan?

1. Caiclinainen petos ja walhe.

Ephef. 4 / 25. Pangat pois walhe / ja pahuan focala-
nen lähimmäisens kanssa totutta / sillä me olemme ja
senet kettänäm.

Joh. ilm. 21 / 8. Caikille walhettelijlle / mitä oia oia
man siinä järweä / joca talesta ja tulitwestä pala / joca
on toinen cuolema.

2. Wäärä todistus lähimmäistä wastan oikeus-
den edes / eli muutoin.

Gal. san. 2. 19 / 9. Wäärä todistaja ei pidä pääse-
män rangaisemata / ja joca rohkiast walhetele: se eadde-
tetan.

3. Cosca ei ihminen wasta lähimmäisens edes-
stä / waan suostu paneturyn / kandeie kiellä hänen
päällens seljän takana / toisin käändä hänen tekons /
ja saatta pahon sanoman hänen päällens.

3. Mos. R. 19 / 16. Ei sinun pidä olemän panette-
lian sinun Causas seas / ei sinun myös pidä seisoiman kää-
himmäises werta wastan: sillä minä olen HERRA.

4. Cosca ihminen ilmoitta lähimmäisens salata
suden hänen wahingoyens / ja tietämättömät eli
salatut asiat niincuin todet ja tietyt ulos roie.

5. Cosca ihminen paneturia matkan saatta / ja
ihmissä toinen toisians wastan ylöskehoutta.

6. Cosca

6. Cosca ihminen multa ylöncaso ja häwäise /
senpäälle / että hän itse wiisafina ja wafana. pidea
sais.

2. Cor. 10 / 12. En me rohkene meitäns luke / eli wera-
rata niihin / jotta isjäns yllistävät: mutta että he itse
seiljäns wettäns mittawat / ja pitävät ainoastans itse heio
häns / niin ei he mitän ymmärrä.

50. Cosca Xhdepes Kästys on?

Ei sinun pidä pyytämän sinun
Lähimmäises huonetta.

51. Mikä se on?

Meidän pitää pelkämän ja racastaman Jumaa
lata / niin etten me meidän lähimmäisim perins
dö / eli huonetta paholla juonilla meille n pyydä s
engä jongun oikeuden ja lain warjon alla iske-
län omista: mutta meidän pitää quitta man häne-
dä / että hän sais omanfa pita ja nauti ta.

52. Mikä meidän pitää tekemän sen yhdes-
kennes Kästyn jälken?

Meidän pitää (1.) olemän puhtat sydämestän
ja waapat kaikesta pahasta himosta.

Matth. 5 / 8. Autuat owat puhtat sydämest: sillä he
saawat nähdä Jumalen.

Rom. 8 / 13. Jos te Eihan jälken elätte / niin teidän
pidä cuoleman: mutta jos te Eihan työt Hengen eawitta
cuoleatte / niin te saatte elä.

Meidän pitää (2.) meidän sydämellisen ilom ja
riemum ainoastans Jumalasa / ja hywän töiden
harjoitus esimäns

Wafan:

Psalm. 37 / 4. **Loike HERASA / ja hän anda uestulle mitä sinun sydämes haloja.**

Meidän pitä (3.) täydellä todella caicmaista paha himo vastaan sotiman.

Gal. 5 / 24. **Jotca Christusen omat owat / ne owat ristinnauktionet lihans / himoin ja haluin eassa.**

Meidän pitä (4.) Jotcapäiwä yhdellä caruwaisella sydämellä Jumalalda syudein anderi saas mista ruoolleman.

Psalm. 19 / 13. **Erhetyet euea ymmärtä? (O Jumala) anna minulle anderi salaiset ricoret.**

Meidän pitä (5.) Ikem kieldämän.

Luc. 9 / 23. **Jesus sandi caicille : jos joca tahto minun perkäsi tulla / hän kieldäkän itsens / ja ottacan ristins jotcapäiwä / ja seurataan minua.**

Meidän pitä (6.) ylöncahoman mailman / ja esimän sitä kuin ijancacikinen on.

1. Joh. 2 / 15 / 16 / 17. **Älkät mailma racastaco / eli mitään kuin mailmas on / jos joca mailma racasta / ei hänes ole Jhän racaus. Sillä caicci kuin mailmas on / Lihan himo / ihmäin pyyhdö / ja elämän coreus / ei se ole Jhät / waan se on mailmast / ja mailma cato / ja hänen himons : mutta joca teke Jumalan tahdon / se pysy yncacikisest.**

13. Mitä on syndi Vhderettä Kästyä waastan?

1. **Caicci paha Sydämen himo ja halu.**

Marc. 7 / 21 / 22 / 23. **Sisäldä ihmisten Sydämeest tulewat ulos pahat ajatukset / huorudet / salawourendet / miestapöt / warlaudet / ahneudet / pahat juonet / petos / irtaisuus / pahansuomus / Jumalan pillä / ylpeys / hulluus. caicci nämät pahudet sisäldä tulewat ulos / ja kaastuttawat ihmisey.**

2. **Cateus!**

2. **Cateus / cosca ei ihminen suo lähimmäisellens hywin käywän.**

Gal. san. 8 : 21. 10. **Jumalattoman sielu toiwota paha / ja ei suo lähimmäisellens mitän.**

3. **Lihallinen suruttomuus / cosca ei ihminen wälädä caicmaista Synnin tila / eikä ihesläns waaria otaj ja pahoja himoja vastaan sodi / waan nijs hin suostu / ja lihans irtaisuteen kehoitta.**

Gal. 5 / 13. **Te oletta wapauteen cukahut / ainoastaus caritacat / ettet te salli sen wapauden lihalle tila anda / waan palweleat racaudes toinen toistanne.**

Jac. 1 / 14 / 15. **Jocainen kiusatan / cosca hän omast himost wietellän ja hucutellän. Sijte cosca himo on sijtännyt / nijs hän synnyettä synnin : mutta cosca syndi täyctetty on / nijs se synnyettä cuoleman.**

4. **Cosca ihmisellä häpematöimijn juttuissi / lausluisja ja pubeisijn miellisuosio on.**

Eph. 4 / 29 / 30. **Älkön yrikän rietas pube. riedän sunsian uloslähtecö / waan mitä sowelias on parannoren taro peri / että se kelwollinen cuulla olis. Ja älkät Jumalan Pyhä Henge murhellisepi saattaco / josa te Runassusen päiwän asii kijnitetty oletta.**

5. **Cosca ei ihminen tahdo mielelläns cuulla cuolemassa puhuttawan / eikä sitä usein mieleens johdata.**

54. **Cuca Kymmenes Kästy on?**

Ei sinuu pidä himoitseman hänen Emändatäns / palwelitacans / palckapijans / eikä carjans / eli juhtans / taiccka muuta kuin hänen omansa on:

E

55. Mi

55. Mitä se on?

Meidän pitää pelkämän ja rucastaman Jumalata / niin etten me wedä / enää hauluttele meidän Päämmeänsä hänen Emändätärns eli palcolisians: mutta parammun autam / että he mahtawat olla alallans / ja tehdä mitä he ovat welka päät.

56. Mitä meidän pitää tekemän sen Rymmenennen Kästyn jälkeen?

Meillä pitää niin puhdas / pyhä ja waka luondo oleman / cuin ihmifellä ennen langemusta oli.
Matt. 5 / 58. Oleat täydelliset / niin cuin teidän taivallinen Isän täydellinen on.

57. Mitä on syndi Rymmenettä Kästytä vastaan?

Se paha Perihimo / josa caicci ihmiset syndynet ovat.

Rom. 7 / 7. En minä olis himosta mitän tietnyt / ellei laiti olis sanonut: ei sinun pitää himoitseman.

58. Pitäkö siis caickein ihmisten nämät Kästyt pitämän?

Ja: sillä ei yrifän siitä wapa ole / oleon cuca klanans se olla mahdais.

59. Mitä mahta ihmistä waatia näitä Kästytä pitämän?

1. Jumalan angara uhkaus / jolla hän uhka caiccia niitä jotca näiden Kästynin jälkeen ei tehdä tahdy.

2. Se armolinen lupaus / jonga hän niille anna

da

Da jotca händä euulewat / ja hänen Kästyns ple täwat.

60. Cusa orwas nämät caicci Capaleeta ilmoitteen?

Jumalan Rymmenen Kästyn päätös-sanolsa:

61. Cucca ne päätös-sanat orwat?

Minä olen HERRA sinun Jumalas / yri wälewä ja klijwas costaja / joca egistelen Isän pahat teot lasten päälle / colmandeen ja neljändeen polween / jotca minna wihawat / ja teen laupuden monelle tuhanelle / jotca minna rucastawat / ja minun kästynit pitawät.

62. Mitä se on?

Jumala uhka rangaista caiccia niitä / jotca nämät kästyt rucowat ja yligenkäywät / sentähden pitää meidän hänen wihans pelkänän / niin etten me hänen Kästyns vastaan ruc: mutta hänen armons ja caiccia hymä / lupa hän niille caicille / jotca hänen Kästyns pitawät: sentähden pitää meidän händä ruc stawan / ja miehelläm hänen Kästyns jälkeen tekemän.

63. Täyettäkö siis Jumala uhkauptens?

Ja: sillä ei hän aino ihans uhka / waan auida myös rangaistuyen todella käyda niyden plise / joda händä wihawat.

E 2

Psalm.

Psalm. 50 / 21. Sinä teet paha (sano Jumala)
ja minä olen wait / nijs luulet että minä olen sinun eal-
taies / mutta minä nuhtelen sinua / ja ajetan näitä sio
mäis eten.

64. Cutcasta ne owat jotca händä
wiharwat?

Caieki ne jotca ilman eatumusta / jocapäiwä
synnis elawät.

65. Pitäkö myös Jumala hänen armollis-
sen lupauksen?

Ja: sillä ei Jumala ole ihminen / että hän jota
lin caruut. ydäisio hänen jotakin sanoman / ja ei
telemän? Ydäisio hänen jotakin puhuman / ja ei
täyttämän? 4. Mos. Kir. 23 / 14.

66. Taitako ihminen jälkeen langemuxen
näimät Käskyt täydellisesti pitää?

Et.

Rom. 7 / 18 / 19. Minä tiedän etten minusta (se on
winun Eihafani) mitään hywä asti. Sillä tahdo minulla
on / waan täptä hywä / en minä sitä löydä: sillä sitä
hywä jota minä tahdon / en minä tee: waan paha / jota
en minä tahdo / teen minä.

1. Eum. K. 2 / 46. Ei ole yhräkän ihmisiä joca ei
syndiä tee.

Psalm. 143 / 2. HENNY / kälä kälä duomiole palme-
lias canssa / sillä ei yhräkän eläwä ole waka sinun edeissä.

67. Mängä tähden en me Jumalan Käskyjä
täydellisesti pitää taida?

Meidän Eiham heikouden tähden: sillä me os-
tenna synnin cautta nijn turmellus / etten me os-
maasta

maasta woimastam nijsä heng. lissä astioisa mitä
län matkan saatta taida.

Hebr. 12 / 1. Woispangoin caieki cuorma / ja syndi /
joca aina meihin tarttu ja hitari teke.

68. Mängä tähden owat sijs nämät
Käskyt ihmisile annetut?

1. Sentähden että ihminen tundis Jumalan
tahdon / ja tiedäis mitä hänen sen jälken tekemän
ja jättämän pitä.

1. Mos. K. 12 / 32. Caieki eum Minä Kästen telle / pta
tä teidän pitämän / tehdäenne sen jälkeen; ei teidän ybid
sihen mitään lijämän / eikä myös sijtä mitän wähen-
dämän.

2. Että ihminen hänen syndins ja ylligetämi-
sens tundis / igens nöyrytäis / ja Christuksen / Lain
täyttäjän tygö pakertis.

Rom. 7 / 7. En minä muutoin syndiä olis tundenut /
etkei Lain cautta / sillä en minä olis humostocan mitän
tiennyt / etkei laki olis sanonut: ei sinun ybidä humoirtes
man.

Gal. 3 / 24. Eski on ollut meidän oppettajan Christus-
ken tygö / että me ulcon cautta wanhurscaapi tulisim.

69. Etkö sijs ihminen jälkeen langemuxen
Jumalan Käskyjä oll. ngan pitä
taida?

Sen ulconaisen emullaisuden taitawat caieki
ihmiset jollakin musto Laille osotta / waan ne us-
scolliset taitawat Pyhän Hengen woimaa ja py-
busämisen cautta / Jumalan pelwoisa lisändyä.

2. Cor. 7 / 1. Että meillä nyt sencaitaiset lupauret os-
wat / puhuilloeam sijs igem caieki Eihon ja Hengen
saastaisudessa / täpttän pyhettä Jumalan pelwoisa.

70. Uskokos yhden Jumalan olewan jots
sinun cuuleman pitä:

Ja: Minä uscon.

Hebr. 11 / 6. Joca Jumalan työ tulla tahto /
sen pitä u'coman / että hän on / ja on niille costajat
jotca häändä egiwät.

71. Ongo muuta cuin yxi Jumala?

Ei: Yxi on ainoastans Jumala.

1. Mos. 4: 6 / 4. Cuule Israel / HERRA mel-
dän Jumalam en Yxi (ainoa) HERRA.

72. Cuinga on tämä yxi Jumala izens
ilmoittanut?

Colmes: Personasa / niincun on: JESU / IHO
CRA / ja VYHÄ HENSI.

1. Joh. 1 / 7. Colme ovat jotca todistawat taitwasa:
Jsa Sana / ja Pyhä Bengi: ja ne colme yxi ovat.
Matt. 28 / 19. Mengät ja opettac. t caicke cansa ja
castacat herä nimeen Jsan ja Pojan ja Pyhän Hen-
gen.

73. Cuinga on Jsa Jumala izens ilmoita-
tanut / eli mitä hywä on hän meille
tehny?

Hän on (1) luonut tairwan ja maan / ja caice
ti mitä nijsä on.

1. Mos: 1: 1 / 1. Alusa loi Jumala tairwan ja
Maan.

Hebr: 11 / 3. Uscon cautta me ymmärrämme / et-
tä mailma on Jumalan sanalla walmistettu / ja että caice
ti cuin me näemmä / ne ovat tshjäsä tehdyt.

Hän on (2) andanut meille hänen raflan
Voicans.

1. Joh. 4 / 9. Sen cautta ilmestyi Jumalan ra-
flaus

flaus meidän costam / että Jumala läheeti aidoan Poi-
cans mailman / että me hänen cauttans eläisim.

74. Ongo Jumala myös ihmisen luonut?

Ja:

1. Mos: 1: 26 / 27. Jumala sanoi: tehläm
ihminen meidän cuwajem / meidän muotom jälken: ja
he wallitcan calat meres / ja tairwan liinut / ja carjan /
ja coce maan / ja caicki jotca maalla matelemat ja Juma-
la loi ihmisen omazi cuwajens / Jumalon cuwaj
hän sen loi / mieberi ja waimori loi hän h itä.

75. Cusa sija opetetaan Catechismuyesa?

Christin uscon Ensimmäisessä Pääcappalesa / ja
sa Luomisesta puhutan.

76. Cua Christin uscon Ensimmäinen Pää-
cappale on?

Minä uscon Jumalan päälle /
Jsan Catechwaldian / tairwan ja maan
luojan.

77. Mitä se on?

Minä uscon että Jumala on minun ynnä caice-
lein muitten tuotuin eanssa luonut / andanut mi-
mille ruumin ja Sielun / filmät / corwat / ja caicki
muut jäsenet / tiedon / toimen ja ymmärryksen / ja
nämät caicki vielä nyt woimasa pitä: anda myös
minulle runsast jecapäuä rawinnon ja weshon /
codon ja huonet / waimon ja lapset / yllon / car-
jan / ja caicki myös muita mitä minä ruumin ra-
winnoxi tarwisen. Vielä sitte / suojelle ja wat-
jele minua / caicki myös wagingot / tuskat ja pa-
budet

hudet minun pääldäri että ja torju. Ja caieki näs
wät teke hän paigi minun ansiotani / omasta su-
lasta armostans / ja Isällisestä hyrydestäns : joi-
den caiekein edestä minun tule händä kirjta / ylistä
ja cunnioitta / händä euulla ja palwella : Se on
totinen tosi.

78. Mitäs täsä Isästä Jumalasta cun-
nustat?

Minä tunnustan että hän on luonut taitwan ja
maan / ja caieki mitä nijsä on.

79. Mistä on Jumala caieki
luonut?

Tyhjästä.

Hebr 11/4. Useon cautta me ymmärrämme / että
mailma on Jumalan Sanalla walmisteitu / ja että caieki
quin me näemme / ne owat tyhjästä tehdyt.

80. Cuinga on Jumala caieki
luonut?

Ainoastans hänen caiekiwaldian sanans ja pu-
hensa cautta.

1. Mos. R. 1 / 3. Jumala sanoi : tulcon walkus /
ja walkus tuli.

81. Mینگä tähden on Jumala caieki
luonut?

Ei sentähden että hän jotakin tarwigis : waan
että hänen hyrydens / wijsoudens ja caiekiwal-
diaisudens piti itmei tuleman / ja Engeleidä nijsä
hywin eum ihmisiätkin ylistettämän.

Ap. E. 17 / 25. Ei Jumala ihmisien käsillä palwel-
la /

a / että hän jotakin tarwigis : Sillä hän anda yligen
caiekia jocaigelle elämän ja hengen.

Psalm 119 / 64. HERMI / maa on täynnäs sinun
hywyttäs / opeta minulle sinun oikiudes.

Psalm. 104 / 24. HERMI / cuinga suuret ja mones
owat sinun käsialas? Sinä olet caieki taitawast säättängw
ja maa on täynnäs sinun tawaratas.

Ongö Jumala myös Engelite
luonut?

Ja:

82. Mitkä ne Engelite owat?

Ne owat ymmärtäwäiset Henaet ja näkywät
tömät luondocappaket / Jumalalda luodut, händä
kijttämän / ja ihmisiä palweleman.

84. Cuinga moninaiset owat Engelite?
Cahtalajet : Hywät ja Pahat.

85. Cutas ne hywät Engelite owat?

Ne / joca sijä canssaluodusa hywydesä ja
euullaisudesa Jumalata waltan wahwana pu-
synet owat / ja nyt hywydesä kirjiteryt / Jumalas
ta ylistäwät / ja ihmisiä palwelewat.

Psalm. 103 / 20. Kirittälät HERMI te hänen Enge-
lins / te wälewät Sangarit / jote hänen käsitys tois
mitatte.

Hebr 1 / 14. Eikä he (Engelite) caieki ole palwele-
waiset Henget / palwelukseen lähetyt nijsle jote Autus
den perimän pita

86. Cuinga ne Pyhät Engelite meitä
ihmisiä palwelewat?

He warjelewat meitä Satanaesta ja caieki
E s

Wielä

Meidän wainolijamme wastan / ja wiewät meis
Dän Sielum cuoleman jalken Toiwaseen.

Psalm. 34 / 8. HERMAN Engeli pyrittä niiltä jotea
händä pelkätävät / ja pelasta heitä.

Psalm. 91 / 11 / 12. Hän on andanut kästyn Enge-
leillens sinusta / että he kätewät sinun eikijä teijäs. Et-
tä he andawat sinua käsiä / ettes jalkas kimeen loukatis.

Luc. 16 / 22. Kerijä cuoli ja wietin Engeleillä A.
brahamin helman.

87. Cuinga pitä meidän Käyettämän mei-
täm niitā pyhiä Engeleitā
wastan.

Ei meidän pidä heitä palweleman; waan Ju-
malata heidän warjelluyens edestä kisttämän / ja
wielä edesväm händä sen tähden rucoileman: Ei
meidän myös pidä heitä meidän synneillām suru-
lisyi saattaman ja poistartottaman, waan paljo
enämmin yhden oikian eatumyyn cautta ilaut-
taman / ja heidän seurans tulla halajaman.

Joh: ilm: R 19 / 10 Minä lan geisän Engelin jalkain
eteen händä rucoileman; mutta hän sanoi minulle: ea-
ho / ettes sitä tee / minä olen sinua / ja sinun weljeis
santapalwella / ja niiden wiillo JESUXEN todisuus on; cus
marra ja rucoile Jumalata.

Luc. 15 / 10. Minä sanon teille: ilo pitä oleman Ju-
malan Engeleillä yhdest sondijest / jotea hänenäs paranda.

Matt. 22 / 30. Ylösuusemises ei naida eikä huolla /
mutta ovat niincuin Jumalan Engelit taimois.

Hebr. 12 / 22. Te oletta käynnet Sionin wuoren ty-
gö / ja elävän Jumalan Campungijn taitwailiseen Jerusa-
lemijn / ja monen tuhannen Engeltten joucon tygö

88. Cucea

88. Cucea owat ne Pahat Engelle?

Ne / jotea Jumalasta poistlangenet owat / Ju-
malata pilkawat / ja ihmisille wahingota tehdä
pyytävät.

Joh. 8 / 44. Perkele on ollut murhaja alasta / ja ei
pysynyt totundes: sillä ei totuus ole hänen.

89. Cuinga pitä meidän Käyettämän mei-
täm niitā Pahoja Engeleitā
wastan?

Ei meidän pidä heidän mielidans noudattas-
man; waan paljo enämmin heitä / niincuin Jus-
malan ja meidän omia julmia wihamiehiäm was-
tan seisoman / wahwat uscosa.

1. Petr. 5 / 8 / 9. Olet raitit / walwoat: sillä teidän
wihodisen Perkele ymbärins käy / niincuin kiljowa ja /
loperwa / jo ehi kenen hän nielis. Sitä te wastan seiocot
wahwat uscosa.

90. Mitäs munta täsä Ensimäises Chris-
stin uscon Pääcappales Jästä Juma-
lasta tunnustat?

Minä tunnustan / ettei hän armoastans ole luo-
nut minua / waan wielä nyt warjele / ylöspitä / ja
caiclainaista wahingota wastan suojele.

91. Oletcos tämäncalwaisen suuren armon
Jumalada ansainnut?

En minä sitä ansainnut ole waan hän teke nä-
mät caicki omasta sulasta Jumalifesta armoastans
ja Jälkifestä hyrydestäns / paigi minun ansiotani.

1. Mos.

1. Mos. K. 32 / 10. HERRA / minä olen mahdotein
caikeen sihen armoon ja caikeen sihen totuuteen / jona
sinä palvelialles tehnyt olet.

92. Mitä olet sinä hänelle sentähden
welkapää?

Minun piti händä sentähden kiittämän ja yli-
stämän / cuuleman ja poveloman.

Jer. 5 / 24. Peljättäm HERRA meidän Jumal-
latam / joca anda meille Luru- ja Ehto-saten ajollaus / ja
warjele meille joca ajastaita elon ajan useollisest.

Wp. 14 / 15 / 16 / 17. Me sarnamme teille / että te tei-
tän näistä turhista (Jumalista) käännäisitte elävän
Jumalan työtä / joca teki taivan ja maan / ja meren /
ja caiki mitä uusia on. Joca endissika aivoikka andoi
caiki peccanat waelda omilla teillän. waicla ei hän igiäns
andanut olla ilman todistujeta / tehden hywää / andain
meille taivast saten ja hedelmälliset ajat / täytätän meidän
sydämem ruulla ja ilolla.

93. Sinä sanoit että Jumala on ihmisen
luonut / waan nyt näet sinä että ihmiset
niin pahat ovat / ongo siis HERRA Ju-
mala sen ensimmäisen ihmisen niin pa-
haksi luonut?

Ei.

94. Cuingasta on siis Jumala ihmisen
luonut?

Jumala loi ihmisenomari curwopens / Jumalan
curwari hän sen loi. 1. Mos. K. 1 / 27.

95. Mitä se Jumalan Curwa on?

Se on nyi canssaluotu ihmisen caltaisus Juma-
lan canssa / täydellisejä wijsaudesa / pyhydesä ja
wan

wanburseaudesa: Eli niincuin Jumala itse on Py-
hä / Wiisas / Hyvä ja Wanburseas / niin oli
myös se ensimmäinen ihminen.

Wiis: K. 2 / 23. Jumala on luonut ihmisen isancatko-
leen elämän; ja on hänen luonut caltaisens.
Ephes. 4 / 24. Pukeat päälles nsi ihminen / joca
Jumalan jälken luotu on / totises wanburseades ja
pyhydes.

96. Wielätkö meillä nye se Jumalan curwa
on? eli: wielätkö me nyt olemma niin py-
hät ja ilman synnitä / cuin Juma-
la meidän ensin loi?

Ei milläkän muoto / waan me olemma / pa-
rateon Jumala.) Jumalan Curwan poisca-
doitanet / olemma nyt luonostam Jumalalle ole-
wan mastabakoiset / ja ei hänen caltaisens. Eillä
meidän sydämem aivotus ja ajatus on ainoastans
paha hamast Lapsudest. 1. Mos. K. 6 / 5. ja 8 / 21.

97. Minkä cawetta olemma me Juma-
lan curwan cadottanet?

Satanan petos:n ja meidän Esiwanhembaim
langemyen cawtta.

Wiis K. 2 / 24. Verkehen cawteudessa on cuolema
mailman tullut.

98. Caidarcos minulle sanoa / cuinga Pero
lele ihmisen petti / ja syndijn
haukenteeli?

Cosca Jumala ihmisen luonut oli / pani hän hä-
nen Paradisiin / yhteen sängen jhanaan yrtitar-
haan / annoi hänelle luan syödä caltista puista ja
bedel

hedelmistä kuin siinä oli / ja kielsi hänen ainoas-
tans yhdestä puusta syömästä / ja naden : sillä siitä
syö / sillä jona päiwänä siinä siitä syöt / sitä sinun
suokemalla suoleman. Mutta se kawala Verkele
tuli kärmien muodosa Ewan tygö / käänsi Jumal-
lan sanan toisin / teki hänen suruttomaksi / ettei hä-
nen sentähden pitänyt suoleman / edespani hänelle
sen hyödytyksen / kuin tämän syömisen myötäng
suoman piti / ja ylläpöyhä hänen niin tauwan / että
hän Jumalan Lihon hylkäsi / ja Satanan tästön
jälken teki / syöden miehens Adamin kanssa sen kiels-
dyn puun hedelmästä. Että nyt ihminen enemmin
Verkelettä euuli / kuin Jumalata / ja sen kautta
igens cowin saastutti / niin ei se Pyhä ja Wan-
hurskas Jumala woinut eikä tainnut hänen can-
sans ystävyyttä ja canssakäymistä pitiä. Sen jäl-
ken tull ihminen peräti toisin muuttetu / Jumalasti-
sa astiwa ymmärtämättömyy / Jumalata wailan
ep ällöwäisyyti ja usottomaksi / ja käänsi igens perä-
ti pois Jumalasta / igensä ja multa luondocappas
lita racastaman.

29. Olisco ihminen täsi: säädyt autuaret
kulla tainnut?

Ei: waan niincuin Jumala hänen Paradiisissa
ajoi / niin piti hänen myös tarwajista ijancacikisest
ulosjuhjetun / helwettijn tehtettyn / ja ijancacikisten
rangastusten alla duomitun oleman.

Rom 3 / 22 / 23. Ei ole yhtä eroitusta. Sillä
sacit owat ihändiä tehnet / ja ei heille ole mitän kerse-
tapa Jumalan edes.

100. Kitöstä

100. Kitöstä siis Jumala yhtäkän neuroo
löyettänyt / jonga kautta hän sitä wihelijästä
ja langennutta ihmistä autta tainnut
olis?

Ja: (kijos oleon Jumalalle) cosea ei Engelle
että ihmiset enä yhtäkän neuroo tiennet / silloin on
Jumala sulasta armosta ja laupuidesta neuroon
löytänyt.

101. Mälinen se neuroo oli?

Että Jumalan Pojan piti ihmisei tuleman /
ja ihmisen siasa Jumalalle täydellisen euuliasu-
den osottaman / ihmisen symeillä ansaitun rangas-
tusten ulosseiseman / caicimaisen häwästyksen / pijs-
nan / ja wihimein suoleman kärsimän / ja sillä ta-
walla Jumalan wanhurscauden täyttämän / ja
caickeen ihmisten edest mayman.

1. Mos. 8 / 15. Minä panen wainon sinun ja
wainon wälille / ja sinun siemenes ja hänen siemenes
wälille / sen piti riekipolkeman sinun pääs / ja siinä
olet pistävä händä caudwäähän.

2. Cor. 5 / 1. Jumala on sen / joca ei mitän suuallista
tiennyt / meidän edestän sönniiri tehnyt / että me hänes tu-
lissimma siij wanhurscaudeksi / joca Jumalon edes telpa.

102. Ongo myös tämä neuroo wäskan
otettu?

Ja: Sillä ei Jumala omacan Poicans ar-
mahtanut / waan andoi hänen caickeen meidän eo-
destan. Rom. 8 / 32.

Rangastus oli hänen päällens / että melle
rauka olis / ja hänen haawains kautta olen n a me
paratut. Ef. 5 / 5.

103. Mä

103. Mitä on Jumalan Pojan nimi?
JESUS CHRISTUS.

104. Cusa hänestä opetetaan?
 Christin uscon Toisessa Väacappalesta, josta Eu-
 nastuksesta puhutan.

105. Cucca Christin uscon Toisen Pää-
 cappale on?

Minä uscon Jesuren Christuren
 päälle / hänen ainoan Voicans met-
 dän HERAN. Joca sitisi Vo-
 hästä Hengestä / syndyi Neigestä
 Mariasta. Pijnattiin Pontius Pi-
 laturen wallan alla / ristin päälle
 nautittiin / cuoleteettiin / ja haudattiin /
 alas astui helwettiin / colmandena
 päiwänä nousi ylös cuolluista. U-
 stui ylös Taitwaseen / istui Isän Ju-
 malan oiktalla kädellä / sielä on
 tulewa duomijeman eläwitä ja cuol-
 luita.

106. Mitä se on?

Minä uscon, että JESUS CHRISTUS on totinen
 Jumala / Isästä ennen ijancalcifusta syndynyt / ja
 myös

myös totinen ihminen / Neigestä Mariasta syndy-
 nyt / on minun HERAN / joca minun cadotem
 ja duomitun ihmisen lunasti / caikista syneistä /
 cuolemaista ja Perlelen wallan alda wapatti ja
 pääti / ei cullalla eli hoiolla / mutta hänen py-
 hällä ja callilla werelläns ja wtattomalla pijnal-
 lans ja cuuimallans: että minä hänen omansa os-
 listin ja hänen waldaecunnasans hänen allans eläi-
 sin / ja händä ijancaclises wanhurcaudes / wiatto-
 mudes / ja autuudesä palwelisin / niincuin hän on
 cuolluista ylösnostui / elä ja hallitje ijancalcif-
 sest. Se on totinen tyssi.

107. Mitä sinä näisit sanoissa Jesuresta
 Christuresta Jumalan Pojasta
 cunnustat?

Minä tunnustan / että hän on (1.) totinen Ju-
 mala / Isästä ijancalcifesta syndynyt: Waan
 että hänen minun syndein tähden cuolem n piti /
 ja Jumala hänen oleimisens puolesta ei cuolla tal-
 da / niin on Hän (2.) sen Pyhän Hengen
 waikuturen kautta totisest ihmisest syndy-
 nyt Neigestä Mariasta.

108. Ofota minulle Pyhän Raamatun co-
 distus / että CHRISTUS on totinen
 Jumala?

Rom. 9 / 5. CHRISTUS on syndynyt Isistä libas puo-
 lesta / joca on Jumala ylitze caikein ylistetty ijanc-
 calcifest / Amen.

1. Joh 1 / 20. Jumalan Poica tuli / ja on meille mie-
 len andaant / että me sen totisen tuunemma: ja olemma
 siinä

siinä tottessa / hänen Pojans Jesus Christus: **109.** mä on se totinen Jumala / ja se ijancainen elämä.

109. Osoa että hän myös on totinen ihminen?

Hebr. 2/14/15/16 Niin miehen lailla on liha ja veri / niin on hän (Christus) myös niistä osalliseksi tullut / että hän olis cuoleman kautta hucuttanut sen jolla cuoleman walda oli / se on Perkele / ja päättänyt ne totta cuoleman pelvosti piti eiken ikänä ortjana oleman. Sillä ei tosin hän coscau Engoleita päällensä ota / waan Abrahamin siemenen hän päällensä ota.

1. Tim. 2/5. Opi on Jumala / ja yri Wälimies / Jumalan ja ihmisen välillä / Ihminen Christus Jesus

110. Onko Christuksessa joku walda sinun ylitse?

Ja: Hän on minun Herran.

Rom. 14/9. Sentähden on Christus cuollut ja ylös noston / ja jälleus elämäni tullut / että hän olis euolluitten ja eläwitten Herran.

111. Minkätähden on Hän sinun Herras?

Sentähden / että hän minun ja coco Maailman lunasti ja wapaaxi teki / cosca me caicki euodotetut ja helwettijn duomitut ollema.

1. Cor 6/9/20 Ettekö te tiedä / ettekö te teidän omanne ole? Sillä te oletta callista ositetut: Cuunioittacat siis Jumalata teidän ruumissan / ja teidän Hengesan / jotea Jumalan ovat.

112. Cuska on Christus sinun lunastanus ja wapaaxi tehnyt?

(1.) Synnistä / ettei hänen minua silleen pidä sadotaman / eikä minun ylitse walikeman.

(2.) Cuolenasta / ettei hän minua ijancainisest kinnipitä taida.

(3.) Per-

(3.) Perkelellä wailan alda / ettei hän saa minun ansainnet owat.

Rom. 8/1. Niissä ei ole yhtä cadotusta / kuin Jesus Christus owat / ja ei waella liban / waan Hengen jälke.

Rom. 6/12/13/14. Älkät sallio synnin wailta teidän cuolewaises ruumissan / niin että te händä euullisteta hänen himoisans. Ja älkät andaco teidän jäsenitän wääröden sotaaxi synnille: mutta andacat teidän Jumalalle / niinuin euolleista elämäni tulket / ja teidän jäsenenne Jumalalle wanhurjouden sotaaxi / sillä ei synnin pidä teitä walikeman / ettekö te ole vain / waan armon alla

1. Cor 15/54/55/56/57. Cosca eatowa pufe päällensä eatomattomuden: ja cuolema pufe päällensä cuolemattomuden / silloin täytetään se sana cuin firjoitettu on: Euoskema on niiltä woittosa. Cuolema / cusa on sinun otas? Helwetti / cusa on sinun woittos? Mutta cuoleman ota on syndi / ja synnin woima on laki. Mutta kiitos olecon Jumalan / jotea meille woiton andanut on / meidän Herran Jesusen Christusin kautta.

113. Millä on Christus sinun lunastanut?

Ei euullaalla eikä hopyalla / waan omalla pyhäällä ja callilla werelläns / jonga hän minun syndein ni tähden ristin päällä ulostrudatti; niin n yös hänen euukaisudellans / pijnallans ja cuolemattolans.

1. Petr. 1/18/19. Ettekö ettekö te ole eatowaisella hopyalla eli callalla lunastetut teidän turhassa menostan / jonga te Isam säädyssä saitte; waan euullaalla Christusin werellä / minuin wuottoman ja puhtan Carigan.

Gal. 4/4/5. Cosca aica oli täytetty / läbetti Jumala Pojans syndynen waimosta / Lain alaisxi tehdyä: et-

tä hän ne / jotea lain alaiset olit / lunastais / että me hänen lapsiens luetaisiin.

114. Olitko Kristus ike jotakin paha teh, / nyt; että hänen cuoleman piti?

Ei: Hän oli wiatoin / waan kärsi minun tähteni / ja moxoi minun welkani.

Esa. 53 / 4. Totifest hän eandoi meidän sairaudem / ja meidän kipum hän sälytti päällens (v. 9.) Ei hän kullengan wäärtytä tehnyt / eikä petosi ollut hänen suusans.

115. Waan ongo sinulle nyt luwallinen elä sinun oman tahtos jälkeen; että sinä lunastettu olet?

Ei: Sillä cuinga pidäis minun syndiä telemän ja Verkelettä palweleman / joidenga orjudesta waltallens päästä niin tyolläs ollut on.

Rom. 6 / 3 / 4. Me caicki jotea olemma Jesures Christus caisetut / me olemma hänen cuolemahans caisetut. Niin me olemma siis hänen cissans handatut / casten cauta cuoleman / että niincuin Christus on cuolleista Isän cunnian cautta ylös herätetty / niin pitä meidängin ndes elämäs waldaman.

116. Ketä pitä sinun siis nyt palweleman?

Minun pitä / niincuin Christusuxen oman ja callist ostetun Palwelian (Palckapijkan) tyle / hänen waldacunnafans hänen allans elämän / ja händä ija caickises wanhurscaudes; wiattomusdes ja autuudesa palweleman.

Et. 2 / 14. Christus andoi igens meidän edesiäm / että hän meitä caickesta wdärydestä lunastais; ja igellens erinomaisesti Caasari puhdittais; ahkerari hywija töihin.

Hebr. 9 / 14. Christusuxen weri puhdissa meidän omas

omatundom cuolewaisissa töissä elämästä Jumalata palweleman.

117. Cosca Kristus cuollut oli / mitä silloin hänen Ruuminns canssa tehstin?

Se haudattin.

118. Mingä tähden Kristus haudatettiin?

(1.) Yhdeksi todistuxepi / että hän totifest cuollut oli.

(2.) Että hän tahdoi haudata meidän syndim / sen päälle; ettei meidän niijä sillen pidäis ylös nostaman eikä wastudest palweleman.

(3.) Että hän meidängin hautam pyhitäis.

119. Sinä sanot että Kristus on cuollut ja haudattu / woieläkö hän siis nyt haudasa cuolluna on?

Ei: Sillä Hän on ylös nostanut colmandena päiwänä.

Job. ilm. 1 / 18. Minä olin cuollut / ja cago / minä olen elämä ijancuickifest ijancuickisen: Amen. Ja minulla on Helwetin ja cuoleman awaimet.

120. Ongon myös Kristus helwettiin alasmennyt?

Ja.

121. Mitäs sen Helwetin canssa ymmärtäet johonka Kristus alasaastui?

Sen julman cadotuxen paikton / waan en cuillengan Helwetin piinaa; Sillä hänen cuolemans lätken ei ole Christus sitä ulos seisonut.

Ephes. 4/9. Se kuin hän ylösostui / ei ole mitään uutta /
ain että hän ennen täänne alasausti / alimmaksi man
patsoihin.

122. Cosca on Christus Helwettijn
alasmennyt?

Sillä samalla silmän räpöyryllä kuin hän jäls
lens eläwöyri tuli.

1. Petr. 3 / 18 / 19. Christus on tosin lihan kautta
euoleitettu / mutta Hengen kautta eläwöyri tehty. Joka hän
myös poiment / ja sornais hengille Sangiures / jotka ei
minnen usconet / cosca Jumala kerran Noen aicana odot.
ti ja kirstwäinen oli.

123. Mingätähden on Christus Helwett
tijn alasmennyt?

Sentähden että hän niincun oista Canaari ja
woiton Christa igens Perfelelle ja caikiide tad otetuille
Sielulle pelättyyri osotta tahdoi / ja nijn ike
työllä tietä anda / että hän meidän helwettist lina
stauut oli; Johonga ei meidän enämbi ihmäm was
stahakoisudesta tukistaman pida.

Coloss. 2 / 15. Christus on ryöstännyt wallitukset ja wä
kemydet ja toi heidän räpöyryin / ja sai heistä woiton eun
nian ike cautiäns.

Hos. 13 / 14. Minä tahdon heitä päästä Helwettist / ja
wapahta heitä euolemasti: euoema / minä tahdon olla si
nulle myrsky / helwetti / minä tahdon olla sinulle surma.

124. Mingätähden on Christus ylös
nojnnyt?

(1.) Yhdeyri todistuxyri että hän meidän syn
deim tähden täydellisen hinnan ja moxon tehnyt
oli.

2. Että

(2.) Että meidän ruumim sinä wiimeisnä
päiwänä ijanca Christeen elämään ylösnouseman n pita.

(3.) Että mekin Hengelsellä kawalla syni
stä ylösnosta mahda siin.

Rom. 5 / 10. Jos me Jumalan kanssa oli nma sorwa
tetut hänen Poicans euoleman kautta / cosca me wela hä
nen wihoillisen olimma / paljo enämmän me autuuri tulem
ma hänen elämäns kautta / että me jowitetut olemma.

Rom 4 / 25. Christus on meidän sondeim tähden u
losaunnettu / ja meidän wanhurscaudem tähden ylösherä
tetty

1. Cor 15 / 21 / 22 / 23. Niincun ihmisen kautta on
euoleman / nijn on myös ihmisen kautta euoluiten ylösnou
semus. Sillä niincun caiki Adams euolot Nijn he
myös caiki pita Christuses eläwöyri tehtämän. Mutta eu
lin järjestyksensä: Utinen Christus / sitte ne jotka Chri
sturen omat owat hänen tulemissans.

Rom. 6 / 4. Me olemma Christuren kanssa handatut
Caisten kautta euolemahan: Että niincun Christus on
euolleista Jsan cunnian kautta ylösherätetty: Nijn pita
meidängin Udes elämäns waeldaman.

125. Ongo Christus wi lä nyt näkywäi
sellä muodolla meidän eytönäm?

Ei: Sillä hän on astunut caikein Taimwasten
päälle / että hän caiki täytäs. Ephes 4 / 10.

126. Mitä hywä hän siis nyt meille
teke?

Hän istu Jumalan Woiman oikialla kädellä /
rucoile ja mana hywä meidän edestä n.

Rom 8 / 34. Cuca on joca tahto sadotta? Christus
on euollit / jo / hän on myös ylösherätetty / ja myös
Jumalan oikialla kädellä / joca myös rucoile meidän es
destäm.

D 4

127. Pi

127. Pitätkö meidän hänen jälleensä nähdä saaman?

31; Hän on mailman lopulla tuleva Taiman piltwisä / ja jocaigen silmän pitä hänen näkemän / jaune jotea händä pistänet owat: Ja caicki maan sucuennat pitä parcuman. Joh. ilm. 1/7. Eils loin on hen duomigewa elämittä ja Euolleita.

128. Cosca on tämä duomio tapah tura?

Mailman lopulla eli sinä wijmeisnä päivänä.

129. Pitätkö siis tämän mailman hucfuman?

Ja: Se pitä tullella hucutettaman.

2. Petr 3 / 10. Herran päivä on tulewa niinein waras yöllä / ja silloin Toivat suurella paubinalla poisme uewät / mutta Elemendit pitä palawudesia sulaman / ja maan / ja rakennukset / jotea hänesä owat / pitä ylös palamaan.

130. Cosca on se tapah tura?

Sijtä päivästä ja hetkestä ei tiedä kengän / ei tairan Engelittän / waan Jsa yrinäns. Matth. 24 / 36.

Matth. 24 / 42 / 44. Walwocat / sillä et te tiedä millä hetkellä teidän Herran on tulewa. Olet walmis: Sillä millä hetkellä et te laulekan / tule Jhmisen Poica.

131. Cucca on tässä oikiuudesa Duomari olewa?

YESUS CHRISUS toinen Jumala ja Ihminen.

Up. t. 17 / 31. Jumala on sen päivän säättännyt / jona Hän on maan piirin duomigewa wanhurfaudes / sen mies

miehen cautta / jonga hän on sättännyt / jo jocaiget le ilmoitta uscon / siinä että hän hänen cuollussa herätti.

132. Cucca ne owat / jotea duomittaman pitä?

Caicki ihmiset / niin hywin ne cuin wielä elä wät / cuin nekin jotea jo cuollet owat.

2. Cor 5 / 10. Meidän caickein pitä tuleman Christus ren duomioituimen etteen / että jocainen sais sen jälkeen cuin hän eläisäns tehnyt on / oleon se hywä eli paha.

133. Mielkä asiat pitä silloin duomion etteen tuotaman?

Caickein ihmisten tyot / puhet ja ajatukset / oleon ne hywät eli pahat.

Matth. 16 / 27. Ihmisen Poica on tulewa Jhans elinias / Engelittens canssa / ja silloin hän maya cullengin töidens jälkeen.

Matth. 12 / 36 / 37. Minä sanon teille: Jocaigesti turhasti sanast / cuin ihmiset puhuwat / pitä heidän lugun teke mään duomioipäivänä: Sillä sanoistat kää hurscapi tehdän / ja sanoistat sinä duomitan.

1. Cor. 4 / 5. Älkät duomitco ennen atea / sijhenastti cuin HERRA tule / joca nekin waltenteen saatta / cuin pimeudes peitettyt owat / ja ilmoitta sydänden aiwoitukset: Silloin cuin saa cuunnian Jumalalda.

134. Cuinga on silloin jocaizelle ta pahrtura?

Duomio pitä ylös luettaman / ja cohta täytetä tämän / sillä tawalla: Että ne cuin hywä tehnyt owat / (se on / jotea uscons hywillä töillä osottanet owat) pitä käymän sijhen ijancuicfiseen elämään: Waan ne jotea paha tehnyt owat / sijhen ijancuicfiseen tuken.

Matth. 29/41/42/43. Silloin hän myös sano niille/ jotka wafemmalle owat: Mengät pois minun tyköni te ki- rotut siihen ihanecäkiseen tuleen/joka walmistettu on Per- teelle ja hänen Engeliensä: Sillä miud isoita/ ja et te minna ruokinet: Minä janoisin ja et te minua justtanet: Minä olin outo/ ja et te minua huonefen ottanet: Ma- stoin/ ja et te minua waatettanet: Cairas/ ja sangina/ ja et te minua oppinet.

135. **Etä nyt Christus caiken mailin in lunastanut on niincuin sanonut olet/ etkä sijs caiki ihmisen ancuari tule?**

Et: Sillä ne ainoastans autuayi tulewat/ jotka Christus pädälle uscowat/ ja siinä autuoyite- kewäisä uscosa loppun asti kijnipyswät. Waan ne muut/ jotka ei usco ne owat jo duomittut/ sillä ei he usconet Jumalan ainoan Pojan Nimen päälle. Joh. 3/18.

136. **Mikä on uscoa Christus pädälle?**

Uscoa ihminen HERRAN Christus caiken hää- nen wanhurscaudens/ ansions ja hywäin telokns conssa wastanotta/ ja lapsillijella uscalluxella igel- lens omista/ niincuin Christus ihe olis hänen syhdins tehnyt/ ja sitä wastan/ Christus wan- surseaus/ wotko/ elämä ja caiki cuin hänellä on/ ihmisen omat olisit. Luth. 2. 61/Alt. p. 623.

Joh. 1/12. Niille jotka hänen wastanotte/ andoi hän woiman Jumalan lapsi tulla/ jotka uscowas hänen ni- mens päälle.

Gal. 2/19/20. Minä olen lain cautta laiska poiscaot/ int/

lut/ että minä Jumalasa eläistä. Minä olen Christus caussa ristinaanlittu: Mutta minä elän/ en silleen minä/ waan Christus elä minusa: Sillä jota minä nyt elän libasa/ sen minä elän Jumalan Pojan uscosa/ joka on minua racastanut/ ja annoi itzens minun edes stäni.

Rom. 6/6/8. Me tiedämme sen/ että meidän wanha ihminen on ristinaanlittu hänen caussans/ että synnin ruumis pitä turmeldaman/ etten me täsedes syndiä paltwelis. Mutta jos me olemma Christus caussa enoitet/ niin me uscomma/ että me saamme myös elä hänen caussans.

2. Cor. 5/21. Jumala on sen/ joka ei mitän synnissä tiennyt/ meidän edestäm synni tehnyt/ että me hänes ta- lissimme siiri wanhurscaudexi/ joka Jumalan edes kelpa.

137. **Taidatcos omasta wäestäs uscoa?**

Minä tunnustan etten minä omasta minun wäestäm taida Jesuxen Christus minun HERR- rani päälle usco eli hänen iygöns tulla.

2. Cor. 3/5. En me ole ihe meistäm soweliat jotakia ajatteleman/ niincuin ihe meistäm/ waan jos me olemma johongan soweliat/ niin on se Jumalalda.

138. **Cuca sijs sinusa uscon wai- tutta?**

Se Pyhä Hengi.

1. Cor. 12/3. Et yriltän taida Jesuxa cuqua HERR- cari/ waan Pyhän Hengen cautta.

Gal. 4/6. Että te oletta lapsit/ lähetti Jumala Poi- cons Hengen teidän sydamija/ joka huuta: Abba racas Isä.

139. **Cuca se Pyhä Hengi on?**

Pyhä Hengi on se Colmas Persona Juma- luden olemuyes/ joka Isästä ja Pojasta ulostän.

140. **Cur**

140. Cusa hänestä opetetan?

Christin uscon Colmannesa Pääcappalesta /
josa Pyhutamisesta puhutan.

141. Cusa Christin uscon Colmas
Pääcappale on?

Minä uscon Pyhän Hengen pää-
le / yhden pyhän Christillisen Seura-
cunnan / pyhain ihmisten yhteyden /
syndein andert saamisen / ruumin y-
lösnousemisen / ja ijancatckisen Elä-
män / AMEN.

142. Mitä se on?

Minä uscon ja tunnustan / etten minä omalla
ymmär: yllänt / ja omalla minun wdelläni / taida
JEsuyen Christuyen minun HERRANI päälle usco /
eli hänen työnsä tulla: Mutta se Pyhä Hengi
on minun siihen Ewangeliumin kautta eukunut /
hänen lahjallans ylöswallistanut / oiktas uscos
ylöspitänyt / pyhittänyt ja waltwistannut: Niin-
cuin hän eoco Christicunnan mailmas työnsä
euku / eoco ylöswalaise / pyhittä ja JEsuyen Chri-
stuyen työ wettä / ja oiktas uscos ylöspitä / josa
Seuracunnas hän minun ja caickein muiden u-
scowalsten swanit jecapäiwä armollisesta andert ar-
da / ja sitte willeisnä päiwänä hän minun ja caice-
ti muut ihmiset euolluista ylös herättä / ja myn
minulle

minulle ja caikille Christinuscowaisille sen ijancatck-
lisen elämän anda / se on totmen tosi.

143. Mitä sinä näisit sanoista Jumalasta
Pyhästä Hengestä tunnustat?

Minä tunnustan yhden Pyhän Hengen olewan /
joca Isästä ja Pojasta erotettu / on yhdencaltai-
nen ijancatckinen Jumaluden Olemus Isän ja Po-
jan kanssa.

Joh 14 / 16 / 17. Minä olen rucoilewa Isä / ja hän
anda teille toisen lohduttajan / että hän teidän caustan
olis ijancatckisest: totuuden Hengen / jota ei Mailma
taida wastanotta / sillä ei he näe händä / eikä tuune hän-
dä.

Matth. 28 / 19. Mengät ja oppetacat caicke Cansa /
ja eastacat heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hen-
gen.

144. Mitä hywä Pyhä Hengi meille
teke?

Hän Pyhittä meitä.

1. Cor. 6 / 11. Te oletta pestyt / te oletta Pwhitetyt / te
oletta wanhurscait tulleet / HERRAN JEsuyen nimen cauti-
ca / ja meidän Jumalamme Hengen cautta.

145. Minkä kautta Pyhä Hengi meitä
pyhittä?

Jumalan sanan / ja niiden pyhain Sacramen-
tein kautta.

Joh 17 / 17. Pyhä Isä / pwhitä heitä totuudesas / sil-
lä sinun puhes on totuus.

146. Cusa Pyhä Hengi tämän pyhittämi-
sen alka?

Sijnä Pyhästä Eastesta / josa me meidän syn-
neistäm

neistäm puhdistetan / ja Jumalan lapsi wastus
dest syanytetän.

Ephes. 5 / 25 / 26. Christus racasti Seuracunda /
ja ulosannoi igens hän:n edestäns / että hän sen pyhi-
täs / ja on sen jo puhdistanut weden pesos sanan
cautta.

147. Mingsä cautta Pyhä Hengi tämän
pyhittämissen sinusa waitutta?

Jumalan sanan saarnan / ja erinomattain sen
pyhän Ewangeliumin ilmoituyen cautta; Sillä
tämän cautta

(1.) Cugu hän minun pimeydestä ja syn-
nistä / Jumalan ja hänen ihmellisen walkeudens
tygö.

1. Ehes. 4 / 7. Ei Jumala ole meitä cagunut lastai
suteen / waan pyhyteen.

1. Ehes. 2 / 12. Waelbaeat otollisest Jumalan e-
des / joca teitä hänen waldacundaans ja cunniaans cugus-
nut on.

1. Peetr. 2 / 9. Te vlette walittu sicut / Euningalinen
Pappius / pyhä Cansa / omaisuden Cansa / ilmoittaman
sen woima / joca teitä pimeydestä hänen ihmellisen walkeu-
dens cagunut on.

(2.) Ylöswalaise hän minun / että minä ym-
märrän Jumalan sanan / ja mitä minulle siinä es-
des pannaan.

Wsalin. 118 / 27. Herrra on Jumala / joca meitä
walista.

Wf. 18 / 29. Sinä waloiset minun kyntiläni / Herrra
minun Jumalan walaise minun piareydeni.

(3.) Uwa hän minun sydämen / että minä
Jumalan sanan totena pidän / uscolla wasta-
stan /

otan / elämästä ja cuolemasa igeni sen päälle luotan /
ja lapsillisesa cuultaisudesa sen jälkeen elän.

Upost. 2: 16 / 14. Yri waimo / Lydia nimellä /
purpuran myyjä Syatiron Coupuugisi / Jumalata pal-
welewainen: cuuldelt: jonga sydämen HERRAAS
wais ortaman waari nystä cain Dawalil dasanortin.

(4.) Kynnittä ja wahwista hän minusa Juma-
lan armon (nijn cain yhdellä sinetillä) siinä Pyhä-
sä Ertollisesa.

Joh. 6 / 54 / 55. Joca syö minun lihant / ja juo mi-
nun wereni / hänellä on ijancainen elämä: ja minä olen
herättämä hänen wijweisnä päiwänä: sillä minun lihant
on totinen ruoca / ja minun weren on totinen juoma.

148. Missäs sentietä caidat / että Pyhä
Hengi sinun pyhittänyt on?

Cosca minä Jumalan paraimin tunnen cain
ennen / ja olen tullut uicosa wahwimmoyi ruocoye-
sa hartammoyi ja risin alla karsiwaisemmoyi cain
minä ennen ollut olen.

Rom. 8 / 9. Et te ole lihassa / waan Hengessä / jos
wuoroin Jumalan Hengi asu teissä: mutta jolla ei ole
Christuksen Hengi / ei se ole hänen omans.

Rom 8 / 13 / 14 / 15 / 16. Jos te lihan jälkeen elät-
te / niin teidän pitä cuoleman; mutta jos te lihan työ-
Hengen cautta cuoletatte / niin te saatte elä. Sillä caikk
joca Jumalan Hengellä waitutetan / ne owat Jum-
lan lapses: Sillä et te ole saanet orjuden Henge / että teidän
wielä pidäis pelkämän / mutta te oletta saanet walietuin
lasten Hengen / josa me huudamme Abba racas Jä. Se
Hengi tobista meidän hengem canssa / että me olemms
Jumalan lapses.

1. Joh. 3 / 24. Joca hänen kätöns pitä / se pysy hänen /
ja hän siinä: Ja siinä me tiedämme / että hän meissä posy /
sität Hengessä / jonga hän meille audoi.

149. Pitäkö sinun Jumalata rucoileman
sen Pyhän Hengen ja pyhittämiäsen
lahjan tähden?

Ja.

Luc. 11 / 13. Jos te/ jotea pahat oletta/ tridatte hy-
wia lahjoja anda teidän lapsillen/ paljo ennammin teidän
miwallinen Isän anda Pyhän Hengen sitä auowaisille.

150. Cuinga sinä händä sen tähden
rucoilet?

Psalm. 51 / 12 / 13 / 14. Jumala luo mi-
nun puhdas sydän/ ja anna minulle usi wahwa
Hengi/ älä heitä minua pois castuos edestä/ ja
älä minulda ota pois sinun Pyhä Hengoes. An-
na minulle taas sinun autuudes uo/ ja sillä hywäle
lä Hengelläs tue minua.

Psalm. 143 / 10. Herra/ opeta minua teke-
män sinun suosios jälken: Sillä sinä olet minun
Jumalan: Sinun hywä Henges toteion minun
tasaissta tietä.

151. Pyhittäkö se Pyhä Hengi sinun
yritäns?

Ei hän ainoastans minua pyhitä/ waan cugu
myös coko sen Christiillisen Seuracunnan ja cuncti
Christiityt ihmiset maan päälle/ jotea hän coko/
Ylösvalaisē/ pyhittä/ Jesuxen Christuxen tygō
wetä/ ja oiktas uscos ylösputä.

152. Cuinga ne curzutut ja pyhitetyt
muutoin curzutat?

Christiilleyi Kirkoxt eli HERRAN Christuxen
Seuracunnaxi.

153. O

153. Owatto nämät curzutut ja pyhitetyt
ilman synnitä?

Jos me sanomme/ etei meillä ole syndiä/ niin
me petämme itsein/ ja ei ole totuus meissä. 1. Joh.
1 / 8. Moninaistis me (paratkon Jumala) cullin
puutumme. Jac. 3 / 2.

154. Annetango sijs heille heidän syndins
andexi?

Caturwaisille ja uscowaisille ihmisille annetan syn-
nit jocapäiwä runsasti ja täydellisesti andexi Chris-
tuxen tähden.

1. Joh. 1 / 9. Jos me tunnustamme meidän syndin/ niin
Jumala on uscolinen ja hurteas/ joca meille synnit andexi
anda/ ja puhdistä meitä cackesta wäärystisä.

Hesek. 33 / 12 / 16. Jumalattoman ei pidä jumalatto-
mudelsans langeman sinä päiwänä cun hän igens käändä
jumalattomudelsans: Caidi hänen Syndins jotea hän teh-
nyt on/ pitä anhotettaman.

155. Taitako ihminen omilla töilläns syn-
dein andexi saamisen ansaita?

Ei: Sillä Jumalan wanhurscaus tule Jes-
uxen Christuxen uscon cautta/ cackein tygō ja
cackein päälle/ jotea uscowat. Me tulemma il-
man ansiota wanhurscaari/ Jumalan armosta/ sen
lunastuxen cautta cun on Jesuxes Christuxes.
Rom. 3 / 22 / 24.

156. Taitawatto ne Epäuscoiset ja cactu-
wattomat/ jotea synneisäns päiwä päiwäle
dä paaturwat/ igens syndein andexi
saamisesta lohduetta?

Ei: waan Jumalan wiha pysy heidän päällens.
Joh. 3 / 36. E

157.

157. Mitä ihmiselle sijä hywä on/ jos hän
saa syndins andexi taicka ei/ cosca hänel
le muutoin hywoin käy?

Uitwan paljo: Sillä hekki tule/ jona taicki ne
jotca haudois owat/ saawat euulla E:ristuksen
änen; Ja pitä edestuleman/ omilla ruumillans/
(ne jotca hywä tehnet owat/ elämän ylösnousea
miseen: Mutta jotca paha tehnet owat/ ja ei
syndians andexi saanet) duomion ylösnousemiseen.
Joh. 5/28/29.

158. Cuhunga ne tulewat jotca elämään
ylösnousemat?

Ne tulewat ijancaickiseen elämän/ Taitwiseen/
eusa on täydellinen ilo/ ja riemullinen meno Juma
lan oikialla kadella ijancaickisest. Ps. 16/11.

159. Cuhunga siis ne joutuwat/ jotca duo
mioon ylösnousemat?

Ne joutuwat Helwettijn/ ja ijancaickisen pi
naan/ E:ristuksen duomion jälken: Wengät pois
minun työni te kivotut/ sijhen ijancaickisen tuleen,
joca walmistettu on Perkeleelle ja hänen Engelell
lensä. Matth. 25/41.

160. Kikö siis Sielu ynnä ruumiin canssa
euole?

Ei:

Matth. 10/28. Sillät peljättö nitä/ jotca ruumiin tapa
pawät/ ja ei woi sielua tappa: Mutta peljättät enämin
min sitä/ joca woi sekä sielun että ruumiin helwettis huo
cutta.

Matth. 22/32. Minä olen Abrahamin Jumala/ ja
Ihan

Isaackin Jumala/ ja Jacobin Jumala. Ei ole Jumala euola
luitten Jumala/ mutca eläwitten.

161. Cuhunga siis Sielu joutu/ cosca se
ruumissa erkane?

Mijn pian euin Sielu ruumist eron otta/ wledän
hän cohta duomion eteen ja sen jälken euin hän igens
eläisäns käyettänyt on/ tule hän taitwiseen/ taicka hel
wettijn.

Hebr. 9/27. Taickein ihmisten pitä wihdoia euoleman/
mutca sen jälken on duomio.

Luc. 23/43. JESUS fanoi Nyswärtille: Totisest sa
non minä sinulle: Tänäpän pitä sinun bleman minun
canssani Paradiisiss.

Luc. 16/21/23. Kerijä euoli/ ja wietin Engeleibde
Abrahamin helmaan: Mijn euoli myös ricas/ ja haudat
tin. Ja coica hän Helwettis waiwas oli/ uolli hän sil
mäns/ ja näki Abrahamin kaambana/ ja Lazarusen hänen
helmasans.

Phil. 1/23. Minä halajan täällä eritä/ ja olla E:ris
tusen canssa.

Joh. Jlm. 14/13. Mutuat owat ne ewollet/ jotca tässä
lähin H:erassa euolewat: Ja/ Hengt sano: Heidän pitä
jebämän heidän töisäns; Sillä heidän tekons noudattaa
wat heitä.

162. Uscoikos myös ruumiin ylösnousemis
sen/ ja että sinungin ruumis maan co
musta jällens ylösnousetman
pitä?

Ja; Minä uscon/ ja tiedän minun Lunastajan
eläwän/ ja hän herättä minun wihmein maasta.
Ja minä puetetan tällä minun nahallani/ ja minä
saan ihasani nähdä Jumalan/ hänen minä olen
näkevä!

näkewä/ ja minun silmät lakowat händä/ ja ei kengän outo. Hiob. 19/ 25/ 26/ 27.

163. Mitä sinun waatii siinä uscon man?

Jumalan Pyhä ja autuoyi tekeväinen sana. 1. Cor. 15/ 53. Tämä cato wa pitää pukeaman päällens catomattomuuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuuden.

Phil. 3/ 20/ 21. Meidän menomme on Taiwatis/ josta me myös luuasi jata Herra Jesu Christusta odotamme: Joca meidän heitän ruumin kirjasta/ että se hänen kirkan ruumin esitetäinen olis/ sillä woiwalla/ jolla hän myös woi kaikki ihkellens alammaksi tehdä.

164. Waan se näky cuitengin olewan mahdotoin uscoa/ että se ruumis joca tuhwaksi ja milläxi mädannyt on/ pitäis jällens eläwäxi tuleman?

Jumalan edes ei ole yhtän asia mahdotoinda; Sillä niincuin tän on taitanut ihmisen mullaista luoda/ cosea ei mitän luotu olut/ niin on hän mielä nyt caickwaldias ja woiwallinen niille mädannylle ruumijlle hengen jällens andaman. Niin cuin me esimerkkiin/ ruohoisa/ yrtisä ja cuokaisisa ja wuosiwuodelda nähä taidamme.

165. Cuinga pitää yhden Christeyn izensille woiwaiselle duomiopäiwälle walmistaman?

Jocapäiwäisen caturuxen canssa.

2. Petr. 3/ 11/ 12. Että kaikki nämät pitää catoman/ mingäcaltaiset tiidän tule silloin olla pyhä menois ja Jum.

Jumalishueta: Niin että te odotatte ja itäwöikette Jumalan päiwän tulemistä / jona Taiwat tulesta taitewat/ ja Clementit palawudessa iulawt.

166. Mitä on yhden syndins cauwon ihmisen arinomainen eyö?

Yri uscollinen ja harras rucous.

167. Mitä on rucolla?

Jumalan canssa rucua ja hänelä Christuxen tähden anoa mitä me tarwigem / siinä mahwosa toiwosa/ että hän meidän rucouyem cuull/ tahto Sijä nä siwusa myös caickein hywän tekoin edestä händä ylitä/ ja kysollinen olla.

Psalm. 19/ 15. Pelwateon sinulle minun suuni puhet/ ja minun sydämeni ajatuyet sinun edessä: Herra minun wahan/ ja minun lunastajan.

168. Mingä päälle pitää meidän rucouyem perustetut oleman; Eli kenengä cautta pitää meidän rucouleman?

Meidän rucouyem pitää oleman perustetut Christuxen callinansion päälle/hänen cauttans pitää meidän rucouleman mitä me tarwigem sielun ja ruumin puolest.

Joh. 16/ 23. Totisest totisest sanon minä teille: Mitä itänäs te anotta Jäldä minun Nimeeni/ niin hän annda teille.

Joh. 14/ 13/ 14. Mitä itänäs te onotta minun nimeeni/ sen minä teen: että Jä cunnioitettais Pojan cautta/ mitä te anotta minun nimeeni / sen minä teen.

169. Mitä on yri uscollinen rucous?

Cosea ihminen oitiasa caturuxysa/ Jumalalda/ Christuxen tähden jotatin rucouille / ja ei epäille sijä

kä/ että Jumala Eristuksen tähden / hänen ru-
souyksen armollisest euulla tahto.

Joh 5/ 14/ 15. Tämä on se turva eni meillä on
(Jumolaan) että jos me jotakin anomme hänen tahtons
jälken / niin hän meitä euulle: Ja jos me tiedämme/ että
hän meitä euulle mitä ikäänäs anomme/ niija me tiedäm-
me / että meillä ovat ne anomiset kuin me hänellä a-
nomma.

170. Tuleko yhden eareumattoman ihmisen
rucous euulleuri / joca ei iziäns synei-
stäns käännä?

Ei.

Joh. 9/31. Me tiedämme ettei Jumala euulle syndisi-
tä (Joca ei izens synnissä käännä waan joca on Juma-
lan palvelia ja teke hänen tahtons/ sitä hänen euulle.

171. Mitä mahya waatia ihmistä usein
rucoilman?

Colme erinomaista eappaletta: Nijneuin on :
(1.) Jumalan Käsky.

Psalm. 50/ 15. Aupeshunda minna häädäs/ niija mi-
nä tahti on autta sinua / ja sinun piti cunniollitaman mi-
nua.

Luc. 1/ 36. Watwoeat ja aina rucoiscaat / että te mah-
holliset olisitta caickia näitä wäلتämän/ joca piti tapah-
tum n/ ja seisoman ihmisen Wojan edes.

(2.) Ihmisen oma tarwe.

(3.) Se suuri hyödyttys/ jonga rucous myö-
täns tuo.

Matth. 7/ 7. Anocat/ niija teille annetan : Ekiät niija
te löydätte: Eolcuttaat/ niija teille awatan.

172. Cuinga on Eristus meitä opetaunus
rucoilman?

Isä meidän joca olet Taitwaisa.

173. Mitä

173. Mitä se on?

Tällä Esipuhella tahto Jumalaweitä eugua ja
wettä wahwost uscoman että hän on meidän o'la
Isäm / ja me hänen rucolat lapsens / että me sitä
rohkiammast/ wahwan turwan eorissa häändä rucoi-
lstim/ niijneuin me näemme lapsen Wanhim mil-
dans tarpeitans anowan/ Ja suljetan täse seigemeen
Lappa een eli rucouyden.

174. Ketä pitiä meidän rucoilman?

Ei eolluta Pyhiä/ eikä wuita Epäjumalita /
waan meidän Taitwalista Isäm.

Matth 4/ 10. Sinuu HERAOS Jumalatas piti si-
nuncumartaman ja häändä ainoata palvelennu.

175. Mingä tähden sinä Jumalan Isäpi
eugut?

Sentähden että minä olen Jumalan lapsi uscon
cautta Eristuksen päälle.

Joh. 1/ 12. Mille joca hänen (Eristuksen) wa-
stau otit / andoi hän wotman Jumalan lapsi tulla/ joca
useowat hänen nimens päälle.

176. Mingä tähden me sannomme/ Isä mei-
dän/ miixi en me sano : Minun
Isän?

Sentähdän ettei meidän pida ainoastans ike es
destäm rucoilman waan myös caickien ihmisten/
ja wihollistemmekin edestä.

1. Tim. 2/ 1/ 2. Minä neuwo n/ että ennen caickia pi-
bettäsin rucouyset/ anomiset/ toiwotukset ja kiitokset caick in-
himisten edestä: Cuningasten ja caicken Esiwallaa edestä:
Että me rauhās ja lewös eläisimme / caickes Jumalijudees
ja cunniolijudees.

E 4

177. Mitä

177. MINGÄ tähden sinä sanot: Jsa joca o-
let Taiwasa/ eiköskä myös Jumala Maan
päällä ole?

Ja tottisesti on Jumala myös Maan päällä
caickein niiden tykönä jotka händä totudes palme-
sewat: Waan cosca minä hänen taiwaliseyi Isäyi
cugun/ silloin minä hänen Caickirwaldiauhdens/
H&Kraudes ja Lösnöolemisen mieleeni johdatan/
jonga cautta hän caicki woi/ caickein ylige on/ ja
caicki täyttä: Ja että hän on minun Isän/ ja niin
wälewä Isä/ niin hän myös taita minulle anda
mitä minä rucoilen.

178. Cuca se Ensimmäinen Rucois on?

Pyhitetty olcon sinun Nimes.

179. Mikä se on?

Jumalan Nimi on kyllä igestängs pyhä/ mutta
me rucoilemma täsä rucoyses/ että se myös meid-
dängin työnäm tulis pyhitetyi.

180. Cuinga ja cosca se tapattu?

Cosca Jumalan sana selkiäst ja puhtast opetetan/
ja me sen jälkeen/ niincuin Jumalan listen tule/
Jumalifest elämme: Siijhen meitä auta O Taiwal-
linen Isä. Mutta joca toisin opetta ja elä cuin
Jumalan sana neuwo/ hän häwäise meidän sea-
sam Jumalan Nimen. Siistä warjele meitä/ O
Taiwallinen Isä.

181. Cuinga sinä täsä Ensimmäises ru-
couyes rucolet?

Racas taiwalinen Isä/ auta että sinun sanas
selkiäst

selkiäst ja puhtast opetetaisi/ ja me myös pyhästi/
niincuin Jumalan listen tule/ sen jälkeen eläsim:
warjele meitä wääristä Opettaista/ poispoista
caicki pahenouyet/ käännä ewynet ja ymmärtämät-
tömät/ ja ofota iges melle caickinaisist tustist Caic-
kirwaldiaeyi ja armolliseyi Isäyi/ niincuin sinun ni-
mest on: Hallike meitä/ etten me meidän toisam
ja edesottanissam eheis oma parastam/ waan
sinun niinnyces ja cunniayses caicki asiat toimitai-
sim ja päättäsim.

182. Cuca toinen Rucois on?

Läbestulcon sinun Waldacundas.

183. Mikä se on?

Jumalan Waldocunda kyllä läbesty igestängs
ilman meidän rucoustam/ mutta me rucoilemma
täsä rucoyses/ että se myös meidängin tygöm
tulis.

184. Cuinga ja cosca se tapattu?

Cosca meidän Taiwalinen Isäm anda meille
Pyhän Hengens/ että me hänen armonis cautta
usomme hänen sanans/ niin että me täsä Mail-
mas pyhästi ja Jumalifesti/ ja sitte taiwan walda-
cunnas ijaneaicikisest eläsimme.

185. Cuinga moninainen on Jumalan
Waldacunda?

Colminainen:

(1.) Woiman waldacunda/ joca on H&K-
ralle Jumalalle caickein luondocappalden ylige.

(2.) Armon Waldacunda/ joca on niissä usco-
waissia.

E 5

(3.) Cunn

(3.) Eunnian Waldacunda/ joca ijane riekkies elämäs niijle walmistettu on/ jotea siinä autu pites kemäisefä uscosa toppun asti wahwona wyshwät.

186. Mitäs täsi Jumalan Waldacunnan canssa ymmärrät?

Armon ja Eunnian waldacunnan/ josa HEN-
ra Christus/ sitte cuin hän meitä perkeleen woimast
ja waldacunnast wapahtanut on/ meidän sydämem
hänen Pyhällä Hengelläns hallitse/ että me hänen
pyhän sanans uscom/ Jumalisesi etäm / ja ijan
caisest autuap: tulem.

Col. 1 / 13. Jumala on pelastanut meitä pimeiden
wallasta/ ja ou meidän siirtänyt rockan Porans waldacun-
naan.

187. Cuinga tule tämä waldacunda
meidän tygöm?

Jumalan Waldacunda ei tule näkywäisellä
muodolla/ waan ylösraketan sisällisest niijä usco-
waissia/ Jumalan sanan ja nyden pyhain Sacra-
mentein eautta.

Luc. 17 / 20 / 21. Ei Jumalan Waldacunda tule niij
että se taittais nähtä: Ei myds heidän yidä sanoman:
Eago täsä/ eago sielä: Sillä eago Jumalan waldacunda ou
teidän lestellän.

188. Eitöskä Jumalan waldacunda ole niij
sä Epäuscoisissa ja Jumalatto-
missä?

Ei: waanse Paha Hengi waicutta niijä Epäus-
coisiss lapsis Eph. 2 / 2.

Rom. 6 / 12 / 16. Synbi wallike niijä jotea hänelle si-
moisoss cuuliasjet owat syänniri.

Rom.

Rom. 8 / 9. Jolla ei ole Christusin Hengt / ei se ole
hänen omoss.

Gal. 5 / 19 / 20 / 21. Eihan työt owat julkkiset: Cui-
on Hyronis / Salawotens / Caastaisis / haureus / E-
päljumalden palwelus / nauuas / waino / rista / satens / wis-
ha / torat / Eripuraisus / Erisaura / pahaufuomus / murha /
tuopumus / ylöspeemos / ja muut sencaitaiset / joiissa minä
tulle edellä sanon / niijcuin minä enuegin sanonut olen /
että ne jotea sencaitaisia tekewät / ei yidä Jumalan wald-
acunda perimän.

189. Cuinga siinä täsä coises rucouces
rucoilet?

Rocas Täiwaltinen Isä/ joca Jesuyen Christusin
ijaneaittisei Cuningari ase: tannut olet / ylösr-
akenna sinun armoss waldacunda minun ja caica
kein ihmisten Sieluihin. Sinna melle sinun pyhä
Henges / joca meitä hallitiss / että me sinun sa-
nas / sinun armoss cautta / uscoisim ja Jumalises
si elä: sim / täällä ajallisest / ja sitte ijaneaittisest /
Ylöspidä sinun Seuraomdas puhtasa ewisa ja
pyhästä elämäs / warjele caicci sen jäsenät mailman
ja Perkeleen pahutta wastan / särje ja mahancu-
sta Perkeleen waldacunda caiken hänen jouckans
canssa / täällä armon ajalla sinun sanas / ja wi-
mein sinun cungiailisen duomiolle tulemiss eautta.

190. Cucca Colmas rucous on?

Olcon sinun tahtos niijä Maassa
cuiin taiwassa.

191. Mitäs se on?

Jumalan hywä ja armol: nen tahto kyllä ta-
pahn

pahstu ilman meidän rucoukiam / mutta me rucouis
lem tässä rucouyes / että se myös meidän seafam
tapahduis.

192. Cuinga ja Cosca se tapahdu?

Cosca Jumala että meidän libalisen tahtom /
ja caieki pahat neuvot ja Verkelen oi voutuyet sära
te ja tyhjyi teke / joca ei salli että me Jumalan
nimee pyhitäsim / ja että hänen Baldacundang
meidän työmön tulis. Sitäinkin cosca hän kynnit
tä ja wahwista meitä hänen pyhään tanaans ja
oikaan usoon lopun asti. Tällä miuoto hänen hy
wä ja armolinen tahtons rapahdu.

193. Mitä Jumalan tahto on?

Caieki mitä hän tahto että meidän pitä teke
män / nimittäin: Syndim catuman / oikein usco
man / pyhästi elämän / kärsiwäiset oleman / ja sil
lä tawalla HERRAN Eristoyen asteleita nou
dattaman.

2. Petr. 3 / 9. Ei Jumala tahdo että jengun pidäis
hucumman / waan että jocainen iguus parannusen kää
näis.

Joh. 6 / 40. Tämä on sen tahto joca miuun lähetti /
että jocainen cuin näke Pajan / ja usco hänen päällens /
hänellä pitä isancaikinen elämä oleman.

1. Ehes. 4 / 3 / 4 / 5. Se on Jumalan tahto / teidän
pohydeane / että te huorutta waldätte / että jocainen ties
däis mitä astians pohydes ja eunnias / ei huiwoin halausis /
niinuin parinat / jotea ei Jumalasta mitää tiedä.

3. Petr. 2 / 21. Sitä warden oletta te cufutut / että EHRI
stus myös kärsi meidän edeliäm / ja jätti meille escuwan /
että teidän pitä hänen asteleitans noudattaman.

194. Cuin

194. Cuinga Jumalan tahto taiwais
tapahdu?

Ne Pyhäät Englit ja uloswalitut taiwais / teles
wät ainoastans sitä cuin Jumalalle kelpa / eikä
tiedä yhdestäkän synnistä / waan rocastawat caikis
astios Jumalan halliusta / ja händä sentähden
lackamat ylistawät.

195. Cuinga sinä tässä Colmannes rucouyes
rucoulet?

Rocas taikallinen Jisä / että ja särje caieki pa
hat neuvot ja aiwoutuyet / jotea ei salli että sinun
Nimes pyhitetäs / ja sinun Baldacundas meidän
työmön tulis / anna meille armos / että me sinun
pyhän tahtos aina tundisim / sen jälken elämä
käytäsim / ja caieki kärsiwäisest kärsisim mitä sinun
Jällinen kates meidän päällem panna tahto.

196. Cuca Tiejäs Rucous on?

Anna meille tänäpäiwänä mei
dän jocapäiwäinen leipäm.

197. Mitä se on?

Jumala tosin pahoillengin ihmisille anda jocas
päiwäisen leiwän / ilwan meidän rucoukiam: Mut
ta me rucoulemma / että hän annais meidän ym
märtä / että se leipä jolla me rawitan / on hänelä
dä onnettu: Ja että me kistoyen canssa sitä wa
sanottaissimme ja nautiissimme.

198. Mitä jocapäiwäinen leipä
on?

Caieki mitä ruumin rawinnoyi ja tarpepi tufe /
cuin

euin on: Ruoca/ juoma/ waattet/ kengät/ coto ja
 eartano peldo/ carja/ raha ja tarwara hymä ruoli-
 sa/ euhaiset lapset/ uscolinen perhe/ huracas ja so-
 welias Esiwalda/ hymä hallituyen meno/ tarpeli-
 ren ilma/ rauha/ terweys/ hywät tarwat/ cunnia-
 luset menet/ uscoliset ystäwät/ hywät kylän miehet/
 ja muita seneuldaifita.

199. **Mingä tähden me jecapätwäissä lei-
 pä Jumalalda rucoilemma?**

Yhdeksi opetuksi

(1.) Ettei meidän Verlelen juonden ja noi-
 tuusten/ eikä muiden turwattomain wäljeappalden
 sautta meidän elatustam esimän pidä.

(2.) Etten me meidän omalle wiewdellem ja
 työllew/ waan Jumalan siunaupella caicki työ-
 sukisim.

(3.) Että me tähdellisest uscoisim/ ettei Ver-
 lele eikä yrikan Noita meidän sitä estä ja poisota
 ta taida/ cuin Jumala meille anda tahro.

Psalm. 145/ 17. Caickein filmät wartioisewat sinua/
 (HERra) ja sinä annat heille ruan osallans.

Psalm. 127/ 3. Se on turha että te warhain nouset/
 ja hiliain maata menet/ ja syötte leipän turulla: Sillä
 hän (Jumala) anda ystäwilleens heidän maatesans.

Sal. Jan. 1. 10 / 28. HERran siunaus tele rickari/
 ilman waiwata.

200. **Mingä tähden me sanomme: Anna
 meille tänäpäiwänä meidän jecapäi-
 wäinen leipäm?**

Sen canssa mieleen johdatetan meille/ ettei
 me

meidän yhä suurta rickautta taka ajaman/ eikä
 epäuscosa huoneisesta päiwästä jurua pitämän/
 toaan wähdällä tytywäiset oleman.

Luc. 12/ 15. Eahocat ja cawahacat ahneutta: Sillä
 ei jongun elämä sinä seisjo/ että hänellä paljo calua on.

Hebr. 13/ 5. Teiden menon oleon ilman ahneutta/ ja
 tytykät niihin euin teillä on: Sillä hän (Jumala) on
 sanonut: En siingan minä sinua plöuanna/ engä itä-
 nän sinua hyljä.

Matth. 6/ 34. Älkät sureco huomenisesta päiwästä:
 Sillä huomenisella päiwällä on suru igestans: Tytykän
 cuin päiwä surullens.

201. **Euca wijdes Ruocus on?**

**Anna meidän syndim andeksi/ uijn-
 cuin me annamme meidän welwoll-
 stem.**

202. **Mitä se on?**

Me rucoilemma täsä rucoupes/ ettei meidän tai-
 wallinen Jäm eahois meidän syndeim päin/ ja
 niyden tähden hyljäis meidän rucoustam/ sillä en
 me ole mahdolliset sitä saaman cuin me rucoilem/
 engä myös ole sitä ansainnet/ mutta että hän caic-
 ti meille armostans annais; Sillä me syndiä
 teemme jecapätwä/ ja en mauta ansaije cuin ran-
 gaisusta: Niin me myös sitä wastan/ tahdons
 sydämeistäm andeksi anda/ ja tehdä niille hywä/
 jutea meitä wastan rickowat.

203. **Mitä täsä synnin canssa ym-
 marrät?**

Caicki meidän Peri ja Deko syndim/ ynnä ni-
 den ajallisten ja ijansaicisten rangaisusten canssa.

204. **Euca**

204. **Cuasta** meidän welwolifem on?
 Se ihminen joca meidän wilhoittanut, ja meille
 wahingota tehnyt on. Matth. 18/23/35.

205. **Engö** me siis waida Jumalalda syndia
 am andexi saada / jos en me lähimmäiselo
 lem andexi anna / joca meitä wastan
 rickonut on?

En: Sillä nämät ovat Eristyksen selkiät sa
 nat: Jos te andexi annatte ihmisille heidän ri
 copens / niin myös teidän talwallinen Isän anda
 teillen andexi: waan jollet te andexi anna ihmisille
 heidän ricopitans / niin ei myös teidän Isän an
 dexi anna teidän ricopitan. Matth. 6/14/15.

206. **Cuinga** sinä tässä Wijdennes rucou
 pes rucoulet?

Ne cas talwallinen Isä / minä tunnustan sinun
 edesäs minun syndini / jotea minä jocapäiwä aja
 tujilla / puheilla ja töillä tietten ja tietämätöin teha
 nyt olen / minä tiedän sen / että ne sanat synnit
 eitten hywyden minusta poisläändävät: Waan
 minä rucoulen sinua / anna minun syndin andexi /
 ei minun / waan Eristyksen anstion tähden / anna
 myös minulle armostas mitä minä rucoullut olen /
 ja mitä minä ruumin ja sielua puolesta tarwigen.
 Sinun armos cautta tähdon minä hywällä miele
 lellä sydämeistäni andexi anda ja hywä tehdä niille
 jotea minua wastan rickonet ovat. Sinä HER
 ra ettäs minulle tähdon andanut olet / niin anna
 myös täyttämys.

207. **Cu**

207. **Cuca** Cuudes rucous on?
 Älä johdata meitä kiusauksen.

208. **Mitä** se on?

Ei Jumala ketän kiusa / mutta me rucoulem
 ma tässä rucoupes / että Jumala tahdots warjela
 la meitä / ettei Perlele / Mailma ja meid in oma
 libam meitä miertelis ja saatats meitä epäuseon /
 epäilyijn / ja muihin suuriin syndein: ja jos me
 sen canssa kiusatan / että me wijmeim mahdaisim
 ylikewoitaa ja päälle päältä.

209. **Mitä** kiusaus on?

Kiusaus on yri coettelemus / mitä ihminen te
 kewä olis / ja cuinga hän ihens kätäis.

210. **Cuinga** moninainen kiusaus on?

Cahtalainen: Yri Jumalalda hywyteen / jongs
 cautta ihmisen usko coetellan.

1. Mof. 8/2/3 HERra sinun Jumalas johdatti
 sinun nämä neljänäkymmeneä waonna corwes / wawas
 ropens sinua / ja co.tellopus sinua / tietäens mitä sinun
 sydanesäs oli / jos sinä proaifit hänen käikys / taicla et.
 Ja hän warwais sinua / ja andoi sinun isora / ja rawis /
 sinun Mannalla / jota et sinä eikä sinun Isäs tuudenet: ets
 tä hää annais sinä tietä / ettei ihminen elä ainoastani
 leiwäst / waan kaikista cum HERran suusta lähte.

Toinen kiusaus on pahuteen: cosca Per
 lele siällisten hlyyhyten cautta / Mailma pahain
 esimercken / pahenuisten / haukotusten eli uhlausien
 cautta / oma liba ja weri: pahain halun ja his
 moim cautta / ihmistä syndyn ylostekowitta ja wietä
 tele.

S

211. **Cuinga**

211. **Cuinga** sinä täsä Cuudennes rucouyes rucollet?

Racas taiwallinen Isä/ sinä näet/ cuinga Versele/ Mailma ja meidän oma liham ja werem meitä monella tavalla syndijn haukuttele ja ylös lehoitta; waan että nämät wiholliset ylös woi malliset orwat/ jos et sinä sinun atoullas meitä ylös pidä/ älä sentähden armoas meidä meidän syndelm tähden poisota/ waan warjele meitä/ et sei Versele/ Mailma ja meidän oma liham meitä wiettelis ja haukuttelis epäusoon/ epätoivoon ja muihin suurijn syndein ja wikoin/ ja jos me niidä kiusatan/ että me wijmein mahdaisim woi ta ja päälle päästä.

212. **Cuca** Seigemes rucous on?

Mutta päästä meitä pahasta.

213. **Mikä** se on?

Me rucouilem täsä rucouyes/ niineuin yhdes Summas/ että meidän racas taiwallinen Isäm woyahdais meitä kaikista pahasta/ sekä ruumin/ Sielun/ tawaran ja cunnian puolesta. Ja että hän wijmein cosca cuoleman helki lähesty/ annais meille autuan elämän/ hywän lopun/ ja meitä hänen sulasta hywydestäns/ tästä surleudesta tygöns taiwaiseen otais.

214. **Cuca** caiefta suurin pahuus on?

Syndi: Jota senjälken/ niille Jumalattomille rangaistuxyl/ ja usomaisille karrtamisyl/ seura caiefta muu pahuus/ jeca ruumille/ hywydelle ja sunnialle wahingoinen on.

215. **Cosca**

215. **Cosca** me siis caiefta pahasta täydelisest päästetään?

Silloin cosca me usosa Christuxen päälle autualisest cuolemma.

2. Tim. 4 / 18. HERRA pelasta minun kaikesta pahasta/ ja autta hänen taiwalliseen waldacundaans/ jolla olon cunnia ijancatckisest ijancatckiseen/ Amen.

216. **Cuinga** sinä täsä Seigemes rucouyes rucollet?

Racas taiwallinen Isä/ pelosta meitä kaikista pahasta/ ruumin/ Sielun/ cunnian ja tawaran puolesta: Ja wijmein cosca meidän hetkem lähesty/ niin anna meille autuas loppu/ ja ota meitä tästä surtaasta alhosta sinun tygös taiwaiseen.

217 **Cuca** Isä meidän rucouyen päätös on?

Sillä että sinulla on Waldacunda/ woiima ja cunnia/ ijancatckisest ijancatckiseen/ AMEN.

218. **Mikä** tämä päätös meille edespäne?

Me perustuxet joca meidän uscom wahwistawat/ ja todistawat/ että meidän rucouyem Jumalalda ciultut ovat.

219. **Cuca** ne perustuxet ovat?

(1.) Sinulla/ O taiwallinen Isä on Waldacunda/ se on: Me olemma sinun Cansas/ jöngä sinä Luonut/ callist Luastanut ja Wyhittänyt olet/ joita sinä/ meidän Isäm/ niineuin omia lapsias ja perillisias/ meidäs HERRam ja Cuingam/ niineuin sinun alammaisias armolisest autawa olet/

F 2

(2.) Si-

(2.) Sinulla / O taivallinen Jsa on voima / se on: Sinä malliset kaikkein yllä / sinun käs defas on väki ja voima / ja taidat yldäkylläisesti autta / ja ettäs meidän Jsam olet / niin sinä myös olet andawa ja lainawa meille mitä me sinulda rucoilem.

(3.) Sinulla / O taivallinen Jsa on eunzia / se on: Sinulla on kijos ja vlistys ijanca etä fest olewa / eofas meitä cuulet. Niin sinä sitis olet sinun armos suurepi tekewä / ja ihes meidän Jfärem osottawa.

(4.) AMEN.

220. Mikä se on?

Minun pitä oleman missi sen päälle / että meidän rucoyem ovat meidän taivalliselle Jfällem otolliset ja häneldä cuuldut; Sillä hän on ihe käskenyt meitä rucoileman / ja luvannut, että hän tabto meitä cuulla. Amen / Amen / se on: Totisest totisest / nämät pitä näin tapahtuman.

221. Mistä me sen tiedämme että meidän rucoyem Jumalalle otolliset ja kelwoliset ovat?

Sitä että hän on

(1.) Käskennyt meitä rucoileman / ja

(2.) Luvannut meitä cuulla.

Walm 27 / 8. Minun sydämen sano sinulle tämän sinun sanas: Egität minun esivojani: Sentähden minä egin HERra sinun esivojas.

Walm. 50 / 15. Auresbunda minua hädäjä / niin minä tahdon autta sinua / ja sinua pitä kannoittaman minua.

Joh. 16 / 23. Totisest totisest sanon minä teille: Mikä ikänäns te avotta Jfaldä minun nimeeni / niin hän anda teille.

222. Cuuleko siis Jumala aina meidän rucoyem?

Ja: Eofca me hänen mielens jälkeen rucoilemma. 1. Joh. 5 / 14. Waicä ei hän aina

(1.) Cohta ja

(2.) Sitä sama anna kuin me rucoilemma / waan muuta.

223. Mingätähden ei hän aina cohta anna sitä kuin me rucoilem?

Että meidän ydäis

(1.) Sitä ohteramma si rucoileman.

(2.) Meitäm uscosa / toivoja ja kärsiwäisys defä harjoitteleman.

(3.) Meidän eotumyem ja parannuyem wiiswyisistä muisteleman.

(4.) Iheäm sitä enämmin ilauttaman / eofca Jumala kaikkein tarpellisemalla ajalla anda mitä me rucoillet olemma.

224. Miksi ei hän toisinans sitä sama anna kuin me rucoilem?

Sentähden että Hän tietä meidän anomisem meille wahingolisen olewan / uijn anda hän meille sen siaan jotain muuta kuin parambi ja hydyllissembi on?

225. Cutcasta ne ovat / joita ei Jumala ensingän cuule?

Ne jotea ilman eatumusta / uscoa / totutta ja sydämen harrasfutta rucoilewat.

Joh 9/21. Me tiedämme ettei Jumala eunle syndika
tä (jota ei istäns synnissä käännä) waan joca on Ju-
malan palmelia ja teke hänen tahtons / sitä hän eunle.

Jac. 1/16/17. Jos joldain teissä wijsautta puuttuis/
hän anoean sitä Jumalalda / joca jocaiselle anda nykertaj-
fesi / ja ei soima / ja se hänelle annetan: Mutta anoean
uscos / epäilemät: Sillä joca epäile / se on meren ailon
kaltainen / joca tuulelta ajetan ja liikutetan. Älkää se ih-
minen luuley jotain HERalda saawans.

Es. 29/13/14. HERa sano: Että tämä kansa lä-
hety minua suullans / ja cunnioihe minua huulillans, mut-
ta heidän sydämens on kaukana minusta / ja pekkawät mi-
nua ihmisen tähtyn jälkeen / joita he opettawat, niin mi-
nä myös teen tälle kansalle ihmelisefi / hirmuisest ja ca-
malast.

226. Mistä taitea yri oikia CRistitty hä-
nen uscons wahwisssa että hänen rucou-
rens Jumalalda euullan?

Sijtä että hän Jumalan kanssa Lijtoja on.

Jer 31/33/34. Tämän pitä sen Lijton oleman / jona
ga minä Israelin huoneu kanssa teen / tämän ajan perä-
stä / sano HERa: Minä tahdon minun Latia anda hei-
dän sydämeens / ja sen heidän mielijns kirjoitta: Ja mi-
nä tahdon olla heidän Jumalans / ja heidän pitä minun
Cangsan oleman. Ja ei pidä keuengän lähimäistäns o-
pettaman / eikä weli welsens / ja sanoman: Tanne HER-
ra: mutta heidän pitä kaikkein minun tundeman / sekä
pienden että suurten / sano HERa: Sillä minä tahdon
heidän wahat tekens anda audexi / jaen itänäns enä miu-
ksa heidän syndeijäns.

227. Cusa on se Lijto Jumalan kanssa
tehty?

Eijnä Pyhästä Costesa.

1. Petr. 3/21. Wesi teke meitä Costesa aetnaxt
(ei niin että lihan saaksisudet panna pois / waan) että
k

se on hewän omantunnon listto Jumalan tykönä JE-
suren CRistityren yösuonsenijer cautta.

228. Mitä on Jumala meille tässä Costen
lijtoja luvannut?

Että hän sinä tahto pestä meitä meidän sy-
neistäm / ja ne meille anderi anda / meitä CRi-
stityr tähden lapsijens ja perillijijens waстанotta /
Pyhällä Hengelläns pyhittä / ja wijmei inancat-
kifest autuaxi saatta.

Apof. E. 22/16. Monse / ja anna sinus casta ja pes-
tää pois sinun syndis / ja auehuuda HERan uimee.

Gal. 3/26/27. Te olette kaikki Jumalan lapset uscon
cautta Jesuren CRistityren päälle. Sillä niin monsu
eun te casterut olette / niin te olette CRistityren
päällenne pukenet.

1. Cor. 6/11. Te olette pestyt / te olette pyhitetyt /
te olette wanhursaxi tullet / HERan Jesuren nimes
cautta / ja meidän Jumalamme Hengen cautta.

229. Mitästä sijis me tässä lijtoja Juma-
lalle luvannet olemma?

Me olemma luvannet luopua pois Perkelestä-
calkista hänen toisijans / ja calkista hänen me-
noistans / se on: Calkista Synneistä: Ja sitä
waстан: Uscoa Isän Jumalan / niineuin mei-
dän Luojam ja Yösopitajam / Jumalan Pojam /
niineuin meidän ainoan Walmiehem, Lunastajam
ja Autuaxitekiäm / Jumalan Pyhärt Hengen /
niineuin meidän Pyhittäjam päälle / ja händä a-
noata ylistä / listtä ja cunniala pitä.

230. Oletcos myös sinäkin tämän Lijton
Jumalan kanssa tehnyt?

Ja: Sillä cosca minä castettiin / silloin on Ju-
mal

mala minulle/ ja minä minun Eummaini ja E.
 fieni todistaitten kautta sen Jumalalle luwans
 nut.

231. Mitä siis Caste on?

Caste ei ole ainoastans pahjas wesi/ mutta on
 jwesi Jumalan Käskyyn suljettu/ ja hänen sanans
 kanssa yhdistetty.

Ephes. 5 / 25 / 26. Christus rasassi Seuracunda/
 ja ulos annoi igens hänen edestäns / että hän sen pöhi-
 täis/ ja on sen jo puhdistanut weden pesos sanan
 kautta.

232. Catecasta ne Jumalan sanat owat?

Meidän HERRA Jesus Christus sano Pyhän
 Matteuksen tykönä. 28 / 29. Mengät ja opeta
 jacet caitte eansa / ja castacat heitä nimeen Isän
 ja Pojan ja Pyhän Hengen.

233. Cuingasta siis pitää castettaman?

Elämästä syndynyt ihminen pitää weteen casteta-
 taman/ eli wedellä priiscotettaman ja Nimellans
 nimitettämän näillä sanoilla: N: Minä castan
 sinun Nijmeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen.

234. Mitä hywä caste maatkan saatta?

Caste saatta syndein onderi saamisen/ wapahe-
 ta cuolemasta ja Verkelestä/ ja anda ijancalcifisen
 elämän caitille niille/ jotea Jumalan sanan ja hä-
 nen lupauwens uscowat.

Apost. 1. 2 / 32. Eshkät parannus / ja andaan jo-
 cain n hänen sassa Jesuxen Christus nimeen / syndein
 anderi adumifesi: Min te saatte Pyhän Hengen lahjan.

Mat. 6 / 3. Ettekö te tiedä / että me caitte / jotea
 olemma Jesuxen Christus castetut / me olemma hänen
 cuolemahans castetut?

Gal

Gal. 3 / 27. Min monda cuin te castetut oletta / niin te
 oletta Christus nimeen pakenet.

235. Cateca ne Jumalan sanat ja lupauwet
 owat?

Meidän HERRA Jesus Christus sono Marc.
 16 / 16. Joca useo ja castetan se tule autuori /
 mutta joca ei useo / se eadotetan.

236. Cuinga taita Wesi niin suuret työs
 maatkan saatta?

Wesi tosin ei sitä ihestäns tee/ mutta Jumaa-
 lan sana / joca weden kanssa ja tyfönä on / ja us-
 co / joca sanan wedesä wastian otta / uscoo / ja sen
 päälle hänen sän luotta: Sillä wesi ilman Jumaa-
 lan sanata ei ole muu cuin wesi / ja ei easte:
 Mutta cosea sana tule yhdistetty weden kanssa /
 niin on se easte / se on: Armon ja Elämän we-
 si / ja uden syndymisen peso Pyhästä Hengestä / niin-
 cuin Pyhä Barwali sano Pituxen tygö Colman-
 nes lugus: Hänen laupiwudens kautta hän meidän
 autuopi teki / uden syndymisen peson ja Pyhän
 Hengen udistuxen kautta / jomga hän meidän pääle
 lem runsasti uloswuodattanut on meidän Lunas-
 stajam Jesuxen Christus nimeen / Sen päälle
 että me hänen armonis kautta wanburifesi tull-
 sim / ja peritiferi ijancalcifiseen elämään / toiwon
 jälken. Se on toinen tosi.

237. Min suulla siis on castesta suuri lobe
 dutus?

Ja: Sillä se Calcifwaldsas Jumala on mi-
 nun canssant Eijtofa / Hän on minun synnifä syn-
 dynen

S S

Dynen wihan lapsen / siinä pyhästä castesta omayt
 lapserens wastudest synnyttäne / Hänen Pyhän
 Hengens runfast minun päälleni ulosnoudatta
 nut / sulasta armosta wanhurscazi ja ijancaicis
 sen elämän perilliseksi tehnyt: Sentähden taita se
 Pyhä Caste minua / Syndiä / Perkelettä / cuo
 temata ja Helwerttiä wastau lohdutta.

238. Taitako ihminen jälleensä tästä armo
 listesta Casten Lijtoista pois langeta?

Ja: Cosca hän ehdollisissa ja julkisissa synneissä
 ilman parannusta elä / silloin poistange hän tästä
 armosta / tule walapattoliseksi / ja rieko sen Lijon
 suin hän Jumalan kanssa tehnyt on.

239. Niin ei siis Caste meille lupa anna mei
 dän oman mielem jälkeen elä?

Ei: Waan se merkiße että se wanha Adam
 joca meistä vielä en / jocapäiwäisen catumuxen ja
 parannuxen cautta / syndein ja caukein pahain hi
 moin kanssa / pitä upotettaman ja cuoletettaman.
 Ja jälleensä jocapäiwä ylösnouseman udeksi ihmi
 seksi / joca pyhydes / wanhurscaudes ja puhtaudes /
 jancalcisesta elämän pitä Jumalan edes.

Rom. 6 / 4. Me olemma Christuxen kanssa haudatut
 Casten cautta cuolemahan: Että niuonin Christus on
 enolleista Isän enanian cautta ylösberäetetty: Niin pitä
 meidängin udes elämas waeldaman.

240. Mitä se wanha Adam on?

Se syndinen luondo eli Peri syndi / caiken
 hänen hedelmäs kanssa.

241. Mingä tähden se wanhaxi Adamixi
 cuzutan?

Sen

Sentähden / että me caiceti sen sildä Ensimmäis
 sildä ihmifeldä Adamilda perinnet olemma.

242. Mitä sille wanhalle Adamille pitä
 tehtämän?

Se pitä upotettaman ja cuoletettaman caic
 tein syndein ja pahain himoin kanssa /

Gal. 5 / 24. Joca Christuxen omat ovat / ne ovat
 ristinoulinnet libans / himoin ja haluin kanssa.

243. Mingä cautta pitä se upotetta
 man?

Jocapäiwäisen catumuxen ja parannuxen caut
 ta.

244. Cuinga se jocapäiwäisen catumuxen
 ja parannuxen cautta upotetan?

Cosca ihminen igens jocapäiwä coettele / cuin
 ga hän Jumalata wastan syndiä tehnyt on / niistä
 sydämeštans catura wahwasa uscosa syndein andeksi
 jaamista Christuxen tähden rucoile / Pyhän Hen
 gen apua sijhen Uteen cuuliaisuteen awyens huuta /
 ja sillä tarwalla ne wanhat synnin harjoituyet
 poispane.

245. Mitä se Uusi ihminen on?

Joca sen Uden syndymisen armosa lujni rippu /
 ja sen wotmalla wanhurscaudes / ja pyhydes e
 lä Jumalan edes.

Ephes. 4 / 23 / 24. Udillaat teidän teidän mielen
 henges / ja pukeat päälle uusi ihminen / joca Jumalan
 jälkeen luotu on / totises wanhurscaudes ja pyhydes.

246. Pitäkö siis meidän Casten cautta sen
 caltaiseksi udeksi ihmiseksi tuleman?

Ja: Sillä Caste ei ole ainoastans uden syns
 dynis

dynijän veso/ waan myös sen Pyhän Hengen U-
distus; Cusa sentähden ei senealtaista udistusta
lopyttä/ siellä ei taida ihminen igens tästä Easten
armosta ilautta.

247. Taitawatco ne jotca Easten Lijon y-
ligetäyner ja rickonet owat/ Jumalan ara-
mosta ja syndein andepisacunnisesta jäl-
lens osallijexi tulla?

Ja: Cosca he syndins caitesta sydämeistans
saturwat.

1 Joh. 2/ 1/ 7. Kos joer syndiä tele/ niin meillä on
edeswastaja Jhsn tyköä/ JEsus Christus/ joca wan-
hurteas on/ ja hän on sündinö meidän syndinme edellä:
Ei ainwastans meidän/ waan myös eiken Mailman es-
dellä.

248. Cuinga ja cusa me sen pyhän easten
lijon Jumalan canssa udistamme?

H: Eran Ehtolisesa/ joca myös Altarin Sac-
ramend:pl cusutan.

249. Mitä Altarin Sacramenti on?

Se on meidän H: Eran JEsusen Christusyn
totinen ruumis ja veri/ leiwän ja wijnan alla/
meille Christusille syöä ja juoda/ ihe Chri-
stusyelda sääty ja asetettu.

250. Cuinga tämän pyhän Ehtolisen asen-
tus sanat cuuluwat?

Meidän H: Era JEsus Christus
sinä yönä jona hän petettiin/ otti hän
leiwän/ kijiitti/ mursi ja annoi ope-
tus

ruslastens ja sanoi: Ottacat ja syö-
kät tämä on minun ruumin/ joca tei-
dän edestän ulosannetan/ se tehkät
te minun muistorenti.

Samallamuota Ehtolisen jälkeen/
otti hän myös Calkin/ kijiitti/ annoi
helle ja sanoi: Ottacat ja juocat te
tästä calcki/ tämä on sen uden Testa-
mendin calcki minun weresäni/ joca
teidän ja monen tähden uloswuoda-
retan syndein andert andamurti/ se
tehkät te/ niin usein cuin te juotta/
minun muistorenti.

251. Cusa on sen pyhän Ehtolisen asen-
tanut?

Meldän H: Era JEsus Christus.

252. Cosca?

Sinä wijmeisnä yönä hänen cuolemans edellä

253. Kenelle?

Niille Christusille/ ietca hänen päällens u-
seowat.

254. Mitä meille täsä pyhä Ehtolises
annetan?

Leiwän canssa annetan meille Christusyn totti-
nen läsnäolewainen ruumis/ joca meidän syndein
tähden ulosannettu on: Wijnan canssa Chri-
stusyn

Hyvän totinen läsnäoleminen veri / jota meidän tähtien ulosvuo datettu on.

255. Millä tavalla nämät cappalet meille siinä pyhäs Ehtolises annetaan?

Sillä tavalla / että me suulla Eristuksen toisen Ruumin ja veren nautigemme ja rygöm o tamme / syömme ja juomme.

1. Cor. 10/16. Se sinäkin Calci jota me suuamme / ei se ole Eristuksen veren osallisuus. Se leipä / josta me murramme / ei se ole Eristuksen Ruumin osallisuus.

256. Mistäs sen tiedät?

Sen pyhän Ehtolisen ajetus sandista: Sydäät / tämä on minun Ruumin: Juokae tästä calci / tämä on minun Veren.

257. Mitä hywä tämä syöminen ja juominen matkan saatta?

Sen andawat nämät sanat tietä: Teidän edestän ulosannettu ja ulosvuo datettu / syndein andepei andamuyi. Nimitään / että meille täsä Sacramendis Syndein andepei andamus / elämä ja autuus senolcaisten sanaln eautta annetan: Sillä eusa syndein andepei andamus on / siinä on myös Elämä ja autuus.

258. Mitä hywä se wlelä miuhun on hyödyllinen?

Se on hyödyllinen useon wahwistuyei / elämän parannuyei / Eristuksen eanssa yhdistuyei / ja isancaielisen elämän perimiseyi / jotka calci isens syndein andepei saamisien päälle perustawat.

259. Cuino

259. Cuinga ruumillinen syöminen ja juominen taita niin woimalisla töicä tehdä?

Syöminen ja juominen ei sitä tee / mutta ne sanat / joita täsä seisowat: Teidän edestän ulosannettu ja ulosvuo datettu syndein andepei saamiseyi; Josta sanat ovat pädecappalet täsä Sacramendis. Ja joka useo ne sanat ja luotta hänen miden päälle / hän saa mitä ne lupawat / nimitään / syndein andepei saamisen.

260. Mitä meidän pitä ekemän cosea me täsä pyhäsä Ehtolisesa Eristuksen Ruumin syömme ja hänen werens juomme?

Meidän pitä mieleem johdattaman hänen suuren ja sanomattoman rakaudens meitä eohran / eitä hän meidän autuudem ja iunastuyem tähdet / on isens cuolemaan andanut / ja werens ulosvuo dattanut. Ja sillä tavalla hänen cuolemans juolistaman.

1. Cor. 11/26. Min usein euin te syöte täsä leipä / ja joutta täsä Calcisa / pitä teidän hEran cuoleman julistaman / sihenasti euin hän tule.

261. Mitä tähden pitä meidän Eristuksen cuoleman hEran Ehtolisesella täydesäm mieleem johdattaman?

Sentähden

(1.) Että me Syndiä wälttämän ja wihaman ruyesimme / josta tähden Eristuksen niin paljo karsimän pitii.

(2.) Et.

(2.) Että me syndeim andepi sarmisen uscolisimme / jonga Christus meille niu callist ansainnut on.

(3.) Että me edespain Christuren tahdon ja opeturen jälken eläissimme / joca meille piinans cautta / niia passio hywä tehnyt on.

262. Cuca tämän Sacramendis kelwollisest nautize?

Naastota ja ruumilifessa igens walmista / on kyllä hywä ja ulkonainen tapa; Mutta se on oi kein mahdollinen ja kelwollinen / joca usco nämät sanat: Teidän edestän ulosannettu ja ulosruudatettu / syndeim andepi andamisepi: Mutta joca ei usco niistä sanoja; waan epäile / se on mahdotoin ja kelwoton: Sillä se sana (teidän edestän) waati yhtä uscollista syndändä.

263. Cuinga pitä ihmisen igens oikein walmistaman / tästä Ehtolista mahdollisest nautizeman?

Coetelean ihminen igians / ja niin syölään tästä leiwästä / ja juocan tästä Callista. 1. Cor 11 / 28.

264. Cuinga pitä se coettelemus tapahuttaman?

Ihmisen pitä

(1.) Hänen elämäns ja telöns Jumalan kymmenen käskyn jälken tukkisteleman / jos hän ne pirännyt eli ylkellynyt ia rikkonut on.

(2.) Pitä hänen igens wissust coettelämän / jos hän syndins calkeita sydämeistans catu / ja cutin-

ga

ga hän tästedes elä tahto / jos hän igens parata / eli synneisäns pysyä mieli.

(3.) Pitä hänen igens abterast tukkisteleman / jos hän wahwalla sydämellä igens Christuren ansoon luotta / ja hänen päällens usco.

2. Cor. 13 / 5. Coeteleat teidän jos te oletta uscosa / colesat teidän: Eli ettekö te igiänne tunne / että Jesus Christus on teissä

265. Ouwatko ne mahdolliset täle Ehtolifelle käymän / jotca ei igiäns näin coetele?

Ei: Sillä joca (tästä Sacramendistä) syö taikka juo kelwottamast / hän syö ja juo duomion igelläns / ettei hän HERean ruumista eroita. 1. Cor. 11 / 29.

266. Ouwatko ne kelwolliset wieras / jotca ehdollisissa synneissa pysywät?

Ei: Sillä Christuren ruumis jonga me siinä pyhästä Ehtolifessa syömme / ja hänen werens / jonga me juomme / ei ole sentähden ulosannettu ja ulosruudatettu / että meidän pitäis sen cautta synneissä ja Jumalattomassa elämässä wahroittaman / waan että meidän niistä pitäis wapahdetaman / ja syttinin orjudesta lauttaman.

267. Millä ajalla pitä sentaldainen coettelemus erinomattain tapahuttaman?

Silloin eosca ihminen Ripille mennä tahto.

268. Mitä on ripille käydä?

Syndins / Jumalan ja hänen sians Saars namiehen edes tunnusta.

269. Cuinga monda cappelletta Ripille mensesä tarwitat?

Ihmisen pitä

S

(1.) Suno

(1.) Tunnustaman hänen syndins / ja niistä kaikista syndämeistäns eatumana.

(2.) Eristuksen tähden armon ja syndein andeksi andomusta rucoi eman.

(3.) Wasludest eteens ottaman ja lupaman Jumalan armon eautta hänen elämötäns parata.
270 Taidarcos itse näissä nimitteyistäs cappaleista yhden Ripin muodon ja synnin tunnustuksen cocorpanna.

Ainā wibeijānen ihminen tunnustan ja wastan että minä usan / ajatuylla / puheilla ja töillä / eomin syndiä tehnyt / ja sen kanssa Jumalan ansaran wihan ansainnut olen ; Waan minä cadun minun syndini kaikesta sydamesta / ja rucoilen niistä anderi. Eristuksen Eristuksen tähden / joca minun wäärden tähden euollut on : Eästedes tahdon minä igeni hywällä mielellä parata ; Armolinen Jumala / wahwista minua siihen sinun Pyhällä Hengetäs !
Eli tällä tavalla.

Ainā waimainen syndinen ihminen / joca synnis setä sijinyt että syndinyt olen / ja woielä fittetin / saiken elinaicamani synnistä eiamätä pitäs nyt olen / tunnustan kaikesta sydamestän / sinun eufas / O caickiwaldias ijaneacinen Jumala / minun racas taiwainen Jsan / etten minä ole sinua racastanut ylise caickia cappaleita / engä mädun Eäimmäistän niin euti igeni. Minä olen (sen pahemb) monella muodolla rickonut sinua / ja sinun pyhä kästysanas wastan / setä ajatuylla sanoilla ja töillä. Ja tiedän igem sentähden ansajwen hekketia ja ijaneacinen sadoksen / jos sinun

kun pidäts minua niin duomigeman / euti sinun corwa oikeudes waati / ja minun syndini on sainen omat. Mutta nyt sinä racas taiwainen Jsa uloslurwannut olet / ettäs tahdot armon ja loupiuden tehdä / caickin waimaisten syndisten canja / jotea heitäs parata tahtorwat / ja wahwan uscos kanssa sinun kästämättömän loupiudes tygö pates newatnijden kanssa sinä tahdot armolinen olla / eikälä euinga he on at sinua wastan rickonet / ja et is Eänäs enä heidän syndiäns souma ; Sijhen minä myös waimainen syndinen igeni lustan / ja rucoilen sinua turwailsesta / että sinä sen saman sinun lupayes jälken / olisit minulle armolinen ja loupias / ja annasit caicki minun syndini anderi / sinun Pyhän Nimes kytöyxi ja eunniagi. Amen.
271. Taitako ihminen tämän caicatsen synnin tunnustuksen jälken wabwast uscoa / että hänen syndins eaydellsest anderi annetus owat / cosea Saarnamies ne hänelle anderi anda ?

Ja: Eillä E Kristus on sen woiman hänen Seuracaudans ajetetulle Sonan Palwejoille andanut.

Matth. 18 / 18. Totiesi saun minä teille: Caicki mitä te maan päälle sidotte / pitä myös oleman sidotut talwasa : Ja caicki mitä te päästatte maan päällä / pitä myös oleman päästettyt talwasa.

Joh. 20 / 23. Joille te synnitäudxi annatte / niille ne anderi annetan ; Ja joille te ne pidätte / niille ne owat pidetyt.

Näissä Eristuksen lupayissa ja kästysissä pitää ihmisen igens lohduttamon ja luottaman / cosea Saarnamies hänelle synnit anderi anda.

3. Cor. 5/19/20. Jumala oli Christuksen / ja somitten
maailman itse sainsans / ja ei lutenut heille heidän syndiäns /
ja on meitä sowingosaarnan säännyt. Niin olemme me
Christuksen puolesta käskyläiset: Sillä Jumala neuvo mei-
dän cauttam. Niin me rucoilemma siis Christuksen puo-
lesta / että te Jumalan kanssa somitta.

272. Taitaco ihminen izens syndein ande-
pi saamisesta lohdustra / coses ei hän syn-
diäns cadu / eikä iziäns parata mieli?

Ei: Sillä jos ei hänellä ole sydämelistä aikoa
musta iziäns parata / ja sen cuitengin suullans Ju-
malan edes lupa / silloin hän ainoastans pyytää
pettä Jumalan ja ihmiset. Ja on senealtainen
Kripille käyminen izestäns suuri syndi / jonga täh-
den Jumala ihmisen ajallisest ja ijancaicisest ran-
gaista tahto.

Esa. 29/13/14. Että tämä kansa lähefi minua suul-
lans / ja cunnitoi minua haullikans / mutta heidän syda-
mens on caucana miuusta / ja pelkävät minua ihmisten
kätköin jälken / joita he opertavat. Niin minä myös teen
sälle cansalle ihmellisest / ihmuisest ja eamalast.

273. Sinä olet nys sen Christillisen opin
Pää-cappalet lyhykäisest cuullut ja viettä
saanut / ongo siinä tyllä että ihminen ne
ainoastans vaita ja ymmärrä?

Ei: waan hänen pitää myös niiden jälkeen oikein
uscoman / ja niin elämän / cuin yhden Jumalaisen
ja Christillisen ihmisen tule.

274. Cuinga pitää hänen siis izens käyettä-
män?

Hänen pitää iziäns jocapäivä täsä opisa wis-
jasti ja ahkerasti harjoiteleman / ja Jumalan Py-
hä

hä Henge hartasti rucoileman / että Hän arms-
stans tahdois häändä ovetta hänen Sanans oikein
ymmärtämän / uscoman / ja sen jälkeen elämä-
täns käyttämän.

275. Cuinga pitää ihmisen Jumalata sene-
den rucoileman?

Racas talvainen Jsa / minä kiltän sinua sy-
dämestän, että sinun sinun pyhän Sanas caut-
tu / sinun autuayitekowäiseen tundoos saattanut vietti
anna minun sinua armos cautta täsä tundes-
sesta jocapäivä lifändyä ja tähdellisemmäpi tulla /
ylösstyötä minuun ypi oikia usco joca raclauden
cautta waikutta; Pyhitä minua sinun totudesas /
sinun Sanas on totuus: Anna minulle myös rois-
mein tämän ajallisen elämän jälkeen se ijancaicis-
nen ilo ja autuus / että minä siellä sinun tähdelli-
sest tundisin / sinun Herrauttas casivoista casivoi-
hin cagellisin ja ilman lackamat sinun tyköns py-
hisiin. Sinun raclan Wojas Jesusen Christu-
sen meidän HENNAM cautta / AMEN.

V. Athanasiusen Tunnustos.

Joca ikänäns tahto autuayi tulla / niin ennen
caicikia tarwitan / että hänellä on se oikia yhe-
teinen Christillinen usco.

Joca ei sitä tähdellisenä ja puhtana pidä / se il-
man epäilemätä cadoteruyi tule ijancaicisest.

Niin on nyt tämä se oikia yhteinen Christilli-
nen usco / että me yhtä Jumalata Colminaisudesa /
ja Colminaisuutta ylösesä Jumaludesa cunnvoitam.

Ei Cuitengan Perjonoita secoitam / eikä Ju-
malista olemusta eroittam. Sillä

Sillä toinen on Isän Persona; toinen Pojant ja toinen Pyhä Hengen.

Mutta Isä ja Poika ja Pyhä Hengi on yri Jumala / yhdencaldainen cunnitusa / yhdencaldainen ijancalcikses Majestisa.

Mingacaldainen on Isä / sencaldainen on Poika / sencaldainen on myös Pyhä Hengi.

Luomatoin on Isä / luomatoin on Poika / luomatoin on Pyhä Hengi.

Mittamatoin on Isä / mittamatoin on Poika / mittamatoin on Pyhä Hengi.

Ijancalcikinen on Isä / ijancalcikinen on Poika / ijancalcikinen on Pyhä Hengi.

Ja ei cuitengan ole colme ijancalcikista / waan yri ijancalcikinen.

Nijnein myös ei ole colme luomatoinda / waan yri luomatoin ja yri mittamatoin.

Nijn myös calcikwaldias on Isä / calcikwaldias Poika / Calcikwaldias Pyhä Hengi.

Ja ei cuitengar ole colme Calcikwaldiasta / waan yri calcikwaldias.

Nijn on myös Isä Jumala / Poika on Jumala / Pyhä Hengi on Jumala.

Ja ei cuitengar ole colme Jumalata / waan yri Jumala.

Nijn myös Isä on HERea / Poika on HERea / Pyhä Hengi on HERea.

Ja ei cuitengar ole colme HERea / waan yri on HERea.

Sillä nijnein se Christillinen totuus waati meitä erinomaisest cungin Personan Jumalayi ja HERea yri tunnustaman;

Nijn

Nijn myös se yhteinen Christillinen usco keldä meidän colme Jumalata eli HERea nimittämästä.

Isä ei ole yhdessä tekty / eikä luotu eli syndynyt.

Poika on ainosta Isästä / ei tekty eikä luotu waan syndynyt.

Pyhä Hengi on Isästä ja Pojasta / ei tekty eikä luotu eikä syndynyt / waan ulosläppä.

Nijn on nyt yri Isä / ei colme Isä: Yri Poika / ei colme Poika: Yri Pyhä Hengi / ei colme Pyhä Henge.

Ja täsi Colminaisudesa / ei ole yriksä Persona toistans edellisembi / eli jälkimäisembi / eikä yriksä suurembi eli wähembi toistans.

Waan calcik colme Persona ovat yhtä ijancalcikiset ja juuri yhdencaldaiset.

Nijn että yriksen calcikia cun ennen sanottu on / pitä colme Persona yhdes Jumaludes / ja yri Jumala colmesa personasa palweldaman.

Poika sijs tabto autuayi tulla / hänen pitä tällä muoto Colminaisudesta ajatteleman.

Mutta se on myös tarpellinen ijancalcikisen Aututteen / että me wahvasti uscom meidän HERean Jesuyen Christuyen Ihmisyi tulleen.

Nijn on tämä se oikia usco / että me usomme ja tunnustamme / että meidän HERea JESUS Christus Jumalan Poika on totinen Jumala ja Ihminen.

Jumala on hän Isäns olemisesta ennen calcikia aiteoja ijancalcikisesta syndynyt: Mutta Ihminen on hän äitins puolesta / ajallisesta syndynyt.

Tähsi Jumala / tähsi Ihminen / ymmärtöwäisen

Sielun ja Ihmisen liban kanssa/ Jhsns merkitäinen Jumaluden puolesta/ ja wähembi Ihmishyden puolesta.

Ja waikka hän on Jumala ja Ihminen/ ei kuitenkaan ole yksi / waan yksi on Christus.

Yksi on hän / ei niinkään Jumalus on muutettu libaksi / waan Jumalus on työssä ottanut Ihmishyden. Yksi kaiketi on hän / ei kahden luonnon sekoituspella/ waan Personan yhteydellä.

Sillä että niinkuin ymmärtäväinen Sielu ja liba on yksi Ihminen: Niin Jumala ja Ihminen on yksi Christus.

Joca meidän Nutuuden tähden piinattiin/ alas astui Helwettijän/ Colmandena Päiwänä ylösnousta cuolluista.

Ylöstui Taimaseerijstä Jhsn Jumalan Caice Kivaldian oikialla Kädellä.

Siellä on tulewa duomijeman eläwittä ja cuolluista.

Jonga tulemistä vastaan caicket Ihmiset pitää heidän Ruuimins kanssa ylösnousemahan / ja lugun tekemän omista Söistäns.

Ja joca hyviä owat tehneet/ pitää käymän sijhen ijaneaittiseen Elämän: Mutta joca paha owat tehneet / sijhen ijaneaittisen tuleen.

Sämä on se oikia yhteinen Christillinen usco / joca ei sitä totisesti ja wahwasti usco/ ei hän taida autuaxi tulla.

Syhykäinen Neuswo ja Tutki stelemus niiden eteen kirjotettu/ jotta

Herran Ehtolliselle kändä aikoivat.

Herra Herran Ehtolliselle mennä tahto/ sen pitä hywin eteensä eihoman/ että hän mahdollinen wieras olla mahdais.

Mutta ne owat mahdolliset wierat / jotta coetelewat igens. 1. Cor. 11/28.

Sämä coettelemus tapahu yhden oikian ja wiipittömän Käändymisen cauita synnistä/ johonga colmllaiset asiat tarwitan.

Ensieri: Catuwainen ja särjetty sydän tehyn syndein ylitze.

Toiseri: Oikia ja outuaxitelewäinen usco sen ainoan ja totisen Wälimehen Jesuren Christuren päälle.

Colmannepi: Totinen ja pösywäinen aicimus edespäin synnistä laata / ja elämänsä parata.

I.

Enen kuin ihminen tehdyt syndins oikian cauta niiden ylitze särjettöä sydändä canda taita/ tarwitan Wiisi erinomaisista cappaletta/ nitmitäin:

1. Synnin tundo/ että ihminen tunde/ ja sydänmesäns tulkistele cuinga usein ja monella tawalla hän Jumalata ja hänen pyhä tahtoans vastaan syndiä tehnyt on: Jonga hän caicketia parhain Jumalan Laista ja Kyymenestä Käskysanoista löytä taita/ joca selkiäst osotta/ niinkuin yhdes Speillis / mitä me tekemän ja jättämän wellkapääät olemma/ ja ilmoitua sen pahan sisun / kuin meidän libasam kät-

letty on. Tämän Speillin eteen pitää nyt ihmisen
astuman / yhden Kästyn toisen jälkeen eteen otta-
man / ja niiden jälkeen elämäkertans tutkiman.

2. Cosca ihminen tällä tavalla Jumalan Kõms-
menestä Kästystä syndins tunde / pitää hänen edes
pään ajatteleman / cuinga cauhia Jumalan wi-
ha on synnin ylige / ja cuinga julmasti hän uhka
rangaista caichia niistä / jotea hänen Kästyns ylige
käywät ja rickowat : Joca ylön hywin nähda tait-
tan (1.) Jumalan Kõmmenen Kästyn päätös
sanoista / jotea näin cuukuwat : Minä Herrä sinun
Jumalas / olen yri wälewä ja tiwas costaja / joca
esikelen Isän pahat teot Lasten päälle / colmandeen
ja neljändeen polween / jotea minua wihawat : Ja
teen Laupiuden monelle tuhanelle / jotea minua ra-
eastawat / ja minun Kästyni pitävät.

(2.) Niistä peljättäwistä sanoista jotea Ju-
mala puhu 5. Mos. K. 27 / 26. Kirottu oleon joca
ei caichia näitä Lain sanoja täytä / että hän niis-
den jälkeen tekis / ja caicki Cansa sanocan / Amen.

(3.) Niistä cauhioista Esimerkeistä / jotea
näyttävät / cuinga Jumala synnin tähden rangais-
nut on : Ensimmäisen maailman Bedenpaisumi-
sella / 1. Mos. K. 7 / 23. Sodomian ja Gomor-
ran tukella ja tulikiwellä. 1. Mos. K. 19 / 24.
Corahn / Dathanin ja Abiramin / elämäidä
maan alla upottamisella. 4. Mos. K. 16 / 32 / 33.
Näiden tottelemattomain Israelin lasten jul-
malla cuolettamisella. 4. Mos. K. 11 / 33 / 34.

3. Pitä ihmisen / sitte cuin hän tunde Jumalan
wihan

wihan synnin ylige / hämmästyvän ja cõwin sydä-
meens mennä andaman / että hän Jumalan wihan
päällens tuottanut / ja omatundons rasittanut ja
saastuttanut on.

Sencaitaises cõwas sydämen ja omantunnon
ahdistupes / mahta yri caturwainen syndinen 4. u-
lõspuhjeta hänen moninaisia syndeiäns / surun ja
nöyryden canssa Jumalan edes tumastaman / niis-
den ylige walittaman / itkemän ja surutteleman / ja
niistä edes pään cauhistupella wälttämän.

5. Pitä hänen walicappalden päälle ajattele-
man / cuinga hän sen wihoitettun Jumalan lepy-
täis / moninaisista synneistäns wapaoyi pääsis / ja
rauhallisen omantunnon saada mahdais / johonga
se toinen Bäändymisen cappale on hyödy-
linens

II.

Nimittän yri antuapitekowäinen usco / sen
ainoan Wälimiehen Ehistusen Jesusen
päälle. Joca myös colmitlaiset sisällens pitää / josta
yhden caturwaisen syndisen wisun waarin ottaman
pitä.

Se Ensimmäinen on : Että hän tietä / mitä
hywä Herrä Jesus hänelle tehnyt ja ansainnut
on / jonga hänelle selkiäst osotta se Toinen uscon
Cappale meidän Catechismupesam / cõsa me sa-
nom ja tunnustam : Minä uscon / että JESUS
Ehristus totinen Jumala / Isästä ennen ian-
caichijutta syndynyt / ja myös totinen ihminen /
Neisestä Mariasta syndynyt / on minun HER-
ran

van/ joca minun cadotetun Ihmisen lunasti/ caik-
 ka synneistä/ Euolemasta ja Perkeleen wollon al-
 da wapahti ja päästi/ ei Eullalla eikä Hoiialla/
 mutta hänen pyhälä ja callilla Werelläns/ ja
 wiattomalla Nijnallans ja Euolemallans.

Se Toinen on: Että hän caieki mitä hänelle
 EChristuksesta opetetan/ täydellisest usco/ hänen an-
 sions igellens omista/ ja siinä igens syndejäns wa-
 stan sydamestans lohduutta/ fandsen: S: on kyllä
 testi/ että minä olen yri löyhä ja suuri syndinen/
 tunnustan myös niillä ansainan Jumalan wihan/
 ajallisen euoleman ja hancacikisen cadotuksen; waan
 en minä tahdo euitengan minun syndeini tähden
 epäillä/ sillä Christus totinen Jumala/ Isästä
 ennen hancacikisuita syndynyt/ ja totinen Ihminen/
 Neigestä Mariasta syndynyt/ on minun IER-
 ran/ joca minun cadotetun ja duomitun Ihmisen
 lunasti/ callikista synneistä/ Euolemasta ja Perkeleen
 wollan alda wapahti ja päästi/ ei Eullalla eikä
 Hoiial/ mutta hänen pyhälä ja callilla Werel-
 läns/ ja wiattomalla Nijnallans ja Euolemallans:
 Sen minä uscon täydellisest/ ja olen wissi sen pääs-
 le/ että Jumala Taiwais hänen tähtens caieki mi-
 nun syndini armsystans andexi anda ja unhotta.

Se colmas on uscon tuannustus eli Nippi
 Saarnamiehen ja Nippi Isän edes. Josa jälle-
 colmulaisista pira waari strettaman.

Mitä ihmisen tekemän pira

1. Nipille mennefäns.
2. Nipillä ollesans.
3. Nipiidä tulduans.

Ni-

Nipin edellä pira cahtalainen Nippi ja syanti
 tunnustus tapahtuman.

Ensimmäinen Jumalan edes.

Toinen Lähimäisen edes.

Jumalan edes pira ihmisen igens caikijn syn-
 dein wicapähti tekemän/ ja yllikehäyisens Juma-
 lan kymmenen käsryn jälken/ nijn paljo euin mabe-
 dollinen on/ järjestäns ylöstuetteleman ja tunnusta-
 man. Zähän ovat Dawidin catumus Psalmi/
 Manassen rucbus/ ja muut caunit Nucouyet hänelle
 sangen hyödyllisel.

Lähimäisen edes pira erinomainen Nippi teha
 tämän/ ja silda joca ennen wihotettu on/ andexi
 anottaman.

Nipillä ollesans pira hänen seurawattista
 cappaleista waarin octaman?

Että hän tunnusta

1. Että hän Peri-synnistä sijinnyt/ ja sen monmal-
 silla Teko-synneillä enändännyt on.

2. Että hän niiden canssa ansainnut on Juma-
 lan wihan/ ajallisen rangastuksen/ ja hancacikisen
 cadotuksen.

3. Että hän niiden yllike surullista ja murhelli-
 sta sydändä eanda.

4. Että hän wahwalla uscolla igens syndiäns
 wastaan lohduita hänen rakaasta HERKSTANS
 ZEsuksesta Christuksesta/ joca hänen Synneistans
 lunastanut/ ja niiden andexi andamisen ansainnut
 on.

5. Että hän sen päälle HERKAN Christielle

H 3

me-

mennä/ ja tämän uskons wahvistuxi Christuxen totisen läsnäolevaisen ruumin ja weren wastanotta ja nautita tahto.

6. Että hän edespäin/ Jumalan armon ja Pyhän Hengen ylöswalstuxen eautta/ niin paljo kuin ikänän mahdollinen on/ elämäkertans parata/ ja Jumalifemmaxi tulla mieli.

Ja koska Saarnamies hänelle sitte synnit andexi anda ja niistä wapaaxi sano/ niin pitä hänen sen wastaan ottaman/ ei niincuin ihmisen/ waan niincuin Jumalan äwen/ niincuin se myös totisest on.

Ripildä kulduans.

Pitä ihmisen 1. HERRaa Jumalata sydamestans kiittämän/ että hän hänen syndeins tundoa saattanut on/ ja nöyrästi rucoileman/ että hän tämän armolisen andexi andamisen hyödytyksen hänen sydämešans womalisest wailutta mahdais.

2. Mahta hän sen jälken igens walmista HERRan Ehtolista keltwolisesti nautigeman/ tällä seura waisella tavalla:

(1.) Että hän HERRaa Jumalata kaikesta sydämešans rucoile ja auyenshuuta/että hän tahdois hänen anda olla mahdollisen wieran tälle Zaiwa liselle wieraspidoile.

(2.) Että hän Saarnan ahkeralla ja hartalla Sydämeellä cuuidele.

(3.) Että hän altarin eteen käydesäns igens sydämešans nöyryttä/ ja nämät pyhät astus sanat wisusti tutkistek: tämä on minun ruumin/ ja

ea teldän edestän annetan: tämä on minun weren/ joka teidän edestän ulos wuodateran syndein andexi andamuxi.

Sen caltaisella tutkistelemisellä pitä hänen nyt sen pyhän Ehtolisen wastanottaman/ eikä epäilemän/ waan wahwast uscoman/ että hän nautigesen saman Christuxen ruumin/ joka hänen tohtens ristii päälle rippunut/ ja hänen edestäns euolemaan annettu on/ ja sen saman Christuxen weren/ joka hänen syndeins tähden ristii hirsipuun päälle uloswuodatettu on.

Tämän callin herkun nautigemisen jälken/ pitä ihmisen hänen hywästisunattua Lunastajaans JESUSTA Christusta sydämešans kiittämän/ ja rucoileman/ että hän tahdois anda tämän terwelisen Sielun raminnon ja juoman tapahtua hänelle uscon wahvistuxi Jumalan päälle/raekauden lisäxi lähimästäns wastaan/ niin myös toiwon ja kärsimisen enännymyxi ristis wastoinkäymises. ja/ wijmeises euoleman hädästä.

III.

Colmanneri tarwitan yhten oikian Kään dymisen/ niincuin heidelmä/ se usi euuliaisuus ja elämän parannus/ joka colme osa on:

1. Totinen Jumalan pelko.

2. Wilpitöin raekaus lähimmäistä wastaan.

3. Uskollisuus ja wireys siinä säädyssä ja wira ja johunga HERRa Jumala igecungin asettanut on.

Joka näistä kaikista waarin otta/ se nautigesen Christuxen Jesuxen ruumin ja weren Sacramenta

din kelvollisest; ja saapi sijtä elämän / lohduitupen
ja ijancatkeksen autuuden.

Jonga caickille Christillisille Riipille ja HERRan
Ehtoliselle käywäisille lainatcon HERRa Jumala
meidän Toimallinen Isän / Jesuxen Christuxen
cautta / Pyhästä Hengestä / Amen.

Rucous oiktaasta Kääntymisestä Jumalan tygö.

Erickwaldias / Ijancatkeinen / laupias ja uscoli-
nen Jumala / joca meitä köyhiä syndisiä sinun sa-
nasas parannukseen cehut / ja sonot: Kääntäkät
teitän caikest sydämeštän / ja palaitcat HERRan
teidän Jumalanne tygö: sillä hän on armollinen
ja laupias / pitkämielinen ja suuresta hywydestä.
Eykät HERRa / coica hän löytä taitan; rucuilcat
händä coica hän lähä on: Jumalatoim hyljöttön
siens; ja pahointekijä ajatuxens; ja palaitcan HERR-
ran tygö: sillä hänen tyfönäns on poljo andepi an-
damusta. Niincuin myös sinun racas Poicas JE-
sus Christus sitä warten mailman tullut on; että hän
syndisiä parannukseen cehut; ehets ja autuopi tee-
tis sitä cuiw eadonnut on. Minä suuri syndinen; joca
(sen pahempi) tähän asti moninaisissa asioissa wää-
rällä tiellä waeldanut olen / rucuilen sinua caikesta
minun sydämeštäni / laina minulle sinun pyhä ar-
mos; että minä nyt ja aina ikeni todella sinun ty-
gös läätä mahdaisin. Waicuta minussa minun
moninaisten syndeini ja niiden rangaistusten tundo /
pelko ja hämmästys sinun oiklan ja hirttuksen wä-
has

has ja rangaistuxes ylise / caturwainen ja särjetty
sydän minun pahuden ylise; niin että minä tästä
lähin syndiä ahkerudella wihaman / ylönnandaman
ja wälttämän rupetsin; hartolla rucouyella caickwais-
sta pahutta wasta sotisin; ja pyshwäisellä aicomisella
joca päiwä elämäni parannaisin. Anna myös mi-
nulle siinä siwusa; O armollinen Jumala; py wä-
wa useallus ja sydämellinen halu sinun armos ja
laupiudes tygö; jongas minulle ja caickille caturwai-
sille syndisille sinun racan Poicas ja minun hywästi-
siunatun Lunastajani Jesuxen Christuxen tähden
luwannut olet; ja auta; että minä hänen anstioitans
ja täydellisestä moystans ikeni aina lohduitaisin;
ja niin caikein caturwailsten syndisten canssa wah-
wan useon cautta autuopi tulisin. Senpäälle tah-
don minä nyt sinun edestä; O Caickitietäwäinen
Jumala; jolda ei yhtän asia salattua ole / minun
moninaiset syndini; joca minua cowin raittawat /
sydämeštäni catura; walitta ja tunnusta.

Riipyt eli synnin tunnustus Juma- lan Kymmenein Kästyn jälkeen.

Erickwaldias Ijancatkeinen / Pyhä ja wan-
huricas Jumala / Laupias hywä ja armollinen
Isä / minä walitan murhellisella Sydämellä sinun
edestä minun suuren saastaisuden; josta minä jo äitin
cehdusa sinnyt ja syndynyt olen / ilman sitä että
minä alati nuoruudesta; tähän hetken asti / caicki-
naisissa synneissä elänyt / ja niillä sinun / minun
Zaiwalisen Isäni ja Luojani / yänä sinun Poicas
H s

Jesuun Eristuun minun Lunastajani ja Pyhäin
 Hengen minun Pyhittäjäni eorin vihottanut
 olen. Sillä en minä ole (sen pahempi) yhtäkär
 sinun Kästys pitänyt / 1. Sinua minun Jus
 Sumalatani ja HERRAani en ole minä ylhe caie
 tia eovpaleita racastanut / engä sinun pääalles caie
 kesta Sydämeistä luottanut. 2. Sinun caiekin py
 hymmän nimes olen minä usein turhaan lausunut /
 waarin Käyttänyt / ja sen eanisa monda tiettyä
 walhetta peittänyt ja cauniskanut. 3. Pyhä päiwää
 en ole minä oikein pyhittänyt / waan silloin luwatto
 mia töitä tehnyt / ja eoko päiwän ylönshömissesä ja
 ja juopumisesä / eorendesa ja praimendesä / maitmalis
 sesä ilosa ja hekumasa euluttanut. 4. Minun Wan
 himbiäni en ole minä eohallisest eunnisittanut / en
 gä minun Esivaldaani ja Esimiehiäni arwosa pi
 tänyt ja hy wäsa seuranut / waan heille eowaeor
 wainen / wastahakoinen ja tottelematon ollut. 5.
 Minun Lähimmäiseni ruumille / elatuzelle ja omai
 sudelle olen minä monda wahingota tehnyt / ja hä
 nen usein paholla wivotyksilla / myrhyksillä kieles
 lä / ja caeella sydämellä tappanut. 6. Minä olen
 sopimattomilla ajatuksilla / riettailla puheilla / ja si
 wottomilla Käytöksillä / aawan saastainen ollut. 7. Mi
 nun Lähimmäisen hien ja weren. calun ja omaisuden
 olen minä waärällä mitalla / petollisella pundaril
 la / wäbällä kynnärällä / kelwottomalla caupalla / ja
 monella muulla luwattomudella tygöni Käyttänyt.
 8. Waärällä todistuzella ja walhella / panetyrella
 ja pilkalla / olen minä kieleni minun Lähimmäistä
 ni

ni waastan usein aawan waärin Käyttänyt. 9. Pe
 torella hänen omans perän seisonut. 10. Hänen
 perhettäns ja pakkolians haukutelut / ja uppi
 niskaisxi tehnyt. Ja yhteisest sanottu: minä olen eok
 te minun elinaikanani ajatuksilla / töillä ja sanoil
 la / sinun pyhä Kästys monella tarwalla ylhetkäy
 nyt / sinun eorin vihottanut / ja iseni ehdolla sinun
 armostas ofttomaksi saattanut. Waan caikia
 näitä minä caieksella minun sydämeistäni itkun eayssa
 eadun / ja rucailen nöyräksi / ettäs caieki minun syn
 dini / minun ractan Lunastajani Jesuun Eristuun
 tähden armolisest andexi annaisit. Uch HERRA
 ra älä muista minun nuoruden sydeseä / ja ylise
 Käymistäni / mutta muista minua sinun laupiudes
 jälken / sinun hywydes tähden HERRA. Oi HERRA
 ra älä rangaise minua wihakas / ja älä minua jul
 mudesas curita. Ole minulle armolinen / HERRA
 ole minulle armolinen sinun hywydes tähden / ja
 pyhi pois minun syndini sinun suuren laupiudes
 tähden. Lähetä myös sinun Pyhä Henges minun
 sydämeeni / joca minun ylöswolaisis / että minä
 synnistä laekaisin / elämäni parannaisin ja tästöläs
 hij caieksinaista pahutta wäldäisin. Pueta min ia
 autuuden waateilla / ja waateta minua wanhuscaus
 den hameella / niin tahdon minä sinua Isä Suma
 la / Poica / ja Pyhä Hengi / ylistä / kiittä ja eunni
 oitta / täällä ajallisest ja wijmein ijancactisest /
 Amen.

Pri erinomainen Rucous
 syndein andexi saamisen edestä.

Wol

Woi minua köyhä syndistä mitä minä tehyn-
 olen! että minä sen Eorkeimman ja Pyhim-
 män Jumalan minun pahudellani niin eomin
 wihoutanut olen/ minun wuistoni on heikko/ caiekti
 yllikäymisiani ylöstuetteleman/ sydämeni woi-
 toin/ caiekein saastaisfuten ylige murhettiman/ He-
 leni sopimaton/ caiekein syndeini tähden wallitta-
 man/ ja silmäni aiwan euiwat/ minun häijyn ynsey-
 deni ylige kylläisest itkemän. Eohuus ois/ että sinä
 minun sydämeni/ ja te caieki minun woimani/ tei-
 tän itkemän/ huocaman ja walittaman E. iännäisfi-
 te/ sillä sinä minun sydämeni olet se keltwotoin läh-
 de/ josta caieki pahuus ulostäy/ ja te caieki minun
 woimani oletta ne pahat wälicapparet/ joidenga
 eautta caiekinainen hulluus matkan saatettu on.
Woi euinga taidan minä minun syndeini ylige
 täydellisest walitta/ jotea minun wihan/ cadotuyen
 ja cuoleman lapsi/ saataneet owat. eusa paha puu
 on/ sinä owat myös häijyt bedelmät/ eusa kärmet
 owat/ siinä on myös myrky/ eusa helwetti on/ siinä
 on myös cadotus: sentähden walita ja fucluttele
 minun murhetoim sydämeni/ sillä sinä olet se paha
 puu/ sinun on se wanha mato Perkele myrkyttänyt/
 ja sinun affeles olet sinä cuolemata ja helwettia
 päin hywällä ehdolla käymän asettanut. Minun
 silmäni awaitkat teitän/ ja wuodattakat riuksasi
 kyyneleitä/ että minä kylläisest itkeä mahdaisin/ niin
 monen yön ylige/ jotea minä pimeyden löisä culut-
 tanut/ päiwän ylige/ jotea minä ylöwaidifudesa
 wäärin käyttänyt/ ja Ehtoin ylige/ joma minä yn-
 seydes

seydeni surutoina päättänyt olen. Ei ole yhtän syn-
 diä ja pahutta/ josta minä igen wapaaksi sanoa
 toidaisin/ sillä minun sydämeni on wihalla/ coston
 himolla/ cateudella, ahneudella, ylpeydellä/ turhan
 eunnian pyydellä/ petoyella ja caieknaisilla pahoil-
 la halulla täytetty. Minä olen Epäjumalta pal-
 wellut Naronin canssa/ sinun armostas epäillyt
 Moseyn canssa/ sydämesäni huurin tehnyt/ Da-
 widin canssa/ sinusta pois lanceut/ Salome-
 nin canssa/ sinun suullani liedännyt/ Petarin canssa/
 lähimmäiselleni wääräyttä tehnyt/ Zacheyen/ canssa.
 ja lyhykäisest sanottu: minua syndin owat usiam-
 mat euin sanda meressä/ ja huuskarwa minua
 pääsani. Minä wibeljäinen olen kyllä usein lutoan-
 nut elämätäni porata ja Jumalifemmoyi tulla/
 waan olen päiwäpäipäidä pahendunut ja igen en-
 diseen saastaisfuteeni kääändännyt: Mitä pitä mi-
 nun sijs nyt tekemän? Euhunga pitä minun pake-
 neman? Ach minä tulen sinun tygös/ O racas
 taimallinen Isä/ älä minua armostas sulje/ ja y-
 ligekäymisten tähden hyljiä: Eowin olen minä
 syndiä tehnyt/ sitä minä cadun/ rangastuyen olen
 minä ansainnut/ sen minä tunnustan/ waan ettäs
 armolinen olet/ sen uscon/ toiwon ja tiedän minä
 täydellisest. Ach minun hywäsiisunnattu E. Elyes-
 ni/ älä Easwos minusta wajes käännä/ ja älä mi-
 nua pahudellani huectua falli: Waan ota minua
 laupiudes siipeti alla/ ja ole minun uscolinen edes
 wassajanifinun taimalisen Isäs edes. O Jumala
 Pyhä Hengi/ minun suloinen Eohduttajani/ tu-

Te minun tygöni sinun lohdutukseks / ja virvoata
minua sinun arvullas. Minä itken minun syndei-
ni tähden Perarin kanssa / minä tunnustan minun
pahudeni Zacheyen kanssa / minä surkuttelen mi-
non saastaisudeneni yllike Magdalenan kanssa:
Anna sentähden minulle sinun armos ja syndein
andexisaaminen tapahua / osotta minulle sinun lau-
piudes ja unhoda minun wäärhydeni. **HERRA**
euule minun rucouwen / ota minun anomisen corrotijs
sinun totudes tähden / euule minua sinun wan-
hurscaudes tähden: Ja älä kät duomiole palweli-
as (palekapijcas) kanssa / waan ota wastan minun
syndeini mapoyi sinun Poicas ja minan lunusta-
jani Jesuyen Christoyen callis ansio / hänen wiats-
tomudens peittäköön minun wikkani / hänen sairau-
dens oleon minun sieluni terveys / hänen werens
minun puhdistuyen / hänen kipunis minun oman
tundoni rauha / hänen häpiäns minun cumiani /
ja hänen euolemans oleon minun elämän. O Su-
mala Isä! euule minun rucouwen / O Sumalan
Poica! ota wastan minun hurecauyen / O Suma-
la Pyhä Hengi! Udistu minua / ja päästä minua
minun syndeini pauloista / Amen.

Toinen.

CUhunga pitä minun wihelijäisen syndisen pale-
neman / joca niin monella lukemattomalla syn-
nillä rostitettu olen? waan ainoastans sinun tygös
minun Sumalan ja racas tarwalinen Isän / joca
yrinäns synnit andexi annat: Sinä joca olet ar-
molinen ja laupias / pitkämielinen ja suuresta hy-
wydes

wydestä / joca ei aina rytete / etkä wihastu hän-
caikisest. Sinä joca olet itse sanonut / ettet sinä tah-
do tehda meille meidän syndein peräst / etkä costa
meille meidän pahoin tekoim jälken. waan niin
eortia kuin taikas on maasta / annat sinä armos
lisändyä niille jotea siuaa palkkawat: Sentähden
HERRA / caso tämän sinun lupayes tähden mi-
nungin radollisudeneni puolen / ja anna minulle caic-
ki minun syndini andexi. Nese minua / että minä
lumiwalkiari tulisin / peitä casoss minun sinnet-
stani / ja pyhi pois caikki minun pahat tekoni: sillä
minä tunnen pahat tekoni / ja minun syndin on ai-
na minun edesäni. **HERRA** älä kät duomiole
Palwelias (palekapijcas) kanssa / sillä eli nyikäs
eläwä ole wala sinun edesäs / jos sinä **HERRA**
soimat syndiä / eula siis pyhy? Minä toiwon Her-
ran päälle / sillä **HERRA**lla on armos / ja runsas
lunastus hänellä / ja hän lunasta Israelin caillista
synneistans. Sumala on sen / joca ei synnistä mi-
tän tiennyt / meidän tähden synniti tehnyt / etkä
me hänestä tulisim siwi wanhurscaudest / joca Suma-
lan edes kelpa. Ja myncum Moses yleni karmen
eormesa: niin on myös ihmisen Poica ylettis; että
jocainen kuin usko hänen päällens / ei pidä hukku-
man / mutta jancat seini elämän saaman. Ja waic-
ka aiinä tähän sinun armoss / O Sumala! olet
sangen mahdotoin (niincum minä myös mahdot-
tomudeni surullisella sydämällä tunnustan) niin on
se euitengin minua lohdutuyen / että me ilmoitan-
sista wanhurscauyi tulemma / sinun armostas) sen
luna

lunastuksen kautta kuin on J. E. S. u. s. C. H. r. i. s. t. u. s. /
 josta sinä olet armonistumiseksi asettanut / uscon
 kautta hänen weresians. Usketan sentähden tämän
 sinun Poikas ja minun Baaptajani sinun ja
 minun wälilläni / ja rucosen sinua / käännä pois
 castwes minun wäärystäni / ja raku hänen we-
 risiä harvojans ja sanomattomia wandeitans /
 josta hän wiattomasti minulle hywäsi hänen su-
 natusa ruumians wastan ottanut on. Mu-
 sta hänen läpiseturgettua kylläns / josta / niin-
 kuin totisesta elämän lähtestä / weri ja wesi minun
 syndeni puhdistusyksi ulostuustanut on / ja anna mi-
 nun hänen ansiotans ja maanosans ijanciekkisest
 nautita. Minä luotan sen päälle / ja elän siinä wah-
 was toiwos / ettes minua cadotukseen diaomigewa-
 ole / että sinun Poikas J. E. S. u. s. C. H. r. i. s. t. u. s. minun
 niin suurella kiuwulla / tuksalla ja waiwalla lunga-
 stanut ja callist ostanut on / ei carowalla cullalla
 eikä hoiwilla / waan omalla hywästäsiunatulla we-
 relläns. se on minun ainoa turwan ja lohduksen /
 Jumala Pyhä Hengi / ylöswalaise minun sydä-
 men / että minä täsa toiwosa elämästä ja euolemasta
 wahwana pysyisin / ja wijmein ijanciekkisen autuus-
 den perisin / Amen.

**Sydämeellinen huocaus Pyhän
 Colminaisuden tygö.**

G Pyhä Colminaisuus / J. S. Jumala / Poica / ja
 Pyhä Hengi / ylistetty ijanciekkisest / minun Luo-
 jan / Lunastajan / ja paras Lohduttajan / minä cadun ja
 tun /

tunnuksen sinun edessä minun suuren saastaisuuden /
 moninaiset syndin ja tulematomat ylliekäymisen /
 joilla minä sinun usein ja monella tavalla wihoi-
 tanut olen. ja rucosen sinua cailesta sydämeistä / et-
 täs minun wihelijäisen syndisen päälleni armahdai-
 sit. Ole minulle armolinen / corkkasi yllistetty Pyhä
 Colminaisuus / ja rakata minun sanomattoman
 onnettomuuteni / rustant ja raabolisuuteni puolen /
 josta minun eummingin helwettisiin woijetetysi tulo-
 la täyty / jos ei sinun lauphudes minun turwagent
 tule. O Yri Jumala Colmesa Personasa / J. S. /
 Poica / ja Pyhä Hengi / andei anna minulle cais-
 ti minun Peri / ja Selo / syndini / tiedyt ja tietä-
 mättömät ligekäymiseni / sinun suuren Sympydes
 tähden / tee minua wanhursceysi ja autuasi / sinun
 mirtamattoman Laupiudes tähden. Hallise minua
 myös sinun armollas / että minä edespäin Chria
 stilisest ja Jumallisest eläisin / sinua euulisin ja ra-
 castatsin / pelkäisin ja palwelin / yllistäisin ja kiittä-
 sin / täällä ajallisest ja wijmein ijanciekkisest / Amen.

Seurawat Davidin Catumus Psalmie.

VI. Psalmi.

1. Davidin psalmi edelläweisattapa /
 cahdepalla kielellä.

2. **G** J. H. E. R. a. / älä rangaise minua wihafas /
 ja älä minua julmudetas curita.
 3. H. E. R. a. ole minulle armolinen / sillä minä olen
 heikko.

heikko: paranna HERRA minua / sillä minun luuni ovat peljäsnyet.

4. Ja minun sielun on sangen eowin häämää synnyt / moi sinä HERRA / euinga caurwan?

5. Käännä sinuas HERRA / ja pelasta minun sielun / outa minua sinun hyöydes tähden.

6. Sillä ei cuolemas kengän muista sinua / eua Eijttä sinua Helwetic?

7. Minä olen niin wäsynyt huseauyista / minä uitan minun wuoteni yli yöitä / ja eastan leposiani Tyneilistän.

8. Minun muoton on muuttunut murhesta / ja on wanhemut / sillä minä ahdistetan waililda puolilda.

9. Erikkät minusta caieki pahoin tekkät: sillä HERRA cuule minun itkuni.

10. HERRA cuule minun rucouyeni / minun anomiseni HERRA otta wastan.

11. Caieki minun wiholliseni saacon häptän / ja siurest peljätetälön / käändylön tacaperin / ja noylast häwäissälön.

XXXII. Psalmi.

Davidin opetus.

1. Mutuas on se jonga pahat teot ovat annettut andexi / ja jonga synnit peitetyt ovat.

2. Mutuas on se ihminen / jollen HERRA ei toima wäähyttä / jonga hengesä ei wilpia ole.

3. Sil

3. Sillä eosca minä tahdoin sitä wailketa / wuierruit minun luuni / minun jecapawäisestä itcuuflani.

4. Sillä sinus kates oli yöllä ja päiwällä rucoucas minun päälläni / niin että minun nestani cuuwi / niincuin se kessällä cuuwa. Sela.

5. Sentähden minä tunnustan sinun edesäs minun syndini / ja en peitä minun pahoi tecojani. Minä sanoin: minä tunnustan HERRALLE minun pahat teconi: niin sinä annoit andexi minun syndini wääryden. Sela.

6. Tämän tähden pitä caieki pyhäät sinua rucouleman oikialla ajalla: sentähden eosca suuret wewdenpaisumiset tulewat / ei he niihin ulotu.

7. Sinä olet minun warjeluxen / kätke minua: murhesta / että minä pelastettuna sangen riemuisset kerscaisin. Sela.

8. Minä neuwoon sinua / ja osotan sinulle tien jota waellet / minä johdatan sinun minun silmäläni.

9. Ällät oleo niincuin orhit ja muulit / joilla ei ymmärröyst ole / joille pitä suljet ja ohjat suuhun pandaman / ellei he lähene sinua.

10. Jumalattomalla on monda wihausta / mutta joca HERRAAN toirwo / hänen hyöyöys ymbärit pihettä.

11. Riemuiteat teitän HERRASA / ja oleat iloiset te wanhursect / ja kerscaat isen caieki te yhywaesisset.

XXXVIII. Psalmi.

7. Davidin Psalmi muistoksi.

12. **H**erra älä rangaise minua vihasas/ ja älä
kurita minua hirmuisudesas.

3. Sillä sinun nuoles ovat minun kimmittetyt/
ja sinun lätes paina minua.

4. Ei ole terveys minun ruumisani / sinun uh-
raveskas/ ja ei ole rauha minun luisani/ minun
syndeini tähden.

5. Sillä minun syndini käyvät päni yltse/
niinein raseas euorma ovat he minulle ylön ras-
eksi tullet.

6. Minun haavani haiverat ja mätänervät/ mi-
nun hulludeni tähden.

7. Minä käyn kymäras ja eumarrus/ yli päi-
vä minä käyn murheisani.

8. Sillä minun cupeni peräti cuivettumat/ ja
ei ole mitän terwettä minun ruumisani.

9. Minä olen ylön paljo runneldu ja lyöty ris-
ki/ minä myrsen minun sydämeni kireusta.

10. Herra sinun edesas on caieki minun halani/
ja minun huocayen ei ole sinulda salattu.

11. Minun sydämen wäri/ minun woiman on
minusta luopunut/ ja minun silmani walkeus ei ole
minun tyköni.

12. Minun ystäwäni ja lähimäkseni ovat coho-
dossans minua wastan/ ja minun omaiseni seis-
wat caueana.

13. Jotca minun sieluani esiwät/ ne wirtel-
wät

wät paulat minun eteeni / jotca minulle paha suos-
roat/ ne puhawat sula pahutta/ ja petosta jocapät-
wä ajatteleroat.

14. Mutta minun täyty olla niinein euwoin/
ja ei mitän euuleman/ ja niinein mylän/ joca ei
awaja suutans.

15. Ja minun täyty olla niinein se joca ei mi-
tän euule/ ja jonga suusa ei ole wastauksa.

16. Mutta minä odotan sinua Herra/ siinä
Herra minun Jumalan euuldelet minua.

17. Sillä minä ajattelen/ ettei heidän suingan
pidä minusta iloikeman/ jos minun jalean cymbas
suus/ niin he kerscaisit sangen paljo minusta.

18. Sillä minä olen tehty karsimän/ ja minun
lipun on asati minun edesäni.

19. Sillä minä julistan pahen teconi/ ja mur-
hedin minun syndini tähden.

20. Mutta minun wiholliseni eläwät ja owat
wäkerwät/ ne owat suuret/ jotca minua syytämäst
wihawat.

21. Ja ne jotca minulle maparwat pahalla hy-
wän/ asetarwat heitans minua wastan/ että minä
hywä noudatan.

22. Älä hyljä minua Herra minun Jumalan/
äjä ole caueana minusta.

23. Kiennä sinuas minua auttaman/ Herra
minun auttuudenti.

Ll. Psalmi.

1. Davidin Psalmi edelläweisäetapa.
2. Cosca Propheeta Nathan tuli hänen eygöns; siette exin hän Bathseban eygö rähnyt oli.
3. Jumala ole minulle armollinen sinun hywydes; tähden; ja pyhi pois minun syndini sinun suuren laupiudes tähden.
4. Pese minua hywin waärdestäni; ja puhdistu minua synnistäni.
5. Sillä minä tunnen pahat teoni; ja minun sydän on aina edestäni.
6. Sinua ammata vastaan minä syndlä tein; ja pahasti tein sinun edestä; ettäs olisit oikia sinnoisias; ja puhdas duomitesias.
7. Eago minä olen synnissä syndynyt; ja minun ärtin on synnissä minun siittänyt.
8. Eago sinä halajat totutta joca salaudes on; ja ilmoisit salatun wijsauden minulle.
9. Puhdistu minua Jsoptilla; että minä puhdistuisin: pese minua; että minä lumi waalkiaxi tullisin.
10. Anna minun euulla ilo; ja riemua; että ne luut ihastuisit; jotas särkenyt olet.
11. Peitä casuos minun synnistäni; ja pyhi pois caiceli pahat teoni.
12. Jumala luo minun puhdas sydän; ja anna minulle usi wahroa hengi.

13. Älä heitä minua pois casuos edestä; ja älä minulda eta pois sinun pyhä Henges.
14. Anna minulle itaas sinun autuudes ilo; ja sillä hywällä Hengellä; tue minua.
15. Minä tahdon waärille opetta sinun eies; että syndiset tygös palajaisit.
16. Väästä minua weren wioista Jumala; minun autuudeni Jumala; että minun tielen ylistäis sinun wanhurscauttas.
17. Uwa HERea minun huuleni; että minun suuni ilmoitais sinun kiitores.
18. Sillä ei sinulle kelpa ubri; että minä sen andoisin; ja ei polttoahri sinulle ensingän kelpa.
19. Ne ubrit jotca Jumalalle kelpawat; ovat murheellinen hengi; abdtstettua ja särjettyä sydäns; dä ei sinä Jumala hylsä.
20. Se Zionille hywästi sinun armos jälkeen; rakenna Jerusalem: muurit.
21. Silloin sinulle kelpawat wanhurscauden ubrit; polttoubrit; ja muut ubrit; Silloin sinun alttarilles härkiä uhratan.

CII. Psalmi.

1. Radollisen rucous; cosca hän wurehisans on; ja walicupens HERean eteen wuodatta.
2. HERea euule minun rucoupeni; ja anna minun huutoni tygös tulla.
3. Älä caswoas minulda peitä; hädäsä calli-

sta cortvas minun puoleni / cosca minä sinua ru-
coisen / niin cuule pian minun rucoupeni.

4. Sillä minun päiväni ovat culunet niineuin
saurou / ja minun luuni ovat poidetut niineuin
lekäle.

5. Minun sydämeni on lyöty ja cuitvettunut
niineuin heinä / niin että minä myös unihodan mi-
nun leipäni syöddä.

6. Minun luuni tarttuvat minun lihaani / mi-
nun huocourestani.

7. Minä olen niineuin ruotoon päristäjä cor-
wesa / minä olen niineuin hyypä häwitetyisä Cau-
pungeisä.

8. Minä waltvon / ja olen niineuin yrinäinen
lindu catoron päällä.

9. Jecapäiwä häwäisewät minun wiholliseni
minua / ja jotea minua syljestelivät / wannowat
minun cauttani.

10. Sillä minä syön tubca niineuin leipä / ja
fecowtan minun juoman itculla.

11. Sinun uhcauyes ja wihas tähden / että
minun ylösnostanut olet / ja paiscanut maahan.

12. Minun päiväni ovat culunet niineuin wa-
jo / ja minä cuivetun niineuin ruoho.

13. Mutta sinä HERRa pysyt ijancalc / sest / ja
sinun wuistos sucucunnast sucucundaan.

14. Nouse siis ja armahda Zionita / sillä aica
on händä armahda / ja aica on tullut.

15. Sillä sinun palwetias halajawat sitä raket-
ta

ta / ja näkisit mielelläns / että hänen kiwens ja
calkens walmit olisit.

16. Että pccanat HERRan nime pelkäisit /
ja caicki Cuningat maan päällä sinun cunniasas.

17. Että HERRa rakenda Zionin / niin hän
nähdän cunniasans.

18. Hän käändä igens hyljättäpiden rucoupen
puoleen / ja ei cako hädän rucoustans ylö.

19. Se pitä kirjottettaman tulewaisille sucu-
cunnille / ja se Cansa cun luodan / pitä kirjottaman
HERRa.

20. Sillä hän cakele yhästä corleudestans /
ja HERRa näse talwast / maan päälle.

21. Että hän cuule Sangein huocouret / ja kir-
wott acuo'eman lapsit.

22. Että he saarnawat HERRan nime Zionis /
ja hänen kirjostans Jerusalemis.

23. Cosca Cansat ynnä coconduroat / ja wal-
ducunnat HERRa palweweman.

24. Hän nöyryttä tiesä minun woiwanti / hän
lyhendä minun päiväni.

25. Minä sanoin : Minun Jumalan älä mi-
nuu ota pois minun kesti ijäsäni : Sinun ajastai-
cas wpsywät sugusta sucuhun.

26. Sinä olet maan perustanut / ja taiwat os-
wat sinun käsiolas.

27. Ne catorwat / mutta sinä wpsyt / ne caicki
wanhenewat niineuin waate : Ne muuttuwat niin-
cun waate / cosca sinä heitä muuttelet.

28. Mut-

28. Mutta sinä pysyt niincuin olet/ ja kukaan
 wuotes ei loppu.

29. Sinun palweljais lopset pysyvät/ ja hei-
 dän kllians sinun edessä meneslyvät.

CXXX. Psalmi.

I. Weisii corderimmas Chioris.

Spydestä minä huudan sinua **HERRA**.

2. **HERRA** cuule minun änen/ wäarinottacan si-
 nun corwas minun rocousteni änestä.

3. Jos sinä **HERRA** soimat sündiä? **HERRA**
 ra cuca siis pysy.

4. Sillä sinun tyfönäs on andepiandamus/ etä
 tä sinua peljätäisin.

5. Minä odotan **HERRA**/ minun sielun odota-
 ta/ ja minä toiwon hänen samans päälle.

6. Minun sielun wartioise **HERRA**/ huomen
 wartiasta toisen huomen wartian asti.

7. **Israet** toiwocan **HERRAN** päälle/ sillä
HERRalla on armo/ ja runjas lanastus hänellä.

8. Ja hän lunasta **Israelin** caikista synneistän.

CXLIII. Psalmi.

I. Dawidin Psalmi.

HERRA cuule minun rucouren/ ota minun ano-
 misen corwijs sinun totudes tähden/ cuule mi-
 nua sinun **Wanhurscaudes** tähden.

2. Ja älä löy duumiolle palweljas canssa/ sillä

ei millän eläwä ole waca sinun edessä.

3. Sillä wihollinen waino minun sieluani/ ja
 työ minun elämäni rietti maahan asti/ hän pane
 minun pimenteen/ niincuin ewollet maailmasta.

4. Ja minun hengen on minusa abdistettu/ mi-
 nun sydämen on minusa culutettu.

5. Minä muistelen endisitä ateoja: minä ajat-
 telen caiektia sinun töitäs/ ja tutkistelen sinun töites
 töitä.

6. Minä lewitän kätteni sinun puolees/ minun
 sielun jano sinua/ niincuin caektia maa/ Sela.

7. **HERRA** cuule minua noyiaa/ minun hene-
 gen cato: älä castros minussa kätke/ etten minä
 niiden caltaisei/ ällis/ jotea hautaan menewät.

8. Suo minun warjain cuulla sinun armoyas:
 Sillä sinun minä toiwon/ ilmoista minulle tie/
 jota minä löyn: Sillä minä ylönnän sieluni si-
 nun tygös.

9. Pelasta minua **HERRA** minun wihollisista-
 ni/ sinun tygös minä pakenen.

10. Opeta minua tekemän sinun suosios jälken:
 Sillä sinä olet minun Jumatan: Sinun hywä hene-
 gös wietän minun tassaista tietä.

11. **HERRA** wiewota minua sinun nimes täh-
 den/ wle minun sielun hädästä ulos sinun wanhur-
 scaudes tähden.

12. Ja teloita minun wiholliseni sinun laupiu-
 des tähden/ ja cadota caiekti jotea minun sielua-
 ni abdistawat: Sillä minä olen pahioeljas.

Manas.

Manassen Rucous.

Herra Caicimwaldias/ meidän Isäim Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin/ ja heidän Wanhursean siemenene Jumala joca Taiwan ja Waan/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet/ ja olet Keren kiihtänyt Kästölläs/ ja sywyden peittänyt ja kiihtännyt/ sinun birmuisen ja cuuluisan nimes cumniayi/ että jocainen hämmäsiyis sinun edesäs/ ja pelkäis sinun suurta woimas: Sillä sinun tohas on sangen rascas/ jolla sinä uheat syndisitä/ mutta se Laupius/ jonga sinä lupat/ on määrätöin ja tukkimatoin. Sillä sinä HERRa caickein corken cöö Waan piirin päällä/ olet karsiväminen ja sangen armolinen/ ja eit mielelläs Ihmistä rangaitse/ ja olet hywydestäs luvannut catumuyen Syndein andeyt saamiseyi. Mutta että sinä olet wanhurseastier Jumala/ nijsä et sinä ole vannut catumusta wanhursealle Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ joca ei sinua vastaan syndiä tehnet: Mutta minä olen syndiä tehnyt/ ja minun Syndiäni on enämbi cum Ganda Merefä/ joilla minä olen sinua tohasaan lehoittanut. Senehden notkistan minä nyt minun Sydhämeni polwet/ ja rucollen HERRa sinulda Armo! Ach HERRa minä olen syndiä tehnyt/ tosin minä olen syndiä tehnyt/ ja sinä tunnet minun pahat teconi/ minä rucollen ja parun/ anna minulle andeyt/ O HERRa andeyt anna minulle/ älä anna minua minun synnisiäni hukua/ ja älä anna rangaisusta ijancalcifesi minun päälläni olla.

Slla. Waan auta minua epälelvotoinda sinun suuren laupiuksedes tähden/ nijsä minä caickena minun etnaiscanant sinua kiitän: Sillä sinua kiitotävät caiken Taiwan Sotajoukko/ ja sinua pitäylystettämän ilman lackamat ijancalcifesi/ Amen.

Harras Rucous Jesuren togg
Syndein anderisaamisesta

Hursecas Jesu / o racas Jesu / o Jesu Neiken Marian Poicas/ täynnäs armo ja totutta / o matia Jesu / armahda sinuas meidän päällem sinun suuren laupiuksedes tähden/ O sinä rucain HERRa Jesu/ minä rucollen sinua sinun pyhän Weres cautta/ jonga sinä Kristin Hirsipään päällä meidän watwaisien syndisten edesään wuodait/ että minun syndini andeyt andaitit/ ja caiken Wääröden minusta poisottaist. O racas HERRa Jesu / joca minun loit/ ja sinun callilla Werelläs lmasiit/ älä anna minun hukua/ ja ca dotetuyt tulla. Ohyvä Jesu älä minun pahadeni anna minua tuumella: Tunnuksia mikä sinun omas on minusa / ja ota pois minusta caicki/ joita et sinä ole minun luonut. O Laupius Jesu/ armahda minun päällent nimecauman cum Armon aica Käsis on: älä minua anna häviän ala tulla/ sinun towan ja oikian Duwmios edes. Ja waicki minä sinun oikeudes jälken/ ja minun rascasten Syndeini tähden olen ijancalcifisen cadotuyen ansainnut/ nijsä cuitengin luekän minä minun nöyrällä uscaluypel.

lupellani sen sinun cowan oikeudes edestä sinun sa-
 nomattoman armos ja tutkijale martoman lauppu-
 des ala/toivoden, että sinä niincuin armollinen Jsa
 minun päälleni armahdat. Sillä mitäs siitä hyö-
 dyt/ että minä hieun/ ja mitä sinun siitä hyvä
 on/ että minä heitetän ijancalciseen cadotureen /
 Helwetin Puleen. O HEMra ei ne Euollet sinua
 kistä/ eikä pykän jota Helwettin on alas mennyt.
 Sentähden O laupias JEsu armahda sinuas
 minun waiwaisen syndisen päälleni/ O maatia JEsu/
 Neigestä Mariasta syndynyt / wapahda mi-
 nua. O laupias JEsu rikinnaulittu meidän edes-
 täm/ ole minulle waiwaiselle syndiselle armollinen/
 ja ota minua sinun wallituin ystäwittes seän. O
 JEsu radein kijden Wapahtaja jota päällens
 luottawat/ armahda sinuas minun päälleni/ ja an-
 na minun syndini andeyt. O JEsu Neigen Ma-
 rian Poica / anna minulle sinun armostas Wl-
 saus/ Raclaus / Puhtaus/ Nöyryys/ ja calcinat-
 sis Wasioinkäymisis ja waiwois Kärsimys / että
 minä sinus wahwana pyshyisin/ sinua racastaisin/
 sinusta kerscaisin ja ilokisin/ sekä täällä/ että Täl-
 was ijancalcisest/ Amen.

Rucous Ripille mennes.

Calkiwaldias Jumala Taimallinen Jsa / että
 minä noyt tunnen minun Syndini/ ja tahdon
 minun heiton usconi wahdistupei mennä Ripille/
 sielä syndein andeyt saamisen wastan ottaman: niin
 sycollen minä sinua sydämeistäni / anna minulle si-
 nun

nun Pyhä Henges/ etten minä tästä suuresta armos-
 sta epäilisi/ waan wahwast uscoisin / että mitä si-
 nun Sanas Nalweija sinun lästys jälken minun
 cansanti Ripisä puhu/ niin wahwa on / cuin sinä
 itse minun synneistäni wapaapi sanoisit. Laina
 myös/ että minä nyt ja aina tästä armoli festa syn-
 dein andeyisaamisesta igeni lohduitaisin/ syndiä wal-
 daisin/ uscosa/toiwosa ja racaudesa päiwäpäiwäl-
 dä ennännyisin/ ja niin JEsusen Christusen calim-
 ansion ja catkeran Euoleman cautta autuapi tuli-
 sin/ Amen.

Rijcos Ripin jälken.

Calkiwaldias armollinen ja laupias Ju-
 mala / minä kistän ja cumnoitan sinua Sy-
 dämestäni tämän sinun suuren armos ja laupudes
 edestä/ jongas minulle Jfälltsest ofottanut olet/ si-
 nä/ että minun köyhän syndisen olet jälkens armois-
 ottanut / calcit minun syndini armollisest andeyt
 andanut / ja ijancalcisen elämän wastudest luma-
 nyt/ sinun ractan Poicas JEsusen Christusen täl-
 den. Minä rucollen sinua calcesta sydämestäni/ et-
 tä minun tästä sinun armosas annaisit aina pysh-
 wäisen olla / ja anna minulle sinua Pyhä Henges/
 että minä tämän syndein andeyisaamisen/ jonga mi-
 nä nyt saanut olen/ wahwast uscoisin/ ja sillä mi-
 nuani lohduitaisin/ sekä noyt että coko minun elinai-
 canani/ calcis murhes/ tuseas ja wastoinkäymises/
 ja wijmein tästä Mailmasta lärtteisäni. aima myös
 armos/ että minä tästedes Syndiä ennämmin ja es-
 naimin

nämmän vihasta / wäldäisin ja cartaisin / engä sallis
 minun Eihani walda Synidiä tekemän : Mutta ai-
 na hartalla Rucouyella sitä vastaan selsoisin / ja co-
 eo minun Elämän sinun tahtos jälken tähtäisin / ja
 jos minä siihen olen heikko (niincuin minä suuren
 Heikkouden Sydämen huocauyilla nöyräst sinulle
 tunnustan) nijsi sinä tahdolisit sinun wälewällä sa-
 nallas ja Pyhällä Hengellä minua autta ja wah-
 wista / sinun rackan Poicas meidän Luastajan
 Jesuxen Christuxen cautta / Amen.

G laupiaisen HERRA Jesu Christe Minun uscoli-
 nen paimenen ja ylimäinen Sieluni Vispa / Mi-
 nä kiihtän sinua caikesta Sydämeestäni / ettäs minun
 Eihän syndisen päälle armahthanut ja minun si-
 nun palvelias suun cautta pahudestani wapaaksi
 päästänyt olet. Minä olen tyllä usein sinun wihaan
 kehoittanut / ja rangaistuxes ansainnut / waan sinä
 olet minua armolla cohdannut / ja hywydellä cau-
 nistawit : minä olen sinun callin ansios minun syn-
 disellä menollani ja pahalla elämäterrallani ylös-
 cagonut / waan sinä olet minun jälkensä armois otta-
 nut ja synnin loasta ylösnostanut / jonga tähden
 minä sinua kiihtän ja Davidin canssa sanon : Kii-
 tä HERRA minun sielun / ja caieki mitä minussa
 on / hänen pyhä nimens : Kiihtä HERRA minun
 sielun / ja älä unghoda mitä hywä hän minulle teh-
 nyt on. Joca sinulle caieki syndis anda andexi ja
 paranda caieki sinun ricopes. Joca sinun henges
 päästä turmelluxesta / joca sinun cruuna armolla ja
 laupiudella. Laupias ja armollinen on HERRA :

Käsiwäinen ja aiwan hywä. Ei hän aina ristele
 eikä wihasu isanealcisest. Ei hän meidän syndien
 peräst tee meille / eikä costa meille / pahain teoim
 jälken. Sillä nijsi corkia cuin taimas on / Moasta /
 anda hän armonis lisändyä nijsle / jotea händä wä-
 lawät. Nijsi caucana cuin itä on lännestä / sijsi
 hän meistä pahat tekomme. Nijsincuin Jesä armah-
 ta lapsians / nijsi HERRA armahda wälwäi-
 stäns. anna armos edespäin / että minä hartalla
 ja uscollisella sydämellä sinun pyhän Ehtollises
 nautihisin ja mahdollinen wieras olla mahdaisin
 ja outa / että minä tästälähin syndiä wäldäisin /
 sinun tahdolles cuultainen olisin / Jumallises eläi-
 sin / ja pysywisfes uscos sinun ansios päälle autu-
 allises cuolisin / Amen.

Rucouret ennen cuin HERRAN Ehtoliselle mennän.

G HERRA Jumala Taimallinen Jesä / minä wai-
 wainen ja wihelijäinen syndinen tulen sinun ty-
 gös / ja wuowien sinua sydämeestäni / armahda mi-
 nun pääleni / anna minun Synidini andexi / ja
 ole minulle waiwaiselle syndiselle armollinen. **D**
HERRA Jesu Christe minä tulen sinun tygös /
 luottain sinun ansios päälle / sinun rackaudes päälle
 caieki catuwaisa syndisiä vastaan / sinun Weres
 rouodatuxen / sinun Winas ja Cuolemas ja sinun
 armollisen Lupayes päälle / jollas caieki tygös
 ensut. Minä tostin en ole sitä ansainnut / mutta si-
 nä

nä olet minun edestäni täydellisen maan tehnyt.
 O Pyhä Hengi minä tulen sinun avullas / anna
 minun nautita minun Luastajani JESUYEN Chri-
 stuxen ansio / minä tulen sinun laupiudes päälle / jo-
 sa minulle minun HERANI JESUYEN Christuxen
 eautta turvattu on / minä tulen JESUYEN Christuxen
 Nimeen / siihen minä turvan eikest sydämeistäni /
 sen eautta minä uscon eikest Syndin andepi an-
 nettravan / wahwista sinä minun useoni ijancatke-
 sen Elämään / Amen.

Winä tulen sinun ja sinun sinatun Wöytäs
 tygö / O HERA JESU Christe! nijneuin
 löyhä ja monina silla wiolla rästetä syndinen /
 minä walitan / etten minä syndejänt hartamin eä-
 tunut ole ja etten minä igesäni löyhä senealtaista
 wataha wöisutä nistä cohtan / euti minulla ennen
 (sen pahembi) tahto ja mielisuosio ollut on. HERA
 ra paranna minun Sielun haawat tämän autua-
 lisen wirtotuxen ja sinun Pyhimman Pijnas eaut-
 ta.

Minä tulen sinun ja sinun Pyhän Sacramen-
 tis tygö / O HERA JESU Christe! nijneuin wi-
 heljämän heikö ja radollinen ihminen / tuoden sinun
 le yodesielun awuista tyhjää / wikoja täyden / spi-
 talilla urmelun / eulemaan asti sawan / parana-
 nustä arwigerwan / rakaudesa kylmän / ja eikeen
 hywyyden arwan hitaan. HERA joca olet elämän-
 Jumala / sinua minä rucoilen / ettäs minua wis-
 wotta ja ylöspitä tahdoisit.

Minä tulen sinun ja sinun alttaris tygö / O
 HERA JESU Christe! nijneuin murhellinen ja
 eatur

eaturwainen syndinen / toimon ja ajattelen sinun a-
 wullas ja tämän Sacramentin woimalla / etten
 minä tähtälähin ehdolla sinua wihotta tahdo / waan
 parana minun syndistä elämästäni / ataspolkea mi-
 nun pahat sifuni / e uoletta minun häijyt hymoni /
 woelda minun sädösäni sinun pyhän sanas wens-
 nusnuoran jälken / ja ennen eaitia egiä sinun py-
 hän nimes yltäystä ja Eunnisa. HERA johda-
 ta minua tämän woimallisen ja totisen tauwan
 leimän eautta oikiale tielle.

Minä tulen sinun ja sinun pyhimman Ruumis
 ja Beres tygö / O HERA JESU Christe! nijne-
 uin Christin usewainen ihminen / usco en minun
 sydämeistäni täydelliset / että sinä täsä igesäni
 löyhä tekewäisellä Ruumillas ja Berelläs läsnä
 olet / nijn totta euti sinä sinun Pijnallas ja eule-
 mallas meidän syndein hymnan maanut olet.
 HERA ylöswalaise ja wahwista minua tämän
 meidän useon siuren salaisuden eautta / sijnä to-
 tisesä Christillisestä useosa.

Minä tulen sinun ja sinun walmtstetun atri-
 as tygö / O HERA JESU Christe! nijneuin eugut-
 tu wieras / sillä ettäs igesäni armollisest eugut /
 ja wielä armollisemasti rawiget sillä totisella toi-
 wwan leiwällä. O HERA rawige minua tämän
 sinatun atri-
 as eautta sielun ja tuwan puolest.

Minä tulen sinun ja sinun wieraspitos tygö /
 O HERA JESU Christe! nijneuin eulliat en
 Opetuslapsi / ja tahdon sinun omän tästys jälken /
 mieleeni johdatta sinun pyhän Pijnas ja eule-
 masi

mas/jollas meille autuuden ansainnut olet. HERRA auta minua tämän autuuden pandin kautta; etten minä ikänäns sinun hyviä tekoja ja minun Lunastustani unhotais.

Minä tulen sinun ja sinun sanomattoman tarwas tygö. O HERRA Jesu Christe! niincuin köyhä muicalainen ja wiheijä nen markamies; jolla on vielä pitkä matka waeldamiis; tässä ahdistusen alhosta minun pysyväseen Isäni maahan ja ei ole yhtän ewästä. O HERRA wahwista minua täällä arwollisella tie ewällä nytt ja minun wihmeisellä cuoleman hetkelloni; etten minä kesken wäyffis; ja näännyis autuuden tiellä.

Minä tulen sinun pyydälles; O HERRA Jesu Christe! muston ja kistoren canssa caikein sinun hywain tekwis edestä; jotcas minulle sinun pyhän Pijnas la cuolemas kautta ansainnut ja ofotatanut olet. Ja cuolein sinua; etten minä aimoastans sitänähywästä Sacramenttia nautigis; waan myöskin sisällisestä woimasta ja sinun Pijnas hedelmästä osallisei tulisen; senpäälle; että sinä minulle sen tulewan elämän ja ijancuicisest pysywan iion lohdullinen esimaku ja totinen pantti olla mahdaisit! Amen.

Herran Ehtolliselle käydesä.

Sinä caikein armollisin HERRA JESU Christe; anna armollisest minun täsä pyhästä ja callisa Ehtollisesta mahdolisest nautita sinun py

pyhä Ruumis ja callisa Weres; Että minun Uscion Syndein andeyi saamisest sen kautta wahwisuis; ja Raackaus Löhimäisen tygö enämmin ja enämmin lisännyis. Sinä joca elät ja halliget Isäni ja Pyhän Hengen canssa; totinen ja ijancuicinen Jumala ijancuicisest; Amen.

Item.

O Minun Jumalani ja Lunastajani HERRA Jesu Christe; minä köyhä syndinen en ole mahdollinen; että sinä sinun pyhän Ruumis ja Weres canssa tulet minun syndisen Eydäment; Eurtengin sano aimoastans ypi Eana; niija minun heikko Sieluni tule terweyi; caickia Syndejä wastan wahwistetuyi; ja ijancuicisen Elämään kätletuyi; Amen.

Edespätin:

HERRA Jesu Christe; sinun pyhä Ruumis raawitcon minua; sinun pyhä Weres puhdistacon minua; sinun callera Pijnas ja Cuolemas wirwottacon minua; sinun pyhijn Haawois kätete minua; ja älä anna minun ikänäns sinusta lupua. HERRA Jesu Christe; sitä pahalda wiholdiselda warjelle minua; että minä caikein wallittuin canssa; ijancuicisest sinua kittäisin ja cunniotaisin; Amen.

HERRAN Ehtollista nautiesä sano-
can Sydämesäns näin:

HERRA Jesu Christe; sinun pyhä Ruumis war-

Teon ja wahrennaton minua oikiasa uscosa ijans
ca kisen Elämään Amen.

HERRA Jesu Christe sinun pyhä Peres war-
teon ja wahrennaton minua oikiasa uscosa
ijancakiseen Elämään/ Amen.

**Cosca Sacramenti naurittu
on/ sanottacan näin :**

HERRA yhd. stä minua sinun cansas/ niin-
cuins sanonut olet / wahrennata minua caekun
hywijn töihin / ja ole niin minun tykönäni / että
minä sinun tyköns ijancakisest pyywisin/ Amen.

**Rucouret ja Tiitoret HERran
Ehtollisen jälkeen.**

Caickiwaidias ijancakkinen Jumala/ minä
yistän ja kirjän sydämeistäni sinun sanoma-
an Poicas ja minun HERran Jesuxen Christu-
zen terweisellä ruumilla ja werellä rawinnut ja wirt-
wottanut olet. ja ruoiken sinua nöyrästi/ warkuta
minusa sinun Pyhäällä Hengellä / että niincuin
minä tämän Pyhän Sacramentin suullani wa-
stan ottanut olen / mahdaisin myös wahrennalla us-
colla tähtittä ja ijancakisest naurita sinun Juma-
lisen armon / syndein anderi saamisen / yhdistyksen
Christuxen cansa ja sen ijancakisen elämän / jota
ca caicki sinä tässä pyhästä Sacramentista minulle
lauyudesias tarinnut ja jalamut olet. **JESUXEN**
Chri

Christuxen sinun ractan Poicas meidän HERran
cautta/ Amen.

Swäkemä/ Caickiwaidias HERra/ ja ormolinen
Lunastaja Jesu Christe/ mi ä kirjän yistän
ja cunnioittan sinun Jumalissa Waisestetiäs/ et-
täs minun sydämen halpaan huoneesen tullut / ja
sinne caiken armon yligecuhutwaisen lähten myös
täs tuonut olet. Ja ruoiken sinua / anderi ano-
na minulle suurelle ja saastaiselle syndiselle / etten
minä sinua tämän sanomattoman ractaudes ja
mittamattoman hywydes tähden tähän asti täys-
dellisest ractastanut ja ylistännyt ole / ja en woielä nyt
tän sinua oikein ractasta ja ylistä taida / niincuin
minä welkopyä olen ja sinä tubanen kerta enäms
min ansainnut olet / sillä sinä totinen Jumala ja
Jhminen olet minulle mahdottomalle iges cocos-
nans tässä Pyhästä Sacramentista omalifudexi anda-
nut / nyn että minä nyt olen naurinnut sen caickin
collimman tarwaran cuit me itänöns maan päällä
saada ja ylös ajatella taidamme / sen edest olen
sinun hywästisinnatu nimes ylistetty ijancakisest.
Cuule nyt minua / D uscolliuen Lunastaja / ja täys-
tä minusa se hywä cuins minusa tänäpäni aikanut
olet / ja wie minua köyhä synneistä sibeen tait-
wailiseen hekumaan / cusa sinä olet sinun racta-
ille jaioswalituilles totinen walkius / täydellinen ilo
ja ijancakkinen autuus. Laina myös minulle et-
tä minä sinua ylige caickia ractastaisin / sinun hy-
wiä woiäs abkerudella tutkistelisin / minun luwatto-
mas himoni cuoletaisin ja coco elämäni parano-
naisin / sinulle ylistoxyxi ja cunnioxyxi / ja igelleni loh-
dutyxyxi ja antuudexi/ Amen. **HER**

Herra Jesu Christe minä sanon sinulle sydämeistäni vlistyksen ja kistoksen / ettäs minun Pöyhän syndisen wastuudesta kaikista minun synneistäni pesint / ja sen ealtaisen peson ja syndien andeksi seamisen wahwistukseksi sinun totisella Ruuimillas ja Werällä ruockinut ja juottanut olet / ja niin minun saastaisen ihmisen tämän puhdistuksen jälkeen sinun armos ja laupiudes helmaan ottanut / ja nyt sinun Isälles wiaroina ja saastatoina esotat. minä ruocoilen sinua kaikesta minun woimastani / ettäs minusa sinun Pyhällä Hengellä woimallisest wai kutaisit / että minä tämän suuren armon ja laupiuden tundistin / kistoksen canssa wastaan ottais / ja sinua kaikkena minun elinaicanani sydämeistäni kiittäisin. Sinä tahdoisit myös minulle edes pain armos lainata / että minä lähimmäiselleni kaikki mitä hän minua wastaan tehnyt on / sydämeistäni andeksi annais ja unhoitais / händä wacastais ja hywydellä cohtais / niineuin sinä Herra minun suuret ja lukemattomat wihkelämiseni rackaudesta andeksi andanut ja unhoitanut olet. sen päälle että sinä uscollinen Lunastaja ynnä sinun Isäs ja Pöyhän Hengen canssa meidän seksam vlistukseksi ja eunnioitetuksi tulisit Amen.

Uscollin Lisämisestä.

Käytä minä nyt O rackain Herra Jesu Christe / olen nautinut sinun pyhän Ruuimis ja Werres / niin anna se tulla minulle Uscollin wahwistukseksi ja uskamsiksi / ja minun Sieluni parannukseksi / **Muc**
hes

bes ja Wastoinkäymises Lohdutukseksi: Pöyhä yeri wastoin minun mahdottomuttani; Ja elämäni yeri coica minun euoleman canssa taisteleman pttä. **O Herra Jesu /** sinä olet tosin se Taimallinen Leipä / cuinga taita minun Sieluni isota? Sinä olet minun Jumalani minun canssani / euca taita olla minua wastoin? Siitä olen minä nyt wahwa sinun eallin Ruuimis ja Weres nautigemisesstä / Herra Jesu wahwista tämä minun uscöllin loppun asti / että minä saisin uscollin Lopun / niimitän Sieluni autuuden / Amen.

Ruocoos Elämän Parannuksesta.

O Jumala Pyhä Hengi / joca meidän Sydämemme kaikkeinalla Lohdutuksella ja Ilolla täytät / walmista sinulles minungin Sydämeistäni asulnista / warijele minua kaikista pahoisista Urtuksista / Puheista ja Toista: Ylöswalaise minua sikialla Jumalisuudella / että minä jocapäiwä Christillisessä aruissa eakwaisin. Sinun Jumalinen armos suojelcon / ylöspitäkön ja hywästäsinatcon minua / että niineuin minä päiwäpäiwäldä ajalista euolemaata liikemä ja liikemä lähene / mahdaisin myös jocapäiwä minun Elämäni parata / olla harras Ruocooris ja Kistoyisa / ja aina autualliseen Eroon minuani walmista. Euule minua minun Jumalani / Jesuksen Christuksen tähden / **AMEN.**

Jumalalle yrinäns Eunnia.

Errata Typographica.

- Pag. 4. r:AD: 23. teinne / lue teemme.
 r: 40. Jumailan / lue Jumalan. rangla
 supen / lue rangaisupen.
 p. 7. r: 5. mimum / l. mimu.
 p. 10. r: 7. caatta / l. cautta.
 p. 11. r: 16. cunniottaman / cunniottaman.
 p. 12. r: 18. jai / l. jai.
 p. 13. r: 30. Motain / l. Moitain.
 p. 15. r: 23. Juhlat / l. Juhlät.
 p. 22. r: 29. ehänen / l. hänen.
 r: 30. uin / l. cuin.
 p. 23. r: 23. ja / l: ja.
 p. 26. r: 10. Mammonas / l. Mammonas.
 p. 30. r: 9. puhuean / l. puhuean.
 p. 32. r: 1. nesime / l. sinulle.
 p. 34. r: 12. Matt. 5 / 58 / l. Matt. 5 / 48.
 p. 36. r: 14. 4. Mos: K: 23 / 14. l. 4. Mos.
 K. 23 / 19.
 p. 40. r: 14. Hebr: 14 / 4. l. Hebr. 14 / 3.
 p. 56. r: 5. jauer / l. ja ne.
 p. 57. r: 1. jo / l. ja.
 p. 63. r: 6. sanon / l. sanottin.
 p. 68. r: 20. slut / l. ollut.
 p. 70. r: 3. Joh. 5 / 14 / 15. l. 1. Joh. 5 / 14 / 15.
 r: 3 / eui / l. cain.
 r: 10. symeistans / l. symneistans.
 r: 23. Luc. 1 / 36. l. Luc. 21 / 36.
 r: 24. mahholliset / l. mahdolliset.

- p. 71. r: 2. toelää / l. mettä.
 r. 8. kappa een / l. cappaleen.
 p. 74. r: 30. himoisans / l. himoisans.
 p. 75. r: 7. tuopumus / l. juopumus.
 r: 12. coises / l. toises.
 r: 14. Cuningari / l. Cuningari.
 r: 23. jouckans / l. jouckons.
 r: 25. eungtatifen / l. cunniattifen.
 p. 81. r: 23. alnoastani / l.ainoastans.
 p. 83. r: 28. Cuingam / l. Cuningam.
 p. 93. s: 5. Samallamuota / l. Samallamuoto.
 p. 95. r: 22. joutta / l. juotta.
 p. 102. r: 5. Maijestisä / l: Maijestetisä.
 Nämät ylösspannut ja muut vähemmät wirhet
 jotea Suomen kieldä taita mattomaldt Prantäs
 päldä tähän kirjan huomaisemata jääneä ovat, tahs
 dois hywänsuupa Lulkia ige parata, ja Jumalata
 rucoilla, että hän pyhän Sanans meidän sasiin
 selkiänä ja puhtana woimasa yläis / jotea Isäts
 sen hywästäisumauens igecullein Jumalijelle Lulkis
 lalle Christusen tähden lainatcon.

